

VENDIM
Nr.80, datë 28.1.2008

**PËR MIRATIMIN E STRATEGJISË SEKTORIALE TË MBROJTJES SOCIALE
DHE TË PLANIT TË VEPRIMIT PËR ZBATIMIN E SAJ**

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, me propozimin e Ministrit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e strategjisë sektoriale të mbrojtjes sociale dhe të planit të veprimit për zbatimin e kësaj strategjie, sipas tekstit, që i bashkëlidhet këtij vendimi.
 2. Ngarkohen Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Ministria e Financave dhe Ministria e Brendshme për zbatimin e këtij vendimi.
- Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Sali Berisha

STRATEGJIA SEKTORIALE E MBROJTJES SOCIALE
2008-2013

Hyrje

Kalimi në rrugën e ekonomisë së tregut, në vitet '90, u shoqërua me mbylljen e industrive dhe aktiviteteve jorentabel, rritjen e nivelit të papunesisë, varfërisë dhe emigracionit. Zhvillimet e reja u shoqëruan edhe me thellimin e pabarazive ekonomike dhe sociale dhe krijimin e grupeve dhe individëve të ekspozuar ndaj rrezikut të përjashtimit social. Për reduktimin e varfërisë dhe zbutjen e pasojave të saj, për grupet dhe individët në nevojë, u ndërmorën politika të reja për tregun e punës, u dizajnua një sistem i ri pensionesh dhe u ndërtua një rrjet programesh me pagesa në cash dhe shërbime të përkujdesit shoqëror. Këto programe me kohë janë përmirësuar dhe aktualisht mbulojnë me pagesa dhe shërbime: i) familjet e varfëra dhe individët në nevojë, ii) personat me aftësi të kufizuara, si dhe iii) fëmijët jetimë, të rinjtë, të moshuarit, dhe gratë e vajzat në nevojë.

Rritja ekonomike, alokimi më i mirë i fondeve, migrimi dhe urbanizimi, kanë dhënë një impakt të rëndësishëm në reduktimin e varfërisë dhe zbutjen e përjashtimit social. Aktualisht, vlerësohet se në nivelin e varfërisë absolute jetojnë rreth 18% e popullsisë, nga 25% që ishin në vitin 2002. Për reduktimin e varfërisë, ka ndikuar edhe Programi i Ndhmës Ekonomike, pagesa të tjera në cash për personat me aftësi të kufizuara si dhe funksionimi i një rrjeti të ri me shërbime sociale për individët dhe grupet në nevojë.

Programet mbulojnë rreth 110 mijë familje, të cilat përfitojnë ndihmë ekonomike; mbi 105 mijë persona me aftësi të kufizuara ose afro 3 % të popullsisë, që marrin një pagesë mujore për aftësinë e tyre të kufizuar si dhe kompensohen rreth 250 mijë familje për rritjen e çmimit të energjisë elektrike. Përveç shërbimeve të trashëguara, tashmë kanë filluar të funksionojë një rrjet i ri shërbimesh të decentralizuara dhe ditore pranë komunitetit.

Qëndrueshmëria ekonomike, fuqizimi i shtetit, rritja e kompetencave të pushtetit vendor, si dhe përgatitjet për plotesimin e detyrimeve ligjore që rrjedhin nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, Karta Sociale Evropiane e Rishikuar, Konventat e ratifikuara, dhe Marrëveshja e Stabilizim Asocimit, diktuan nevojën për reformimin e sistemit të pagesave dhe shërbimeve për grupet, familjet dhe individët në nevojë dhe hartimin e Strategjisë Sektoriale të Mbrojtjes Sociale.

Strategjia Sektoriale e Mbrojtjes Sociale, si pjesë e Strategjisë ndërsektoriale të Përfshirjes Sociale, parashikon objektiva konkrete për reduktimin e varfërisë dhe ofrimin e shërbimeve për grupet në nevojë, në kuadrin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim.

Strategjia Sektoriale e Mbrojtjes Sociale, mbështetet në prioritetet e Programit të Qeverisë, për

politikat sociale, reduktimin e varfërisë, përmirësimin e cilësisë së jetës së grupeve në nevojë dhe fuqizimin e tyre për t'u përfshirë në zhvillimet komunitare.

Reformimi i skemës së ndihmës ekonomike dhe pagesave të tjera, do të mbështetet në identifikimin e nevojave të familjeve të varfëra mbi bazën e treguesve të varfërisë absolute, mbulimin më të mirë të nevojave me fonde dhe sigurimin e një niveli dinjitoz jetese për familjet, PAK dhe përfitues të tjere. Në fushën e shërbimeve shoqërore, reforma ka në thellim të saj ngritjen e shërbimeve në nivel komunitar, atje ku janë përfituesit dhe lindin nevojat e tyre, për të mbështetur dhe ndihmuar individin, familjen, grupin ose komunitetin që të vet-funksionojnë, të jenë të pavarur dhe të përfshihen si të barabartë me anëtarët e tjerë të shoqërisë.

Këto zhvillime do të ecin në harmoni me procesin e decentralizimit të kompetencave dhe përgjegjësi në pushtetin vendor. Decentralizimi synon krijimin e një sistemi shërbimesh, ku individit ndihmohet dhe mbështetet në mjedisin ku ai jeton, duke i respektuar personalitetin, vlerat, aftësitë, veçanësitë, parapëlqimet dhe burimet e tij.

Synimi i Strategjisë Sektoriale të Mbrojtjes Sociale, është të sigurojë një politikë të qartë për reformimin e sistemit të pagesave dhe shërbimeve shoqërore, jo vetëm për grupet në nevojë, por për të gjithë shoqërinë. Objektivat kryesorë të saj për pagesat në cash janë: (i) reduktimi i shkallës së varfërisë për frymë në 10% të popullsisë deri në 2013, në përputhje me rezultatet e LSMS (Anketa e matjes së nivelit të jetesës së familjes); (ii) përmirësimi i targetimit të përfituesve në skemën e ndihmës ekonomike dhe mbulimi i nevojave të familjeve të varfëra në përputhje me vijën e varfërisë absolute, sipas LSMS; (iii) rritja e masës mesatare të ndihmës ekonomike; (iv) kushtëzimi i shpërndarjes së NE me punë komunitare në të gjithë territorin e vendit; (v) përmirësimi i administrimit të subvencionit për energjinë; (vi) përmirësimi i sistemit të vlerësimit të personave me aftësi të kufizuara; (vii) përshkallëzim i pagesave për PAK ne varesi të gjendjes dhe kushteve sociale.

Objektivat kryesorë për shërbimet shoqërore, do të jenë: (i) decentralizimi, kalimin e të gjitha shërbimeve rezidenciale brënda vitit 2007 në administrim të njëjtit; (ii) zgjerimi i llojshmërisë së shërbimeve komunitare dhe mbulimi i të gjitha grupeve me shërbime bazë në të gjitha rrethet e vendit; (iii) shtrirja e shërbimeve komunitare deri në vitin 2013 edhe në bashkitë që aktualisht nuk kanë shërbime të tilla; (iv) pilotimi i shërbimit të kujdestarisë 2008-2010 në dy bashki dhe deri në vitin 2013 shtrirja e këtij shërbimi edhe në njësit të tjera vendore në përputhje me nevojat dhe mundësitë e buxhetit; (v) de-intitucionalizimi, konsolidimi i modelit të shërbimeve "shtëpi -familje" për fëmijët dhe PAK, zgjerimi i këtyre shërbimeve edhe për grupet të tjera sociale (të rinjtë, të moshuarit); (vi) implementimi i standardeve të shërbimeve dhe rritja e cilësisë së shërbimeve për fëmijët, PAK, të moshuarit; (vii) inspektimi dy herë në vit i të gjitha shërbimeve të përkujdesit rezidencial dhe ditor që ofrohen nga operatorët publik dhe privat; (viii) licënsimi i ofruesve të rinj dhe rilicënsimi periodik i të gjitha OJF që ofrojnë shërbime të përkujdesit.

Në Strategjinë Sektoriale të Mbrojtjes Sociale, janë rivlerësuar dhe koordinuar edhe objektivat që përcaktohen në dokumenta të tjera ndërsektoriale si: (i) Strategjinë Kombëtare të Fëmijëve, (ii) Strategjinë për Personat me Aftësi të Kufizuara, (iii) Strategjinë Rome, dhe (iv) Strategjinë për Barazi Gjinore dhe kundra Dhunës në Familje.

Strategjia është e strukturuar në pesë kapituj kryesore: analiza e situatës; vizioni, qëllimet dhe prioritetet strategjike; politikat, ku paraqiten objektivat dhe mënyrat e arritjes së tyre; parashikimi i kostove financiare dhe auditimi i përdorimit të fondeve; si dhe mekanizmi i monitorimit.

Zbatimi i Strategjisë, kërkon angazhimin e strukturave në varësi të Ministrisë së Punës, Çështjeve Sociale dhe Shansëve të Barabarta, përgjegjëse për pagesat dhe shërbimet shoqërore, strukturave të qeverisjes vendore si partnere kryesore për zbatimin e programeve sociale, si dhe organizatave të shoqërisë civile që përfaqësojnë, mbrojnë dhe ofrojnë shërbime për grupet në nevojë.

1. Situata aktuale

Tranzicioni nga ekonomia socialiste në ekonominë e tregut solli, jo vetëm liri por edhe mundësi të reja shoqëruar me kosto të lartë. Për shumicën e popullsisë, përshtatja me sfidën e re për sigurimin e jetesës nuk ishte e thjeshtë. Tashmë nuk kishte më punë të garantuar, u hoq subvencioni i çmimeve për produktet e konsumit dhe shërbimet publike pushuan se ekzistuarin për shkak të pakësimit të të ardhurave buxhetore. Qeveritë e para demokratike në Shqipëri luftuan të mbronin familjet nga këto risqe, sepse këto ishin të pamësura me problemet sociale dhe u mungonte eksperiencia për tu përgjigjur me politikat e duhura. Sidoqoftë, rezultate ekonomike në rritje, të mbështetura dukshëm në remitancat e shqiptarëve të cilët emigruan jashtë vendit, ndihmuan në reduktimin e ekspozimit ndaj

këtij risku. Në fakt, reagimet individuale ndaj pasigurisë subjektive mbi situatën ekonomike në vend tregojnë që Shqipëtarët kanë një këndvështrim pozitiv. Kjo i bën ata të veçantë ndaj vëndeve fqinjë të Ballkanit Perëndimor, ku është krijuar perceptimi për një situatë stanjacioni e cila është rrjedhojë reagimit ndaj problemeve të njëjta.

Sidoqoftë, varfëria mbetet shqetësimi i politikës dhe shkalla e varfërisë është nga më të lartat në Europë. Grupe të identifikueshme të popullsisë janë të përjashtuar nga shoqëria në lidhje me “llojet e ndryshme të deprivimit dhe pengesave, të cilat vetëm apo së bashku, pengojnë pjesëmarrjen e plotë në fusha si papunësia, arsimi, shëndetsia, strehimi, kultura, aksesit në të drejtën e përfitimit të mbështetjes familjare, si dhe të mundësive të trainimit dhe punësimit”. Instrumentat kryesore politike që ka në dispozicion qeveria për të ndihmuar ata njerëz që janë goditur më shumë nga tranzicioni, dhe për të ndihmuar grupe të veçanta shoqërore të rrezikuara nga përjashtimi social, si dhe sfidat që has në përmirësimin e efektivitetit të këtyre instrumentave, përshkruhen në kapitullin e mëposhtëm.

1.1 Varfëria

Të ardhurat e mëdha nga emigracioni patën një ndikim të madh në popullatë në përcaktimin e vendbanimit sepse, në pjesën më të madhe të vendit, shumë njerëz u larguan nga fshatrat e tyre për tu vendosur në qytete apo jashtë Shqipërisë. Për rrjedhojë, nuk ekziston një grup përfaqësues i shoqërisë nga i cili të përcaktohet tendeca e varfërisë në vitet e para të tranzicionit. Rezultatet e Censurit të 2001 bënë të mundur seleksionimin e një grupi i cili u përdor si bazë për Anketën e Matjes së Nivelit të Jetesës (LSMS). Anketa u bazua tek familja dhe u organizua nga Instituti i Statistikës për periudhën 2002-2005. Ky vëzhgim, në të cilin janë intervistuar rreth 3,600 familje, ka shërbyer dhe si mjeti kryesor për monitorimin e tendencës së varfërisë këto vitet e fundit.

Indikatorët e varfërisë në Shqipëri bazohen në vlerësimin e konsumit dhe jo në të ardhurat, sepse informacioni mbi të ardhurat nuk është shumë i saktë në krahasim me informacionin mbi konsumin. Vija e varfërisë absolute përcaktohet në raport me një shportë me artikuj ushqimorë (dhe jo-ushqimorë) duke lehtësuar krahasimin në kohë dhe ndërmjet grupeve të popullsisë. Varfëria absolute, e matur mbi bazën e një konsumi real mujor për frymë nën 4891 lek me çmimet e vitit 2002, ka rënë nga 25.4% në 2002 në 18.5% në 2005. Varfëria absolute ekstreme, e matur mbi bazën e një konsumi real mujor për frymë nën 3041 lek me çmimet e vitit 2002 për të arritur edhe atë pjesë të popullsisë e cila do ta kishte të vështirë edhe plotësimin e nevojave bazë ushqimore, ka rënë nga 4.7% në 3.5%.

Kjo rënie e konsiderueshme e varfërisë për një periudhë të shkurtër kohe është rezultat i ritmeve të larta të zhvillimit të vendit në vitet e fundit. Sidoqoftë, ritmet dhe tendecat e varfërisë nuk janë njësoj në të gjithë vendin. LSMS jep vlerësime të besueshme për zonat rurale dhe urbane të katër rajoneve të mëdha të vendit: Tiranës, bregdetit, pjesës qendrore dhe malore. Tabela 1.1 përmbledh shkallën e varfërisë absolute për secilën nga këto zona. Shkalla e varfërisë në zonat malore, të cilat janë shumica rurale dhe ku varfëria është shumë e lartë në krahasim me pjesët e tjera të vendit, ka rënë më shpejtësi. Të dhënat tregojnë se kjo pjesërisht mund t'i atribuohet faktit që familjet e këtyre zonave kanë marrë nivelin më të lartë mesatar të remitançave. Megjithatë, në përgjithësi, varfëria është përqëndruar më shumë në zonat rurale midis 2002 dhe 2005. Kjo vjen për shkak të prapambetjes së sektorit bujqësor dhe pamundësisë për të siguruar të ardhura alternative.

Shkalla e varfërisë absolute për frymë (%), 2002-2005

	Varferia absolute, 2002	Varferia absolute, 2005	Varferia absolute ekstreme, 2002	Varferia absolute ekstreme, 2005
Bregdeti	20.6	16.2	3.6	2.2
Pjesa Qendrore	25.6	21.2	4.6	5.2
Pjesa malore	44.5	25.6	10.8	3.2
Tirana	17.8	8.1	2.3	1.0
Zona te tjera urbane	20.1	12.4	4.8	2.7
Rurale	29.6	24.2	5.2	4.5

Totali	25.4	18.5	4.7	3.5
--------	------	------	-----	-----

Burimi : Anketa per Matjen e Nivelit te Jetesës

Kufijtë e varfërisë relative, që preferohen nga Bashkimi European për matjen e varfërisë, pasqyrojnë shkallën e privimit në lidhje me të ardhurat e pjesës tjetër të popullsisë. Masa më e përdorur është e ashtu-quajtura shkalla e rrezikut-nga-varfëria, e cila tregon pjesën që u takon individëve që jetojnë në një familje që konsumon më pak se 60% e medianes kombëtare. Këto masa janë më të ndjeshme ndaj ndryshimeve dhe kjo përputhet me rezultatet e Tabelës 1.2, e cila sygjeron që shkalla e varfërisë relative ka një rritje mesatare nga 2002 në 2005.

Shkalla e varferise relative per fryme (%), 2002-2005

	Varferia relative, 2002	Varferia relative, 2005
Bregdeti	11.3	14.1
Pjesa qendrore	14.3	20.0
Pjesa malore	23.9	20.4
Tirana	9.1	7.5
Totali	13.9	16.6

Burimi: Anketa per Matjen e Nivelit te Jetesës

Koeficienti Gini, i cili mat masën në të cilën ndryshon shpërndarja aktuale nga shpërndarja e barabartë, është rritur lehtësisht nga 0.28 në 0.29. Kjo është shumë mire e krahasueshme me mesataren e BE (0.31) por duhet të marrë parasysh së të dhënat për Shqipërinë i referohen pabarazisë së konsumit, që ka tendencë të ketë një shpërndarje për të drejtën e të ardhurave.

Në një rast të tillë, reduktimi i varfërisë do të kishte qënë më i shpejtë nëse nuk do të kishte patur rritje të pabarazisë dhe faktit që një pjesë e popullsisë së varfër nuk përfituan nga zhvillimi ekonomik. Një gjë e tillë u vu re kryesisht në zonat bregdetare dhe qendrore. Ndër masat standarte të pabarazisë, pjesa e konsumit total nga 20% i popullsisë me të varfër pësoi rënie nga 12.7% në 8.2% nga 2002 në 2005.

Në kushtet e Shqipërisë, si indikatorët e varfërisë absolute dhe atë të varfërisë relative janë të rëndësishëm sepse na japin një panoramë më të gjërë të ndryshimeve për statusin e asistencës sociale të popullsisë.

Analiza e të dhënave të LSMS 2002-2005 tregon se varfëria shoqërohet me karakteristika specifike demografike (Tabela 1.3). Për shëmbull, familjet më të varfëra janë më të zgjeruara numerikisht, kanë më shumë fëmijë, dhe kanë më shumë probabilitet për të patur pjesëtarë të papunë. Në veçanti, raporti i varfërisë, pra raporti mes anëtarëve të familjes nga 0-14 vjeç dhe I anëtarëve të familjes 60 vjeç e lart në krahasim me anëtarët e familjes të moshës 15-59, është shumë më i lartë në familjet e varfëra. Për më tepër, të varfërit kanë më pak akses në shërbimet bazë si shkollat, qendrat shëndetsore, telefonat, ujë, higjenë etj.

Karakteristikat e të varfërve, 2002-2005

	2002		2005	
	Jo të varfër	Të varfër	Jo të varfër	Të varfër
Madhesia mesatare e familjes	4.0	5.7	4.0	5.5
Familje me kryefamiljare gra (%)	13.1	9.3	11.7	8.1
Te moshes 60 e lart (%)	19.7	10.2	14.7	9.8
Numri i anetareve nen 15 vjec	1.0	2.1	0.9	1.9
Raporti i varesise	0.8	1.1	0.7	1.0
Te papune (%)	5.0	8.7	3.4	4.8
Te dekurajuar, sezonale dhe pushuar nga puna (%)	3.6	5.3	3.4	4.2
Vitet e shkollimit te kryefamiljarit	7.9	6.2	9.8	8.0
Rregjistrimi neto ne arsimin fillor (%) ³	94.1	91.6	92.3	82.8
Rregjistrimi neto ne shkollen e mesme (%)	46.7	19.4	53	23.9
Distanca nga qendra shendetsore: nje ore ose me shume	1.0	9.2	5.6	12.7

(%)				
Popullimi: me shume se 3 persona per dhome (%)	20.3	48.6	18.7	44.9
Aksesi ne telefonine fikse (%)	25.2	7.1	27.2	5.8
Aksesi ne telefonine celulare (%)	46.9	15.9	83.9	64
Uje i rrjedhshem ne shtepi (%)	55.7	32.7	58	31.5
Tualet jashte shtepise dhe pa tubacione (%)	68.0	41.4	73.9	45.8
Pa korrent per 12 ore ne dite ose me shume, ne 24 ore (%)	12.5	16.1	1.5	3.0

Burimi : Anketa per Matjen e Nivelit te Jeteses

Qeveria ka ndërtuar një sistem të mbrojtjes sociale për zbutjen e pasojave të varfërisë, për të lehtësuar plotësimin e nevojave bazë jetike.

Programi kryesor i pagesave në kesh është ndihma ekonomike, e cila mbështet familjet me të ardhura të pakta ose pa të ardhura. Sipas këtij programi, pushteti qendror, në bazë të kërkesave për fonde, u shpërndan bashkive dhe komunave bllok grante të kushtëzuara për mbulimin e nevojave të familjeve të varfëra. Njësitë e qeverisjes vendore i administrojnë këto fonde nëpërmjet marrjes dhe kontrollit të aplikimeve sipas rregullave që përcakton pushteti qendror për pranimin dhe përfitimin e ndihmës ekonomike (megjithatë pushteti vendor ka të drejtë të vendosë kritere të veçanta për të mbështetur familjet e varfëra nga burimet e veta).

Rregullat e pranimit në skemën e ndihmës ekonomike, përfshin një numër dokumentash ku vërtetohet niveli i të ardhurave nga aktiviteti, pronat, biznesi, dhe punësimi si dhe disa tregues të tjerë alternativ që vlerësojnë gjendjen sociale ekonomike të familjes. Për shëmbull nuk duhet të ketë anëtarë të familjes të punësuar, në emigracion ose që zotërojnë prona, pasuri apo mundësi për gjenerim të ardhurash.

Rregullat e përfitimit të ndihmës ekonomike kanë patur një tavan të përcaktuar sa 2.5 herë të nivelit të pagesës bazë të papunësisë për çdo familje përfituese. Përfitimi i ndihmës ekonomike bazohet në strukturën e familjes: (i) kryefamiljari merrte 95% e pagesës bazë së papunësisë; (ii) të moshuarit dhe anëtarët me aftësi të kufizuara merrnin 95% të pagesës bazë të papunësisë; (iii) anëtarët nën moshën e punës merrnin 25% të pagesës së kryefamiljarit dhe (iv) anëtarët në moshë pune 20% te pagesës së kryefamiljarit. Familjet me të ardhura të pakta, mund të përfitonin një pagesë të pjesshme.

Në praktikë, mekanizmi i vlerësimit të varfërisë, identifikimi i familjeve dhe shpërndarja e ndihmës ekonomike kanë problemet e mëposhtme:

- Identifikimi i familjeve të varfëra

- Informacioni për popullsinë sipas gjendjes civile për çdo familje nuk pasqyron në mënyrë të plotë migrimin brenda dhe jashtë vendit. Një pjesë e popullsisë së emigruar nuk është çregjistruar nga bashkitë/komunat e tyre të origjinës. Në Shqipëri, rreth 25 % e popullsisë ka emigruar jashtë. Meqenëse rezidenca është kriter për të përfituar ndihmën ekonomike këto persona mund të mos e përfitojnë ndihma ekonomike ose e përfitojnë atë në dy njësi njëherësh.

- Legjislacioni përcakton disa kritere dhe dokumenta që duhet të plotësojnë aplikantët për të vërtetuar mungesën e të ardhurave nga puna, prona dhe aktivitete të tjera, por edhe të dhënat e tyre nuk dëshmojnë realisht nivelin e varfërisë. Dokumentacioni që përdoret aktualisht për të identifikuar familjet, plotësohet me vështirësi: (i) nëntë dokumenta dhe çertifikata shpesh të noterizuar nga shtatë zyra rajonale kërkojnë për tu plotësuar; (ii) në këtë proces ka edhe presione për pagesa dhe transaksione të paligjshme; dhe (iii) subjektivizmi dhe gabimet në plotësimin e dokumentave ballafaqohet edhe me mungesën e kapaciteteve dhe lëvizjet e shpeshta të administratorëve lokalë.

- Masa e ndihmës ekonomike për familje nuk përcaktohet mbi bazën e nivelit të varfërisë. Vija zyrtare e varfërisë është përcaktuar sipas të dhënave të anketës LSMS por ka mospërputhje me treguesit dhe të dhënat administrative që përdoren aktualisht për vlerësimin e nevojave për fondet e ndihmës ekonomike.

- Identifikimi i familjeve është bërë sipas kriterëve ligjore dhe dokumentacionit që dëshmon për nivelin e të ardhurave të familjeve. Pra nuk ka patur një referencë të caktuar për nivelin e varfërisë për të bërë të mundur llogaritjen e përqindjes së popullsisë nën vijën e varfërisë. Masa e ndihmës ekonomike (jo më shumë se 6500 lekë në muaj për familje) ka shërbyer si vijë varfërie, por vlerësimi i të ardhurave nuk bëhet mbi kritere shkencore por mbi disa tregues alternativë apo në plotësimin e disa dokumentave që shpesh përmbajnë pasaktësi dhe shkallë të lartë informaliteti.

- Llogaritja e bllok ndihmës për njësitë e qeverisjes vendore mbështetet (i) në informacionin për popullsinë që disponojnë zyrat e gjendjes civile; dhe (ii) në të dhënat që lidhen me punësimin në sektorin publik apo privat, pagesën e papunësisë, pensionet, emigracionin, dhe të ardhurat nga toka apo blegtoria. Ky informacion nuk krijon mundësi për të matur nivelin real të varfërisë. Formula aktuale e llogaritjes së granteve të ndihmës ekonomike nuk është e saktë. Harta e varferise e bazuar në të dhëna të detajuara të Censurit të 2001 dhe LSMS 2002 identifikoi një numër të madh të njësive të qeverisjes vendore që perfitonin grante që nuk perputheshin me shtrirjen e varferise.

- Problemi kryesor i programit është se mbulimi dhe nivelet e pagesave janë të ulëta, çka ka bërë që efekti i programit të ndihmës ekonomike në uljen e varfërisë të jetë shumë i vogël. Pagesa mesatare është e barabartë me më pak se 15% e kufirit të varfërisë. Pagesa mesatare mujore e ndihmës ekonomike të plotë për një familje në vitin 2005 ishte 2.689 lekë, ndërkohë që ndihma ekonomike e pjesëshme në zonat rurale ishte 1.935 lekë; për rrjedhojë, përfituesve u duhet të gjejnë burime të tjera shtesë për mbështetje. Pagesa e ndihmës ekonomike nuk u korrektoi asnjëherë me rritjen që ka pësuar pagesa bazë e papunësisë. Fondet e akorduara në këto 7-8 vitet e fundit plotësonin vetëm 40%-60% të nevojave ligjore. Po të ndiqej kriteri i llogaritjes së ndihmës ekonomike sa 250% e pagesës bazë të papunësisë së vitit 2005, niveli maksimal i ndihmës ekonomike do të ishte 13100 lekë. Pas vitit 2005, mekanizmi i llogaritjes së ndihmës ekonomike nuk lidhet më me pagesën e papunësisë, por me një masë fikse, brenda disa kufijve, që përcaktohet me Vendim të Këshillit të Ministrave, me prirje drejt pensionit minimal, por edhe në varësi me burimet e buxhetit të shtetit. Kufiri maksimal i masës së përfutimit të ndihmës ekonomike u rrit nga 6500 lekë në 7000 lekë në muaj, ndërsa kufiri minimal i ndihmës ekonomike nga 500 lekë në 800 lekë në muaj. Masa e ndihmës ekonomike, për kryefamiljarin dhe për personat mbi moshë punëu bë 2600 lekë në muaj, ndërsa për personat në moshë pune dhe nën moshë pune u bë respektivisht 600 dhe 700 lekë në muaj.

Dinamika e disbursimit të fondeve për ndihmën ekonomike dhe numri i familjeve përfituese paraqitet në Tabelën 1.4. Gjatë kësaj periudhe, numri i përfituesve ka rënë me 25%. Masa mesatare e pagesës gjithashtu ka rënë kohët e fundit.

Fondet, numri i familjeve dhe masa mesatare për një familje

Viti	Fondet e programuara Miliard lekë	Numri i familjeve në ndihmën ekonomike Mijë	Ndihma ekonomike mesatare Lekë
2000	4.4	150	2453
2001	4.2	142	2445
2002	4.2	135	2591
2003	4.0	130	2544
2004	4.0	124	2662
2005	3.2	118	2244
2006	2.8	112	2052

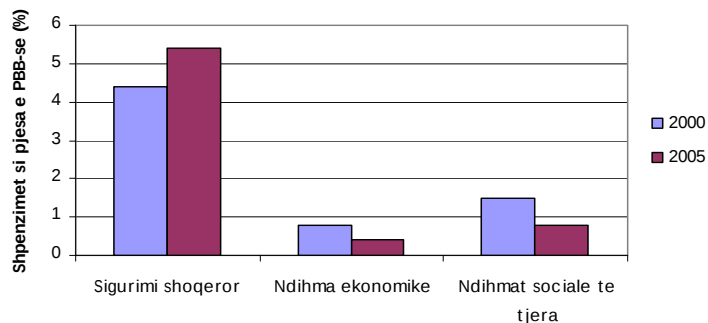
Burimi: Përpunuar nga të dhënat administrative të MPÇSSHB.

Në fakt, që nga 2002, alokimi i fondeve për ndihmën ekonomike ka rënë nga 0.8% në 0.4% të GDP. Kjo rënie është në kontrast të plotë me dy tendencat opozitare të kohëve të fundit:

- Ka rritje të shpenzimeve për sigurimet shoqërore. Pensionet publike kanë një mbulim më të madh se ndihma ekonomike përse i përket numrit të familjeve të varfëra që janë në skemë. Për këtë shkak dhe për shkak të madhësisë mesatare të tyre, pensionet përbëjnë kontributin më të spikatur ndër të gjitha transfertat publike, në reduktimin e varfërisë.

- Megjithatë shpenzimet për asistencën sociale në përgjithësi, kanë rënë, ka një rritje të shpejte të shpenzimeve për programin e pagesës së aftësisë së kufizuar, i cili përshkruhet në detaje më të hollësishme në Seksionin 1.2. Aktualisht, pagesa mesatare për aftësinë e kufizuar është dy herë më e lartë se pagesa mesatare për ndihmën ekonomike dhe buxheti i deritanishëm për personat me aftësi të kufizuar e kalon ndjeshëm fondet e destinuar për ndihmën ekonomike.

Figura 1.1 Shpenzime për mbrojtjen sociale si pjesa e PBB-së, 2000-2005

Shënim: “Ndihmat sociale të tjera” përfshijnë përfitime për aftësi të kufizuar dhe shpenzime për institucionet e kujdesit social.

Burimi: Rishikimi i shpenzimeve publike dhe institucioneve në Shqipëri

Vlerësimi më i fundit i efektshmërisë së programit të ndihmës ekonomike i cili bazohet tek LSMS 2005, arriti në konkluzionet e mëposhtme:

- Ka patur rënie të mesatarës së fondeve për njësitë e pushtetit vendor nga 1,000,000 lekë (2000) në 740,000 lekë (2006) (një ulje prej 29%) sidomos në Tiranë dhe zonat bregdetare.

- Reduktim gradual i numrit mesatar të përfituesve në NE të plotë dhe të asaj të pjesshme për çdo njësi vendore me 22 % në vitin 2006 kundrejt vitit 2000.

- Ka ndryshime të mëdha të pagesës mesatare për çdo familje përfituese nga një rajon në tjetrin.

- Vlera e pagesës mesatare për çdo familje përfituese ka mbetur konstante (nga 2170 lekë në 2000 në 2113 lekë në 2006) por kjo ka ardhur për shkak të një rritje të madhe në vitin 2006.

- Përsa i përket mbulimit:

- Masa për familjet e përfshira është 33% për zonat malore por 3% për Tiranën.

- Masa për familjet më të varfëra të përfshira, u rrit nga 24.6% (2002) në 32.5% (2006); masa varion nga 45% në zonat malore në 20% në Tiranë dhe 10% në zonat bregdetare.

- Masa për familjet në varfëri ekstreme u rrit nga 30% (2002) në 50% (2006).

Në lidhje me humbjet:

- Masa e familjeve jo-të varfëra që e përfitojnë pagesën u rrit nga 57% (2002) në 64% (2005), sidomos në zonat malore dhe bregdetare.

- Si përfundim, megjithatë ky është programi kryesor kundër varfërisë, ndihma ekonomike ka një ndikim relativisht të ulët tek varfëria, meqë mbulimi që ajo siguron dhe pagesa mesatare janë shumë të vogla. Buxheti nuk financon pagesën e plotë që duhet të marrin njerëzit e cila për më tepër është në rënie.

Disa njësi vendore kanë pilotuar kushtëzimin e ndihmës ekonomike me punë komunitare nëpërmjet projekteve me kohë të plotë pune ose të pjesëshme disa ditë në muaj. Në të dyja format e angazhimit në punë, familjet që nuk pranojnë të marrin pjesë në punët komunitare, largohen nga skema e ndihmës ekonomike.

Në projektet me kohë të plotë pune, thirren në punë vetëm një pjesë e anëtarëve të aftë nga familjet në ndihmën ekonomike, kundrejt një pagese sa paga minimale në shkallë vendi si dhe sigurimet shoqërore. Pagesa mbulohet nga pjesa e fondeve të ndihmës ekonomike që u përkasin familjeve pjesëmarrëse, ndërsa pjesa tjetër e pagës, deri në nivelin e pagës minimale, plotësohet nga fondet e bashkisë apo komunës. Projektet me kohë të plotë në fazën pilot u mbështetën me fonde shtesë nga Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shansëve të Barabarta. Këto projekte dhanë një impakt 10-20% në uljen e numrit të familjeve në skemë. Por kjo formë u ballafaqua me disa kufizime që lidhen me vështirësitë për gjetjen e fronteve të qëndrueshme të punës, garantimin e fondeve deri në nivelin e pagës minimale dhe aplikimin e saj mund të shtrihen vetëm për një numër të vogël pjesëmarrësish. Në thelb kjo formë është një program punësimi dhe mund të zbatohet vetëm në ato bashki që kanë burime

të mjaftueshme nga taksat lokale.

Në projektet me kohë të pjesëshme, disa ditë në muaj, thirren në punë të gjithë anëtarët e aftë të familjes që përfitojnë ndihmë ekonomike. Pagesa është e barabartë me masën e ndihmës ekonomike që i takon familjes pjesmarrëse në përputhje me strukturën e anëtarëve të saj. Impakti i kësaj forme në fazën e pilotimit ishte më i ndjeshëm. Rreth 35-40% e familjeve, nuk pranuan të marrin pjesë në punë dhe si rezultat u larguan nga programi i asistencës ekonomike. Fondet e lira i përfituan familjet e tjera që morën pjesë në punët komunitare.

Për të mbrojtur familjet e varfëra nga rritja e çmimit të energjisë elektrike në vitin 2003 filloi implementimi i skemës të kompensimit të çmimit të energjisë. Zbatimi në praktik i skemës nuk e dha impaktin e synuar. Vetëm 37,000 ose 20% e familjeve u përfshinë në skemë dhe e përfituan rimbursimin për rritjen e çmimit të energjisë, nga 191,500 familjet gjithsej që ishte parashikuar të përfitonin nga ky program. Programi nuk i nxiti familjarët e varfër për të paguar faturat e energjisë. Norma e mospagesës nga familjet e varfëra ishte dy herë më e lartë se sa norma e mospagesës nga familjet jo të varfëra. Mekanizmi administrativ i skemës u ballafaqua edhe me probleme. Lista e përfituesve me numrin e kontratës së energjisë përputheshin vetëm në masën 25% me të dhënat që dispononin KESH. Koha e prodhimit dhe shpërndarja e informacionit midis institucioneve përgjegjëse për implementimin e kësaj skeme (njësitë vendore, ISSH, SHSSH dhe KESH) bëhej me vonesë dhe krijonte vështirësi për disbursimin e fondeve.

Politika u përmirësua më tej në qershor të vitit 2006, me synim rritjen e masës së subvencionit dhe zgjerimin e grupeve përfituese për mbrojtjen e tyre nga rritja e mëtejshme e çmimit të energjisë elektrike.

- Për 200 KWh e parë të konsumuar masa e kompensimit është 500 lekë në muaj sipas kriterit për një familje, një kontratë me KESH-in. Tarifa e re mbulon 36 % të rritjes së çmimit të energjisë elektrike për të gjitha kategoritë e mësipërme, nga 9 % që mbulonte më parë.

- Subvencioni mbulon disa grupe përfituesish si:

- familjet, të cilat trajtohen me ndihmë ekonomike, si dhe familjet që kanë në përbërje anëtarë me aftësi të kufizuara, të cilët deklarohen të paafte për punë me vendim të KMCAP-it: subvencioni është bërë pjesë e listës së pagesës së ndihmës ekonomike që merret në njësinë vendore;

- kryefamiljarë që përfitojnë pension invaliditeti, shtetëror dhe nuk kanë anëtarë të familjes të punësuar në sektorin publik ose të vetpunësuar në sektorin privat: subvencioni pasqyrohet në një kolonë të veçantë në listpagesën e aftësisë së kufizuar për këtë kategori pranë njësisë vendore;

- kryefamiljarë që përfitojnë pension pleqërie shtetëror dhe jetojnë të vetëm ose kanë fëmijë në ngarkim, të cilët nuk kanë të ardhura: subvencioni është bërë pjesë në listpagesën e marrjes së pensionit në një kolonë të veçantë;

- familjet e punonjësve buxhetorë, me pagë mujore bruto nën 35,000 lekë në muaj: subvencioni është përfshirë si zë i veçantë në listpagesën e institucionit përkatës

- Në këto kushte u përmirësuan kriteret dhe dokumentacioni për identifikimin e përfituesve të subvencionit të energjisë elektrike:

- përfituesit, përcaktohen nga institucionet ku ato marrin pagën, pensionin apo pagesat nga programet e ndryshme sociale;

- konsumi i energjisë elektrike, faturohet nga KESH-i, për të gjithë sasinë e energjisë së konsumuar nga familjet përfituese;

- klientët, familjet përfituese të subvencionit e paguajnë të gjithë detyrimin sipas faturës dhe mbas këtij momenti paraqiten për të tërhequr subvencionin;

- familjet që trajtohen me ndihmë ekonomike apo me pagesë për aftësinë e kufizuar deklarojnë detyrimet e prapambetura për energjinë;

1.2 Grupet në rrezik përjashtimi social

Analiza e rezultateve të LSMS 2002-2005 (Tabela 1.3) mbi bazën e një vëzhgimi në rang kombëtar të familjeve të përzgjedhura, japin një ide të qartë mbi karakteristikat e familjeve dhe grupet sociale të varfëra. Natyrisht kjo duhet plotësuar me një informacion me të detajuar për përjashtimin social dhe pasojat që përjetojnë grupet e ndryshme: studime kanë evidentuar, në mënyrë të pavarur, grupe kryesore të individëve të ekspozuar ndaj rrezikut të cilat kanë nevojë për mbështetje me shërbime sociale. Këto grupe, aktualisht mbështeten nga legjislacioni ekzistues dhe nga programe e shërbime publike dhe jopublike. Në këtë mënyrë tabloja e varfërisë bëhet më e plotë dhe masat që po

merren për zbutjen e varfërisë, si përfshirja, parandalimi, rehabilitimi dhe integrimi, po bëhen më efektive.

1.2.1 Fëmijët

Fëmijët, për shkak të moshës, të pjekurisë fizike dhe intelektuale, janë kategoria më e ekspozuar ndaj rreziqeve, prandaj ato kanë nevojë për një mbrojtje dhe kujdes të veçantë nga familja, shoqëria dhe institucionet shtetërore. Mbështetur në Konventën e të Drejtave të Fëmijeve, mbrojtja, promovimi dhe realizimi i të drejtave të fëmijëve ka qenë një nga prioritetet kryesore të politikave dhe veprimtarisë së MPÇSSHB. Gjatë periudhës së tranzicionit, Shqipëria ka bërë progres në drejtim të fëmijëve por shumë prej tyre mbeten të papërfshirë dhe të padukshëm. Në vitin 2005, 245 000 fëmijë jetonin nën vijën e varfërisë absolute (LSMS 2005). Rritja ekonomike ka çuar në pakësimin e fëmijëve që jetojnë në varfëri deri në 34 përqind që nga viti 2002.

Fëmijët jetimë apo me probleme sociale që jetojnë në institucione rezidenciale

Politika për mirërritjen dhe mbrojtjen e fëmijëve bazohet në parimin themelor që ata duhet të rriten në një mjedis të sigurt dhe familjar dhe mundësisht fëmijët të rriten në familjet e tyre natyrore. Në rastet kur nuk realizohet kjo, ata duhet të rriten në siguri dhe të mbrojtur nga abuzimet kudo që ndodhen në përkujdesjen zëvendësuese. Duke u mbështetur në traditën shqiptare, kujdesi dhe shërbimet për fëmijët jetimë në të shumtën e rasteve ofrohen nga pjesëtarë të familjes ose të afërm të jetimit.

Një numër relativisht i vogël fëmijësh vendoset në qendrat rezidenciale të shërbimeve sociale; në familjet sociale, nëpërmjet birësimit; dhe kohët e fundit ka filluar të zbatohet nga disa OJF edhe shërbimi i kujdestarisë. Veç fëmijëve jetimë, ka edhe fëmijët e tjerë që për arsye ekonomike ose shoqërore nuk mund të jetojnë pranë familjeve biologjike, por vendosen dhe përfitojnë shërbime në institucionet rezidenciale. Aktualisht për fëmijët ekzistojnë 9 institucione ku ofrohen shërbime rezidenciale për moshat 0-3 vjeç, 3-6 vjeç dhe 6-14 vjeç. Në përputhje me statistikat administrative rreth 349 fëmijët jetimë jetojnë në institucione rezidenciale publike, dhe rreth 200 fëmijë jetojnë në qendrat rezidenciale jopublike. Në këto institucione ofrohen shërbime sipas disa standardeve, të cilat kohët e fundit janë përmirësuar si rezultat i asistencës së eksperteve apo donatorëve dhe OJF-ve. Problemet që evidentohen:

- Shërbimet nuk arrijnë standardet e cilësisë dhe janë larg jetës së fëmijës në familje.
- Fëmijët janë të papërgatitur për jetë të pavarur pas moshës 18 vjeç. Nuk janë të siguruar me strehim dhe punë pas mbarimit të shkollës. Nuk ka informacion të saktë e ndjekje pas daljes nga institucioni.
- Fëmijët e rritur në institucione dallohen për një shkallë më të ulët të zhvillimit intelektual, e cila reflektohet në rezultatet e ulta në mësim. Nuk mbahet parasysh dëshira e fëmijëve në zgjedhjen e shkollës apo të profesionit. Një numër i vogël arrijnë të vazhdojnë shkollat e larta.
- Janë më të rrezikuar nga abuzimi seksual, shtatzania e hershme dhe përfshirja në rrjetet e trafikut dhe të prostitucionit.
- Lëvizja e shpeshta të fëmijëve nga një institucion në tjetrin për shkak të specializimit të institucioneve sipas grupmoshave dhe shpërndarjes së tyre në qytete të ndryshme.
- Duhet zbatuar politika nxitëse për birësimet dhe ndjekur me kujdes fati i të birësuarve brenda dhe jashtë vendit
- Stafet e institucioneve rezidenciale nuk kanë kapacitetet e domosdoshme për të ndjekur dhe stimuluar rritjen, zhvillimin psikologjik dhe emocional të fëmijëve, modelet e sjelljes dhe problemet e aftësisë së kufizuar.
- Infrastruktura e institucioneve ka mangesi në orëndi dhe pajisje, duke përfshirë pajisje speciale për rehabilitimin fizik të fëmijëve me aftësi të kufizuara.

Fëmijët e tjerë në nevojë që nuk jetojnë në institucione rezidenciale

Problemet që evidentohen:

- Një pjesë e fëmijëve jetimë përfitojnë pension familjar dhe jetojnë me prindin ose me të afërmit, por ka edhe raste që fëmijët nuk përfitojnë pension, sepse prindi/prindërit, nuk kanë qenë të siguruar dhe në këto kushte fëmija nuk ka mbështetje ekonomike.
- Mungojnë struktura në nivel vendor për identifikimin dhe grumbullimin në terren të të dhënave të fëmijëve të rrezikuar dhe fëmijët jetimë që nuk jetojnë në institucione për ndërrmarrjen e veprimeve mbrojtëse.
- Mangesi në programe për mbështetjen e familjeve me shumë fëmijë, fëmijë me aftësi të

kufizuar ose me probleme të mprehta sociale, me punësimin, trajnimin profesional, ndihmë ekonomike të veçantë etj.

- Mungojnë shërbimet alternative për fëmijët që nuk u krijohen kushtet e nevojshme në familjet biologjike, si shërbimi i kujdestarisë, mbështetja ekonomike e të afërmeve që kujdesen për fëmijë jetimë, familjet pritëse dhe birësuese, shërbime të tipit shtëpi familjeve etj.

Nuk ka një sistem mbikqyrje, supervizimi mbi familjet kur vërehen raste neglizhence, abuzimi e dhune ndaj fëmijës dhe nuk merren masa për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve.

- Nuk zbatohen masat ndaj prindërve që braktisin fëmijët, apo nuk i dërgojnë ata në shkollë, i detyrojnë të punojnë. Aktualisht për këto grupe ofrohen disa shërbime ditore nga OJF-të, të cilat mbështetin vazhdimin e shkollës por këto shërbime nuk janë të mjaftueshme.

Fëmijët e trafikuar

Trafikimi i fëmijëve është një fenomen shqetësues, që sjell pasoja të rënda fizike, emocionale dhe psikologjike me rrezik për të ardhmen e fëmijëve. Për të luftuar kundër trafikimit të fëmijëve është bashkëpunuar me OJF-të në disa drejtime:

- Fushata sensibilizimi dhe ndërgjegjësimi në shkolla, komunitet, në media

- Identifikimi i fëmijëve të rrugës dhe në rrezik trafikimi dhe mbështetje materiale për familjet e varfëra dhe me probleme shoqërore

- Tërheqja e fëmijëve që nuk vazhdojnë shkollën në kurse të formimit profesional

- Rikthimi i asistuar të fëmijëve duke mbajtur parasysh interesin më të lartë të fëmijës

- Mbështetje për integrimin e tyre në familje apo në qendra pritëse dhe integruese publike dhe jopublike.

Në vitin 2003, u ngrit një qendër publike e pritjes dhe strehimit të vajzave, grave dhe fëmijëve të trafikuar. Në këtë qendër janë trajtuar fëmijët që riatdhesohen, deri në bashkimin e tyre me familjen ose sigurimin e alternativave të përkujdesit në përputhje me interesin më të lartë të tyre. Gjithashtu qendra ka pritur dhe mbështetur edhe fëmijë nga vendet fqinje. Mjaft fëmijë janë rikthyer pranë familjeve, por në disa raste ata janë ricikluar përsëri në trafikim.

Veç fëmijëve të trafikuar ose në rrezik trafikimi, është edhe një grupim fëmijësh, kryesisht moshat nga 14-18 vjeç që dërgohen nga familjet për të punuar në vendet fqinje, të cilët përbëjnë kryesisht grupin e fëmijëve të pashoqëruar në emigracion. Kjo kategori herë-herë identifikohet me fëmijët e trafikuar, gjë që nuk i përgjigjet realitetit.

Për të dy këtë kategori, nuk ka të dhëna zyrtare. Nga OJF të ndryshme jepen shifra, por të pakonfirmuara. Natyra klandestine e fenomenit, mungesa e shkëmbimit të informacionit zyrtar me vendet e destinacionit sjell vështirësi në konfirmimin e këtyre shifrave. Pranohet se rreth 4,000 fëmijë shqipëtare kanë emigruar në vendet fqinje pa prindër e tyre dhe janë të rrezikuara ndaj punëve të vështira, lypjes dhe forma të tjera të shfrytëzimit por gjithsesi fenomeni i trafikimit është shqetësues. Problemet përfshijnë:

- Sisteme të pamjaftueshme shërbimesh për mbrojtjen e fëmijëve, përgjegjës për identifikimin dhe ofrimin e ndihmës së duhur psiko-sociale dhe social-ekonomike për fëmijët në rrezik dhe familjet e tyre

- Varfëria dhe mundësitë e kufizuara të familjeve për të siguruar ardhura dhe për emigrim legal, shtyjnë fëmijët dhe familjet e tyre për të ndërmarrë rrugëzgjidhje të rrezikshme

- Për fëmijët dhe familjet në rrezik trafikimi ndeshën vështirësi për vlerësimin e situates së mundshme për shfrytëzim

- Marrëveshjet e bashkëpunimit me vendet pritëse të fëmijëve, viktimat të trafikimit ende nuk janë nënshkruar

Fëmijë që punojnë

Punët që bëjnë më shpesh fëmijë janë: shitës ambulantë, lypës, pastrues të makinave në semafore, dhe punë në bujqësi. Qeveria ka ratifikuar Konventat e Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ILO) Nr. 138 “Mbi moshën minimale” dhe Nr. 182 “Mbi format më të këqia të punës së fëmijëve”. Në përputhje me standardet e ILO, është hartuar një kuadër ligjor që parandalon punën e fëmijëve ose vendos kufizime në punësimin e tyre. Në Kodin e Punës konfirmohet mosha 16 vjeç si moshë punësimi dhe parashikohet një mbrojtje të veçantë për fëmijët që punojnë. Që në vitin 1999 MPÇSSHB ka bashkëpunuar me Programi Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (ILO/IPEC) për forcimin e kapaciteteve institucionale të Komitetit Drejtues Kombëtar për Punën e Fëmijëve, i cili miraton politikat kombëtare mbi punën e fëmijëve, dhe të Njësisë së Punës së

Fëmijëve. Po implementohen programet kombëtare për parandalimin e punës së fëmijëve dhe rehabilitimin e fëmijëve viktime të këtij fenomeni.

Megjithatë, impakti i programeve dhe politikave për mënjanimin e punësimit të fëmijëve është ende i pamjaftueshëm, duke përfshirë: bashkëpunimin me shkollën, familjen e komunitetin; bashkëpunimi ndërmjet Inspektoriatit Shtetëror të Punës dhe organizatave të punëdhënësve dhe punëmarrësve; inspektimi dhe monitorimi i punës së fëmijëve në sektorin formal nga Inspektoriati Shtetëror i Punës; dhe shkëmbimi i informacionit pavarësisht nga krijimi i Qendrës së Dokumentacionit për punën e fëmijëve.

1.2.2 Personat me aftësi të kufizuara (PAK)

Në grupin e PAK në përputhje me legjislacionin aktual përfshihen:

- PAK të lindur ose të bërë të tillë jo për shkakë punesimi
- Invalidët e punës

Tabela 1.5 Grupet e personave me aftësi të kufizuara

	Gjithsej	PAK	Kujdestarë
I. PAK të lindur ose të bërë të tillë nga shkaqe që nuk lidhen me punesimin	61,141	53,000	8,141
a) mendorë, sensorë, fizikë	47,631	42,322	5,309
b) të verbër	13,045	9,907	3,138
c) paraplegjike e tetraplegjike	1,465	771	694
II. Invalidët të punës	41,804	41,804	0
Gjithsej	102,945	94,804	8,141

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, qershor 2007.

Mbështetja e personave me aftësi të kufizuara me pagesa në cash fillimisht u bazua në Ligjin nr. 7710, dt. 18.05.1993 “Për ndihmën dhe përkujdesjen shoqërore”. Në vazhdim u miratuan statute ligjore për grupe të veçanta të PAK, si ligji mbi statutin e invalidëve të punës (1994), ligji për statusin e të verbërit (1996) dhe ligji për statusin e invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik (2000). Këto statute, përveç pagesave në cash, garantojnë të drejta dhe mbrojtje ligjore për shërbime, punësim, lehtësira në energjinë dhe transport, strehim, përjashtimi nga disa lloje taksash, etj. Ligji Nr. 9355, datë 10.03.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore” gërsheton pagesat në cash me shërbimet parandaluese, rehabilituese e integruese për këtë kategori.

Në ndryshim nga programi i ndihmes ekonomike, i cili bazohet në testimin e të ardhurave të familjeve përfituese, programi i PAK bazohet në vlerësimin e aftësive të kufizuara, të lindura apo të fituara gjatë jetës. Vlerësimi i aftësisë së kufizuar mbështetet në rregulloren dhe listën sëmundjeve dhe gjëndjeve të aftësive të kufizuara. Vlerësimi kryhet nga Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë (KMCAP), i cili është në varësi të Institutit të Sigurimeve Shoqërore dhe funksionon në 26 rrethe të vendit, dhe Komisioni Mjekësor për Vlerësimin e Verbërisë, (KMPV), i cili është në varësi të Shërbimit Social Shtetëror dhe funksionon vetëm në Tiranë, për të gjithë personat e verbër në vend. Mbështetur në permiresimet e bëra për zgjerimin e hapërsive ligjore, në vitin 2007 u miratua rregullorja e re për kriteret mjekësore të vlerësimit të aftësisë së kufizuar. Në këtë dokument, janë përfshirë nozologji të reja të sëmundjeve dhe aftësi të tjera të kufizuara, ashtu siç janë hequr edhe sëmundje që trajtohen me ndërhyrje mjekësore ose shërbime sociale.

Administratorët shoqërorë në bashki / komuna dhe punonjësit e zyrave rajonale të Shërbimit Social Shtetëror ndihmojnë PAK për plotësimin e dokumentacionit dhe paraqitjen e tyre për vlerësim në komisionet e specializuara mjekësore. Komisionet kryejnë vlerësimin fizik të personave dhe shqyrtojnë epikrizën përcjellëse, të lëshuar nga klinika mjekësore të specializuara si dhe dokumenta të tjerë që vërtetojnë aksidentin ose gjëndjen e aftësisë së kufizuar. Mbi këtë bazë, komisionet marrin vendimin ku përcaktohen shkaqet dhe grupi i aftësisë së kufizuar; shkalla e aftësisë për punë; dhe nevoja për kujdestar. Pas marrjes së vendimit të komisioneve, individit të cilësuar si PAK, i lind e drejta për të përfituar pagesa në cash dhe shërbime sociale. PAK paraqiten në njesite e qeverisjes vendore dhe përgatisin dokumentacionin për përfitimin e pagesave dhe shërbimeve.

Pagesat në kesh për PAK

Fillimisht, PAK merrnin vetëm ndihmë ekonomike në masën e pagesës së kryefamiljarit. Më pas u kalua në pagesë individuale për PAK, në bazë të vlerësimit të KMCAP dhe KMVP. Aktualisht

çdo person me aftësi të kufizuara, përfiton 8 000 lekë në muaj dhe, kur komisionet mjekësore vlerësojnë se individët kanë nevojë për kujdestar, marrin edhe 8 000 leke në muaj për kujdestarin. Në bazë të Ligjit nr. 9355, pagesë për aftësinë e kufizuar përfitojnë:

1. PAK të cilëve aftësia e kufizuar ju ka ardhur nga shkaqe që nuk lidhen me punësimin si: nga lindja, para moshës ligjore për punësim, ose që në momentin e dëmtimit nuk kanë qenë të punësuar ose i anagazhuar në sektorin informal

2. PAK që janë invalidizuar në punë, të cilët përfitojnë edhe shërbime nga statutet e tyre të veçanta

Grupet e mësipërme, përveç pagesës nga Ligji nr. 9355, përfitojnë pagesa e tjera në cash dhe shërbime sociale edhe nga statutet e tyre të veçanta, kur aftësia e kufizuar ju ka ardhur nga puna dhe kanë fituar statusin e invalidit të punës:

- të verberit përfitojnë edhe pension invaliditeti dhe një shtesë prej 15% për kujdestarinë, e cila është përfshirë në pension

- personat para dhe tetraplegjikë përfitojnë edhe pension invaliditeti, një shtesë prej 15% për kujdestarinë, e cila është përfshirë në pension, dhe marrin një rimbursim për paketën higjeno-sanitare, 9 000 leke në muaj

Përveç pagesave të mësipërme, invalidët e punës të verbër dhe para e tetraplegjike përfitojnë: përjashtim nga taksat e drejtpërdrejta; pagesë të reduktuar për energjinë; rimbursimin për ilacet; transport publik urban falas dhe 50% për transportin ndërrurban; rimbursim të një sasie karburanti që përdorin për lëvizjen me mjete motorike.

Në vitin 1993, trajtoheshin rreth 1 700 PAK, në vitin 1996 rreth 20 500 PAK, ndërsa në vitin 2006 u trajtuan rreth 61 141 PAK së bashku me kujdestarët. Aktualisht me pagesa dhe shërbime, trajtohen edhe 40 000 invalidë pune. Rritja e numrit të PAK, si rezultat i zgjerimit të hapësirave ligjore nga miratimi i statuteve të vecante, është shoqëruar me rritjen e fondeve të disburuara nga buxheti. Aktualisht, për pagesën e PAK disbursohen 8.1 miliard lekë.

Shërbimet sociale për PAK

Fëmijët e lindur me aftësi të kufizuar ose të bërë të tillë në fëmijëri përfitojnë shërbime publike në 6 qendra rezidenciale dhe 3 njësi ditore. Sipas statistikave administrative, 335 fëmijë me aftësi të kufizuar jetojnë në qendra rezidenciale. Për PAK vitet e fundit janë ngritur dhe shërbime komunitare nga OJF të ndryshme dhe shoqata që mbrojnë dhe përfaqësojnë të drejtat dhe interesat e tyre si në Tiranë, Shkodër dhe Elbasan, në të cilat përfitojnë shërbime mbi 250 PAK.

Për PAK janë ngritur shërbime komunitare edhe nga projekti “Shpërndarja e shërbimeve sociale në komunitet”, i financuar nga Banka Botërore. Në fazën e parë dhe të dytë të këtij projekti u ngriten 14 shërbime komunitare, si qendra ditore, shërbime në shtëpi, për PAK, në 8 qarqe dhe dy rrethe të vendit. Po ashtu në Berat, me mbështetjen e Shoqatës “ASED”, u ngrit një kompleks shërbimesh për PAK: qender ditore, atelie pune dhe dy apartamente të mbrojtura, për të krijuar mbështetje komplementare për integrimin e PAK, në jetën komunitare.

Megjithatë përmiresimet, përfituesit përballen me disa probleme:

- Shërbimet ditore dhe komunitare për fëmijët me AK janë të pamjaftueshme.

- Nuk ka mbështetje të mjaftueshme psiko-sociale për familjen.

- Nuk ka programe të mjaftueshme për trajnimin e tyre profesional, integrimin në jetën komunitare dhe sensibilizimin e publikut.

- Mungon vlerësimi për AK në të gjitha fazat e zhvillimit të fëmijës dhe nuk ka programe për trajnimin të fëmijëve me AK sipas grup moshave.

- Ka mungesa të pajisjeve të veçanta për fëmijët me AK.

Shërbimet rehabilituese ballafaqohen me problemet e mëposhtme:

- Mangësi në politikat për rehabilitimin profesional dhe punësimin e PAK.

- Njohje e pakët nga familjarët dhe vetë PAK i legjislacionit të aftësisë së kufizuar dhe zbatimin e tij nga strukturat publike.

- Pengesa në mjedis për një jetë të pavarur të PAK, si papërshtatshmëria e rrugëve, ndërtesave, dhe komunikimit.

1.2.3 Komuniteti i Romëve

Komuniteti rom në Shqipëri mbrohet dhe trajtohet në përputhje me parimet e Konventës Kuadër të Keshillit të Evropës për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare.

Vlerësohet se treguesit socialë për popullsinë rome janë konsideruar më të ulët se mesatarja

kombëtare. Një pjesë e madhe e minoritetit rom jeton në kushte të pasigurta, të pambrojtur dhe nën nivelin mesatar të jetesës. Papunësia masive pas viteve 90 goditi romët, më shumë se çdo grup tjetër. Situata e minoritetit rom në Shqipëri është komplekse. Në praktikë konstatohen raste të përjashtimit të romëve si rezultat i rrethanave ekonomike, sociologjike, etj.

Kualifikimi i tyre i ulët u krijon atyre më pak shanse për t'u përfshirë në tregun e punës. Paragjykimet dhe stereotipet pengojnë lëvizshmërinë e tyre sociale. Shumica e romëve jetojnë në zona me infrastrukturë jo të zhvilluar. Familjet rome përgjithësisht kanë shumë anëtarë dhe në kushtet kur ato humbasin punën, nuk janë në gjendje të sigurojnë të paktën një jetesë modeste, të strehohen me kushte të pranueshme si dhe të përballojnë pagesën e faturave të shërbimeve publike. Kjo çon në lëvizjen e tyre drejt vendstrehimeve që nuk janë të pajisura me infrastrukturën e duhur, me kushte jo të shëndetshme dhe pa status legal. Kështu romët bëhen akoma dhe më të distancuar nga shërbimet publike, shkollat dhe mundësitë e punësimit.

Lëvizja e një pjese të komunitetit rom sjell vështirësi për përshtatjen me ambientin e ri, për shkollimin e fëmijëve, për t'u regjistruar në gjendjen civile e për të përfutur nga programet sociale, etj.

Si rezultat i varfërisë, familjet rome vuajnë edhe nga probleme të mprehta sociale si dhuna, mosrespektimi i të drejtave të grave dhe fëmijëve, abuzimi me alkoolin, shtatzaninë në adoleshencë, vështirësi në administrimin e të ardhurave, etj. Këto familje bien shpesh pre e personave të tretë, të cilët përdorin fëmijët e tyre për trafikim, punë të detyruar, lypje, etj. Po ashtu gratë dhe vajzat rome janë më të rrezikuara nga trafikimi, i cili shpesh realizohet edhe me dijeninë e të afërmyve.

Në kuadër të ratifikimit të Konventës Kuadër për Mbrojtjen e Minoriteteve, Qeveria Shqiptare hartoi Strategjinë për Përmirësimin e Kushteve të Jetesës së Minoritetit Rom e cila u miratua me VKM 633 dt.18 Shtator 2003. Për implementimin e saj, pranë Ministrisë u ngrit Sektori i Monitorimit të Strategjisë Rome i cili ndjek zbatimin e objektivat në fushën e punësimit, shërbimeve sociale, arsimit, shëndetësisë, strehimit etj. Janë përcaktuar pikat e kontaktit që ndjekin implementimin e kësaj strategjie në të gjitha institucionet qendrore të cilat në mënyrë periodike raportojnë për progresin e detyrave. Vitin e kaluar u zhvilluan 12 tryeza të rrumbullakta në të gjithë vendin me përfaqësues të Pushtetit Lokal, të OJF-ve Rome dhe organizatave ndërkombëtare për sensibilizimin e opinionit dhe detajimin e detyrave të të gjithë këtyre aktorëve në raport me strategjinë. Tashmë këto struktura në mënyrë vertikale shkëmbejnë informacion, formulojnë raporte për progresin e objektivave.

Megjithë masat e marra kundër braktisjes së shkolles, frekuentimin e shkollës, debistimin e fëmijëve nga shëndetësia, ofrimin e disa shërbimeve sociale nga shoqatat Rome dhe të tjera sidomos për femijet, trajnimin e grave dhe vajzave falas si një mundësi për punësim apo dhënie konsulencës për njohjen e legjislacionit për përfutimin nga programet sociale ky komunitet vazhdon të ballafaqohet me probleme që lidhen me strehimin, rregjistrimin, shkollimin, punësimin etj.

1.2.4 Gratë

Sanksionimi me ligj i barazisë së të gjithë shtetasve përpara ligjit (Neni 18 i Kushtetutës), bën që burri dhe gruaja, si subjekte të së drejtës, de jure të trajtohen njësoj, në mënyrë të barabartë dhe si pasojë të kenë edhe detyrime të njëjta. Barazia përshkon të gjithë Kushtetutën dhe ligjet e tjera. Një sërë Kodesh të miratuara pas vitit 1995, përmbajnë dispozita në mbrojtje të të drejtave të njeriut dhe sanksionojnë parimin e barazisë burrë-grua: Kodi Civil, Kodi Penal, Kodi i Familjes dhe Kodi i Punës. Shqipëria ka ratifikuar Konventën "Për Eliminimin e Të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Gruas" në vitin 1993. Sipas detyrimeve që ka, Shqipëria ka raportuar pranë Komitetit të Konventës në janar 2003 dhe tani është në fazën e përmbushjes së rekomandimeve të bëra nga Komiteti i Konventës, sikurse dhe në përgatitjen e raportit të tretë periodik zyrtar. Projekt Ligji për Barazinë Gjinore plotëson kuadrin ligjor lidhur me barazinë gjinore në arsim, punësim dhe vendim-marrje. Ai mundëson ngritjen e mekanizmave qeveritarë në hartimin e politikave për barazinë gjinore dhe parashikon matjen e ndikimit të këtyre politikave nëpërmjet vlerësimeve dhe monitorimit periodik. Megjithatë, gratë janë një nga grupet që vuajnë më shumë nga pasoja e tranzicionit social dhe ekonomik. Pabarazia gjinore mbetet një shqetësim si rezultat i traditës gjinore dhe mendësisë mashkullore të shoqërisë, duke e vënë një pjesë të grave në dilemë, për përmbushjen e përgjegjesive familjare apo për karrierë.

Politikat kryesore për zbutjen e kësaj situatë në mënyrë të veçantë lidhen edhe me mbrojtjen e grave të trafikuar apo në rrezik trafikimi, dhe të dhunuara.

Gra të trafikuar

Një nga problemet më të mprehta me të cilat janë përballur gratë e vajzat ka qenë trafikimi për

qëllim shfrytëzimi seksual. Disa nga shkaqet e këtij fenomeni janë gjendja e pamjaftueshme ekonomike, papunësia, nivel i ulët arsimor, mungesa e aksesit për shkollën si dhe mashtrimet e ndryshme. Sensibilizimi i opinionit nga Qeveria, por edhe nga shoqëria civile dhe donatorët për këtë kategori ka qenë i ndjeshëm. Shërbimet për gratë e trafikuar janë shtuar, janë hapur qendra pritjeje dhe riintegrimi, ku ofrohet ndihmë psiko-sociale dhe shëndetësore, si dhe shërbime integrimi. Janë zhvilluar fushata sensibilizuese dhe ndërgjegjësuere, në media, shkolla e mjedise publike, janë zbatuar programe trajnimi dhe punësimi për krijimin e mundësive për punësim për gratë e vajzat e trafikuar ose në rrezik trafikimi. Deri tani:

- Janë ngritur dhe funksionojnë qendra pritese dhe riintegruese publike dhe jopublike për viktimave të trafikimit për gratë e vajzat, si Tiranë, Vlorë, Elbasan.
- Është siguruar një informacion i detajuar për gratë, vajzat dhe fëmijët që kanë përfutur nga programet e pritjes dhe rehabilitimit në qendrat pritëse.
- Janë licensuar 8 agjensi punësimi, të cilat ndërmjetësojnë për punësim jashtë shtetit, duke siguruar mundësinë për punësim të ligjshëm dhe duke mënjeluar mashtrimin për punësim, që përdoret nga trafikantët. Agjensitë e punësimit monitorohen nga Inspektoriati Shtetëror i Punës për të mos lejuar abuzimet me to.
- Në qendrën e riintegrit të IOM-it u janë ofruar mundësi integrimi gra e vajza, të cilat ndjekin kurse formimi profesional dhe një pjesë e tyre janë punësuar.

Gra të dhunuara

Megjithëse jo shumë sistematike, studime të ndryshme tregojnë se dhuna në familje është gjerësisht e pranishme në shoqërinë shqiptare. Ajo nuk njeh kufij sipas moshës, gjinisë, përkatësisë etnike apo fetare, gjendjes ekonomike, ose gjeografisë, por në shumicën e rasteve të raportuara gratë janë viktime. Vrojtimet e dhjetë viteve të fundit tregojnë se mbi një të katërtat e grave raportojnë të jenë bërë viktime të dhunës emocionale dhe seksuale, dhe se gratë rurale janë rëndom më të prekuara nga dhuna fizike. Fenomeni i dhunës në familje ndonëse nuk është i ri, ai mbetet i fshehtë dhe mentaliteti i familjes bën që të mos ndërhyhet sa duhet. Kohët e fundit për t'iu ardhur në ndihmë grave dhe vajzave janë hapur qendra këshillimi, avokatore si dhe strehëza për gratë e dhunuara te cilat kryesisht ofrohen nga OJF-të. Por problemet e mëposhtme evidentohen:

- Shërbime jo të mjaftueshme sensibilizuese për rolin e gruas në familje dhe marrëdhëniet e saj me pjesëtarët e tjerë të familjes.
- Shërbime jo të mjaftueshme këshilluese dhe rehabilituese.
- Aktivizimi i pamjaftueshëm i specialisteve si punonjës socialë, sociologë, mjekë, psikologë, juristë për trajtimin e problemeve të dhunës në familje.

1.2.5 Të moshuarit

Megjithëse Shqipëria ka popullsinë më të re në Europë, përqindja e popullsisë mbi moshën 60 vjeç është në rritje graduale. Parashikohet që ajo të përbëjë 12.2 përqind të popullsisë deri në vitin 2010 nga 10.4 përqind në vitin 2000. Vlerësohet se afër 37 000 njerëz mbi moshën 66 vjeç jetojnë nën kufirin e varfërisë. Të gjithë qytetaret që kanë punuar dhe kanë paguar kontributet, përfitojnë pension pleqerie. Por pensionet sidomos ato në zonat rurale janë të ulta ose sa 20 përqind të konsumit të familjeve më të varfëra fshatare.

Megjithë mungesën e të dhënave mbi shëndetin, mirëqenjen dhe përkrahjen sociale për të moshuarit, niveli i lartë i semundjeve kronike, barra e paafetësisë tërësisht e mënjantueshme, deprivimi ekonomik dhe mungesa e oportuniteteve sociale, nënkuptojnë që shumica e njerëzve në moshë, më shumë përpiqen të mbijetojnë sesa të jetojnë kënaqësitë e oportuniteteve personale. Në këtë mënyrë vetë shoqëria është e privuar nga kontributi që mund të përfitonte nga eksperiencia e qytetareve të saj më të moshuar, dhe për më tepër paguan një çmim për kujdesin social dhe shëndetsor.

Emigracioni i të rinjve, strukturimi i familjes dhe ndryshimet në stilin e jetesës, po rritin përditë e më shumë numrin e të moshuarve të vetmuar dhe që kanë nevojë për shërbime sociale. Shërbimet për të moshuarit ofrohen në pesë qendra shërbime rezidenciale publike ku janë sistemuar 245 klientë të moshuar të vetmuar dhe me probleme social-ekonomike. Po ashtu për të moshuarit janë ngritur edhe shërbime në qendra ditore dhe shërbime në shtëpi më pranë komunitetit nga OJF-të. Me projektin “Shpërndarja e shërbimeve sociale në komunitet” janë ngritur edhe disa shërbime multidisiplinare ku ofrohen shërbime ditore edhe për të moshuarit. Por këto shërbime nuk i plotësojnë nevojat dhe nuk mbulojnë të gjithë territorin e vendit.

Si përfundim, për grupet në rrezik përjashtimi social, ekziston një sistem shërbimesh sociale në qendra rezidenciale dhe ditore. Këto shërbime janë të shumëllojshme, rezidenciale, ditore, shërbime në shtëpi, mbështetje psikosociale, ndërgjegjësim, lobim, avokati, përfaqësim etj:

Shërbimet shoqërore publike ofrohen në 21 institucione rezidenciale dhe 5 ditore, të cilat financohen nga buxheti i shtetit. Deri tani këto shërbime janë administruar nga ShSSH. Në vitin 2007, filloi edhe procesi i decentralizimit dhe transferimit të shërbimeve në vartësi të qeverisjes vendore. Ofrohen shërbime për fëmijë jetimë e me probleme sociale (9 institucione), për PAK (6 qendra rezidenciale dhe 3 ditore), të moshuar (5 qendra rezidenciale) apo për viktimë të trafikimit (1 qendër për gra, vajza, fëmijë dhe migrantë të parregullt). Kapaciteti i këtyre qendrave është për rreth 1200 klientë. Aktualisht në këto qendra përfitojnë shërbime 1075 kliente. Këto shërbime janë shtrire në qarqet kryesore të vendit. Në Shkoder funksionojnë 5 institucione rezidenciale, në Durrës 2 institucione, në Tiranë 6 institucione, në Vlorë dhe Sarandë 4 institucione, në Korçë 3 institucione, dhe në Lezhë, Berat, Fier, Gjirokastrë nga një qendër shërbimesh.

Përveç shërbimeve shoqërore rezidenciale publike, vitet e fundit ofrohen shërbime shoqërore jopublike edhe nga OJF ose organizata fetare në qendra ditore, shërbime në familje dhe rezidenciale. Por këto shërbime janë shtrirë në qytetet kryesore të vendit si në Tiranë, Elbasan, Shkodër, Gjirokastrë, Vlorë. Këto shërbime ofrohen për fëmijët jetimë dhe me probleme shoqërore, për riaftësimin e PAK, për të moshuarit, viktimat e trafikimit, këshillim për gratë dhe vajzat, kundër drogës etj. Shërbimet komunitare financohen kryesisht nga donatorë të huaj.

Sistemi i shërbimeve po reformohet me synim plotësimin më të mirë të nevojave nëpërmjet decentralizimit dhe kalimit të përgjegjesive në qeverisjen vendore, ngritjen e një rrjeti shërbimesh komunitare në bashkëpunim me strukturat e qeverisjes vendore dhe përfshirjen e shoqërisë civile në ofrimin e tyre. Shërbimet komunitare janë ngritur me mbështetjen e Projektit të Bankës Botërore. Gjatë vitit 2006, u ngritën dhe u bënë funksionale 17 shërbime ditore me bazë komunitare për fëmijët, të rinjtë, për PAK, vajzat dhe gratë në nevojë, për të moshuarit. Këto shërbime u ngritën në bashkitë dhe komunat në katër qarqe të vendit: Tiranë, Durrës, Shkodër dhe Vlorë. Për vitin 2007 janë ngritur edhe 27 shërbime të tjera komunitare, të cilat shtrihen në 8 qarqe të vendit. Në këtë mënyrë mbulohet 2/3 e territorit të vendit me modelin e ri të shërbimeve komunitare.

Vizioni, prioritetet strategjike dhe qëllimet strategjike

Strategjia sektoriale e mbrojtjes sociale është e ndërtuar mbi parime që rrjedhin nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, Konventa për të Drejtat e Njeriut, Konventa për të Drejtat e Fëmijëve, Karta Sociale Evropiane (e rishikuar), Karta Evropiane e Autonomisë Lokale, Komunikatat e Komisionit Evropian dt. 12 mars 1997 “Mbi modernizimin dhe përmirësimin e mbrojtjes shoqërore” dhe Komunikatën e Komisionit dt. 30 tetor 2003 “Për mundësi të barabarta për njerëzit me aftësi të kufizuara”:

- Të drejtat civile, barazia dhe mosdiskriminimi: Mbrojtja sociale ofrohet për çdo individ në nevojë, pavarësisht nga gjinia, origjina, feja, moshë, aftësitë e kufizuara ose veçanësi të tjera. Çdo individ në nevojë ka të drejtën të përfitojë të njëjtën ndihmë shoqërore apo shërbime. Të parandalohet dhe luftohet diskriminimi në përfitimin e shërbimeve.

- Mbrojtja: Grupe të caktuara, përfshirë fëmijët, duhet të gëzojnë mbrojtje të veçantë në përputhje me të drejtat dhe nevojat e tyre. Fëmijët kanë të drejtën e mbrojtjes nga dhuna, shfrytëzimi, abuzimi dhe neglizhenca, kudo që ata ndodhen.

- Drejta e jetës, mbijetesës dhe zhvillimit: Një mjedis favorizues duhet të sigurojë mbijetesën dhe zhvillimin maksimal të individëve, në aspektin e zhvillimit fizik, mendor, shpirtëror, moral, psikologjik dhe social, në përputhje me dinjitetin njerëzor.

- Pavarësia, autonomia dhe respektimi i pikëpamjeve: Individët janë përgjegjës për jetët e tyre. Ata duhen inkurajuar të marrin vendime për mënyrën e jetësës brenda normave që shoqëria ka vendosur. Ata duhen nxitur të shprehin opinionin e tyre për shërbimet shoqërore dhe të ndihmohen për të ruajtur ose fituar sërish pavarësinë e tyre, të kenë të drejtën e ankimit dhe të ndjekjes së rastit të tyre. Ofruesit e shërbimeve shoqërore duhet të respektojnë të drejtat, dinjitetin, mendimet, pikëpamjet dhe veçanësitë e përfituesve nga planifikimi i shërbimeve deri në realizimin e tyre.

- Përfshirja dhe integrimi: Shërbimet shoqërore të kontribuojnë për ruajtjen e pozitës së individëve në shoqëri dhe për t'i mbrojtur ata nga përjashtimi social. Shërbimet duhet të garantojnë përfshirjen e individëve në nevojë në aktivitete të jetës së përditshme. Ofrimi i shërbimeve në mjedisin ku jeton, nuk i shpëton individët nga rrjedha e jetës së përditshme e cila është cënuar nga një situatë

kritike.

- Respektimi i të drejtave dhe nevojave: Gama e shërbimeve që u ofrohet njëzëre duhet të përcaktohet në përputhje me nevojat e tyre dhe jo nga ato të sistemit.

- Partneriteti: Shërbimet shoqërore kërkojnë angazhimin e strukturave të nivel qendror, rajonal e vendor dhe partneritetin e aktorëve të mundshëm të komunitetit. Këta aktorë do të realizojnë identifikimin, vlerësimin, planifikimin e nevojave dhe ngritjen e ofrimit të shërbimeve. Partnerët në këtë proces do të jenë organizatat e shoqërisë civile, grupet komunitare, biznesi social dhe personat me ndikim në komunitet.

- Cilësia e shërbimeve: Përdoruesit e shërbimeve dhe familjarët e tyre duhet të kenë besim në shërbimet që ata përfitojnë. Ofruesit e shërbimeve shoqërore duhet të jenë të ndërgjegjshëm për standardet e shërbimeve që ofrojnë dhe të vlerësojnë rrezikun që vjen nga shërbime jocalësore. Profesionistët duhet të zotërojnë aftësitë e nevojshme për ofrimin e përshtatshëm të shërbimeve. Strukturat përgjegjëse shtetërore kanë për detyrë të bëjnë të njohura standardet, të ndihmojnë në aplikimin e tyre dhe të sanksionojnë zbatimin korrekt të tyre.

- Standardet kombëtare drejtojnë vendimmarrjen në nivel lokal: Strukturat qendrore hartojnë politikat dhe standardet e shërbimeve shoqërore, përcaktojnë aftësitë të nevojshme që duhet të kenë stafet e shërbimeve, caktojnë përparësitë në vlerësimin e politikave dhe monitorimin e zbatimit e standardeve. Vendimet për ngritjen e shërbimeve shoqërore në përputhje me nevojat e individëve dhe komunitetit, duhen marrë në nivel vendor, aty ku janë përfituesit dhe lindin nevojat e tyre. Strukturat vendore janë administruesit dhe realizuesit e shërbimeve shoqërore.

Vizioni

Ritmi i ndryshimit social, ka qenë i shpejtë në dy dekadat e fundit në Shqipëri. Për të mbrojtur njerëzit nga pasojat me të këqija të këtij ndryshimi, nevojitet një sistem i mirë-projektuar i mbrojtjes sociale. Strukturat shtetërore, për hartimin dhe zbatimin e politikave, do të punojnë për të siguruar se qeverisja vendore, shoqëria civile dhe familjet, bashkëpunojnë për të përmirësuar mirëqenien individuale dhe familjare. Një sistem i mbrojtjes sociale, duhet të sigurojë të ardhurat dhe shërbimet e duhura, që çdo individ të jetojë denjësisht, të zhvillojë dhe të aplikojë kapacitetet dhe aftësitë e veta, në faza të ndryshme të jetës sipas dëshirës së tij. Vizioni ynë është që Shqipëria të ketë vendosur një sistem të tillë në vitin 2013, i cili të sigurojë, mbrojtjen e duhur sociale për qytetarët e saj. Politikat e mbrojtjes sociale do të konvergojnë me konceptet të cilat po adoptohen aktualisht nga vendet anëtare të Bashkimit Europian: Në 2013:

- Mirëqenia e përgjithshme e popullsisë do të jetë përmirësuar.

- Varfëria dhe përjashtimi social, do të jenë reduktuar.

- Të ardhura të arsyeshme do të sigurohen për njerezit më në nevojë, duke ofruar përfitime për të punuar dhe ndërkohë duke mbështetur pjesërisht ata që kanë vështirësi për t'u punësuar.

- Cilësia, disponibiliteti dhe efektiviteti i shërbimeve sociale, do të jetë përmirësuar, duke mbrojtur të drejtat e klientëve. Standardet do të përdoren për të rregulluar ofrimin e shërbimeve sociale, por gjithashtu për të fuqizuar potencialin veprues të OJF-ve.

- Qeveria në bashkëpunim me strukturat e qeverisjes vendore dhe shoqëria civile do të ndërhyjë në problemet e fëmijëve.

- Shërbimet do të ndihmojnë njerëzit me aftësi të kufizuara për të jetuar në mënyrë të pavarur.

- Do të inkurajohet përfshirja sociale mes grupeve të marxhinalizuara.

- Barazia gjinore do të jetë përmirësuar.

- Mbrojtja sociale, do të ketë një bazë financiare të qëndrueshme, e mbështetur dhe nga strukturat e reformuara të shërbimeve.

Prioritetet strategjike

Për realizimin e vizionit të mësipërm janë përcaktuar prioritetet e mëposhtme:

1. Zbutja e varfërisë

- Përmirësimi i targetimit për skemën e ndihmës ekonomike

- Shtrirja e kushtëzimit të perfuturit të ndihmës ekonomike nëpërmjet punës, në të gjithë territorin.

- Përmirësimi i administrimit të subvencionit për energjinë

2. Reformimi i sistemit të shërbimeve shoqërore

- Decentralizimi

- Institucionalizimi i marrëdhënieve me shoqërinë civile

- Deinstitutionalizimi
- Garantimi i cilësisë nëpërmjet përcaktimit të standarteve, monitorimi i rezultateve për cilësinë e standarteve dhe vlerësimi dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimit
- Vlerësimi i nevojave dhe planifikimi komunitar dhe trainimi i stafit të shërbimit social.
- 3. Mbështetja e grupeve në rrezik nga përjashtimi social
- Luajtja e rolit koordinues me qeverinë për zbatimin e strategjisë ndërsektoriale të përfshirjes sociale, në përgjithësi, dhe politikave ndërsektoriale për grupet sociale të përcaktuara (fëmijet, PAK, Romët dhe gratë), në veçanti
- Zbatimi i masave prioritare specifike të përcaktuara në politikat ndërsektoriale
- Qëllimet strategjike
- Strategjia sektoriale e mbrojtjes sociale ka për qëllim të arrijë këto synime strategjike, sipas prioritetëve strategjike:
- 1. Zbutja e varfërisë
 - Reduktimi i shkallës së varfërisë absolute për frymë në 10% deri në 2013 sipas rezultateve të vëzhgimit të nivelit të jetesës së familjes.
 - Rritja e buxhetit për programin e ndihmës ekonomike
 - Rritja e mbulimit të familjeve të varfëra nga ndihma ekonomike sipas rezultateve të vëzhgimit të nivelit të jetesës së familjes
 - Reduktimi i numrit të familjeve jo të varfëra që marrin ndihmë ekonomike, sipa rezultateve të vëzhgimit të nivelit të jetesës së familjes
 - Rritja e pagesës mesatare të ndihmës ekonomike
 - Shtrirja e kushhtëzimit të përfitimit të ndihmës ekonomike nëpërmjet punës, në një numër sa më të madh bashkish dhe komunash.
- 2. Reformimi i sistemit të shërbimeve shoqërore
 - Kalimi i të gjitha shërbimeve rezidenciale brenda vitit 2007 në administrim të njërive vendore.
 - Zgjerimi i llojshmerisë së shërbimeve komunitare dhe mbulimi i të gjitha grupeve me shërbime bazë në të gjitha rrethet e vendit.
 - Shtrirja e shërbimeve komunitare deri në vitin 2013 edhe në bashkitë që aktualisht nuk kanë shërbime të tilla.
 - Pilotimi i shërbimit të kujdestarisë 2008-2010 në dy bashki (Tiranë, Shkodër) dhe deri në vitin 2013 shtrirja e këtij shërbimi edhe në njësitë e tjera vendore në përputhje me nevojat dhe mundësitë e buxhetit.
 - De-institutionalizimi, konsolidimi i modelit të shërbimeve “shtëpi-familje” për fëmijët dhe PAK, zgjerimi i këtyre shërbimeve edhe për grupet të tjera sociale (të rinjtë, të moshuarit).
 - Implementimi i standarteve të shërbimeve dhe rritja e cilësisë së shërbimeve për fëmijët, PAK, të moshuarit.
 - Licensimi i të gjitha OJF që ofrojnë shërbime të perpkujdesit për klientët brenda vitit 2008.
 - Inspektimi dy herë në vit i të gjitha shërbimeve të perpkujdesit rezidencial dhe ditor që ofrohen nga operatorët publikë dhe privatë.
- 3. Mbështetja e grupeve në rrezik nga përjashtimi social
 - Sigurimi që strategjia ndërsektoriale e përfshirjes sociale monitorohet dhe vlerësohet rregullisht
 - Alokimi i fondeve të mjaftueshme për të mundësuar që Ministria të luajë rolin e koordinuesit.

Strukturat implementuese

Individët në nevojë, familjet dhe komuniteti në tërësi është drejtpërdrejt pjesa më e interesuar për ndërtimin e një sistemi të përshtatshëm shërbimesh shoqërore. Pushteti qendror, pushteti vendor dhe shoqëria civile kanë përgjegjësi kryesore për ngritjen e sistemit të shërbimeve që fokusohet mbi klientin. Deri tani përgjegjësia për realizimin e shërbimeve shoqërore ka qenë e dyfishtë: nga njëra anë e pushtetit qendror dhe nga ana tjetër e pushtetit vendor. Vitet e fundit shoqëria civile ka luajtur një rol të rëndësishëm për realizimin e shërbimeve të reja shoqërore në komunitet. Marrëdhëniet e strukturave të pushtetit qendror dhe atij vendor me shoqërinë civile po institucionalizohen më tej nëpërmjet sistemit të licensimit e inspektimit. Ata po marrin një rol të veçantë në procesin e realizimit të filozofisë së re të shërbimeve shoqërore. Roli i individëve dhe komunitetit ka filluar të bëhet më i

dukshëm. Riformulohen rolet dhe përgjegjësitë e pushtetit qendror dhe pushtetit vendor. Rritet roli i shoqërisë civile dhe individëve.

Pushteti qendror

Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta:

- Rishikon dhe zhvillon politikat dhe legjislacionin kombëtar

- Monitoron zbatimin e legjislacionit

- Harton buxhetin kombëtar për shërbimet shoqërore, ndihmën ekonomike dhe pagesën e aftësisë së kufizuar, planifikon dhe delegon fondet në njësitë e qeverisjes vendore dhe monitoron përdorimin e fondeve buxhetore sipas destinacionit

- Licenson ofruesit e shërbimeve shoqërore

- Harton standardet dhe kriteret e shërbimeve shoqërore

- Krijon dhe programon Fondin Shoqëror për zbatimin e politikave e krijimin e shërbimeve të reja si dhe mbështet zhvillimin e shërbimeve shoqërore edhe në njësitë e pushtetit vendor që nuk kanë mundësi

- Harton politikat, legjislacionin dhe mekanizmat për raportimin e rasteve të shkeljeve ligjore

- Siguron që procesi i decentralizimit të realizojë në kohë shërbime alternative dhe të efektshme në nivel vendor

Shërbimi Social Shtetëror:

- Operon si institucion ndërmjetës midis nivelit politikëbërës, Ministrisë, dhe nivelit zbatues, pushtetit vendor

- Monitoron dhe inspekton përdorimin e fondeve dhe zbatimin e standardeve në të gjitha nivelet e shërbimeve publike dhe jopublike

- Siguron që të gjitha shërbimet e ofruesve të plotësojnë standardet e cilësisë për të marrë licencën për t'i ofruar këto shërbime

- Përgjigjet për zbatimin e legjislacionit

- Trainon stafet dhe ofruesit e shërbimeve

Strukturat rajonale të Shërbimit Social Shtetëror:

- Operojnë si institucion ndërmjetës, bashkëpunues dhe mbështetës për të realizuar koordinimin ndërmjet qeverisjes qëndrore dhe vendore

- Koordinojnë veprimtarinë e sektorëve të ndryshëm që lidhen me shërbimet shoqërore në nivelin rajonal

- Realizojnë koordinimin dhe planifikimin e nevojave në nivel rajonal.

- Grumbullojnë informacionet dhe të dhënat në nivel rajonal për monitorimin dhe vlerësimin e impaktit të politikave

- Kontrollon zbatimin e legjislacionit për ndihmën ekonomike, PAK dhe standardet e shërbimeve

Pushteti vendor

- Pasqyron objektivat e strategjisë sektoriale të mbrojtjes sociale në programet dhe buxhetet e zhvillimit ekonomiko-shoqëror, rajonal ose vendor

- Miraton ngritjen e strukturave të shërbimeve shoqërore dhe buxhetin vendor për ngritjen dhe zgjerimin e shërbimeve shoqërore

- Përgjigjet për përdorimin e fondeve të kushtëzuara të buxhetit të shtetit dhe zbatimin e standardeve kombëtare të shërbimeve shoqërore

- Identifikon familjet që kanë nevojë për ndihmë ekonomike, PAK, individët që kanë nevojë për shërbime të përkujdesit shoqëror

- Planifikon nevojat e grupeve në nevojë dhe harton kërkesën për fonde

- Ngre lloje të reja të shërbimeve shoqërore në përputhje me nevojat e komunitetit

- Administron institucionet rezidenciale publike, ndjek shërbimet në qendrat ditore dhe shërbimet komunitare që janë nën juridiksionin e njësisë së qeverisjes vendore

- Miraton veprimtarinë e OJF-ve dhe të ofruesve të tjerë që zbatojnë projekte për shërbime shoqërore në territorin e njësisë së qeverisjes vendore

- Përzgjedh, sipas prokurimit publik, ofruesit e shërbimeve shoqërore të licensuara, për të plotësuar nevojat e komunitetit

- Shpërndan pagesat e ndihmës ekonomike dhe të PAK

- Formulon e dërgon statistikën në qark dhe në strukturat e tjera

- Koordinon veprimet ndërsektoriale për mbrojtjen nga keqtrajtim, duke përfshirë informimin për keqtrajtimin, vlerësimin fillestar, evidentimin e keqtrajtimit të mundshme, mundësitë dhe nevojat e familjes, zhvillon plane individuale për çdo rast duke ofruar shërbime apo duke koordinuar shërbimet me profesioniste të tjera për të mbështetur familjet dhe fëmijet. Kompletion funksionet për menaxhimin e rasteve si mbajtja e të dhenave, rishikimi sistematik i planeve për secilin rast dhe përgatitja e raporteve për në gjykatë.

Shoqëria civile

- Ofron shërbime të reja shoqërore në komunitet (sipas nevojave)
- Merr pjesë në planifikimin e shërbimeve në përputhje me nevojat e komunitetit
- Ndhmon, nëpërmjet avokatisë, në analizën dhe përmirësimin e politikave të shërbimeve

shoqërore

- Mobilizon individët dhe grupet në nevojë për të marrë pjesë në çështjet shoqërore
- Vepron për të përmirësuar mirëqenien e anëtarëve të tyre dhe grupeve të tjerë në nevojë
- Identifikon dhe raporton rastet për të cilat dyshon se ka shkelje ligjore
- Zhvillon programe parandalimi dhe përmirëson koordinimin me strukturat vendore
- Ofron shërbime me bazë komunitare në rrjet për mbrojtjen, mbështetjen dhe trajtimin sociale

të fëmijëve dhe prindërve

Individët

- Marrin përgjegjësi për veten e tyre
- Identifikojnë dhe raportojnë keqtrajtimin e dyshuar
- Ndhmojnë anëtarët e tjerë të familjes
- Organizohen në grupe për të ndihmuar njëri-tjetrin dhe sillen si komshinj të mirë
- Kontribuojnë në koston e shërbimeve të ofruara, kur kanë të ardhura të mjaftueshme

Punojnë si vullnetarë

3. Politikat

Në këtë kapitull bëhet një renditje e politikave të strategjisë së mbrojtjes sociale sipas prioritetit strategjik.

3.1 Zbutja e varferisë

Në Kapitullin 1 paraqiten disa sfida në rritjen e efektshmërisë së pagesave në kesh për reduktimin e varferisë. Më poshtë parashikohen masat për reformimin e skemës së ndihmës ekonomike dhe të subvencionit për energjinë.

Ndihma ekonomike

Konceptet bazë që qëndrojnë në reformat e propozuara të programit të ndihmës ekonomike janë:

- Përdorimi i informacionit për: vlerësimin e varfërisë; identifikimi i numrit të familjeve të varfëra dhe fondet e duhura për bllok grantet e ndihmës ekonomike për çdo njësi të pushtetit lokal
- Rritja e masës së mbulimit të nevojave të familjeve të varfra me përfitime.
- Përmirësimi i vlerësimit të familjeve aplikante.
- Kushtëzimi i shpërndarjes së NE me pjesëmarrjen në punët në komunitet.
- Kushtëzimi i shpërndarjes në NE me pagesën e energjisë elektrike.

3.1.1 Informacioni për llogaritjen e parametrave bazë të Programit të NE

Të dhënat e LSMS do të shërbejnë si referencë për matjen e kufirit të varfërisë dhe përqindjen e popullsisë nën këtë kufi. Këto të dhëna, së bashku me rezultatet e Regjistrimit të Popullsisë dhe Banesave (REPOBA), do të përdoren për përgatitjen e Hartës së varfërisë dhe pabarazisë në Shqipëri, e cila i rendit njësitë e qeverisjes vendore sipas nivelit të varfërisë.

Studimi i INSTAT, zhvilloi së pari një model që parashikonte nivelin e konsumit të familjeve duke përdorur të dhëna nga LSMS të vitit 2002. Më pas, planifikoi një model për të gjitha familjet në të gjithë vendin, duke përdorur të dhënat e Regjistrimit të Popullsisë. Megjithatë renditja e INSTAT nuk është përfundimtare, ajo përdori burimet më të pasura të informacionit dhe i analizoi ato duke përdorur një metodologji të pranuar në nivel ndërkombëtar.

Harta e varfërisë do të përdoret për llogaritjen e numrit të familjeve të varfëra dhe planifikimin e blloqgranteve të NE, për çdo njësi vendore. Indikatorët kryesorë që do të shërbejnë për identifikimin e numrit të familjeve të varfëra në nivel kombëtar dhe për çdo njësi vendore që do të përfshihet në skemën e NE janë:

- Të dhënat e Regjistrimit të Popullsisë dhe Banesave, të përditesuara: (i) numri i përgjithshëm

i popullsisë rezidente në nivel kombëtar si dhe numri i popullsisë rezidente për çdo njësi vendore; (ii) numri i familjeve gjithsej në nivel kombëtar dhe numri i familjeve për çdo njësi vendore; si dhe (iii) numri mesatar i personave për një familje, në nivel kombëtar dhe për çdo njësi vendore.

- Të dhënat e LSMS, për: (i) kufirin e varfërisë absolute (konsumi mujor për frymë në vlerën 4891 lekë me çmimet e vitit 2002), (ii) kufirin e varfërisë absolute ekstreme (konsumi mujor për frymë në vlerën 3047 lekë me çmimet e vitit 2002), si dhe (iii) përqindjen e popullsisë nën vijën e varfërisë, “headcount rate” në nivel kombëtar dhe për çdo njësi vendore. (harta e varfërisë).

Mbi bazën e indikatorëve të mesiperm përlllogarit, numri i familjeve të varfëra që do të përfshihen në skemën e NE për çdo njësi të qeverisjes vendore, sipas shembullit të mëposhtëm (Bashkia Kuçovë):

Përcaktimi i numrit të familjeve të varfëra për Bashkinë Kuçovë.
 Popullsia: 18038 banorë (REPOBA)
 Përqindja e popullsisë nën kufirin e varfërisë (‘headcount rate’): 12.5% (harta e varfërisë)
 Numri i personave nën kufirin e varfërisë absolute: 2255 (18,038 x 12.5%)
 Numri mesatar i personave në një familje të varfër: 3.8 persona për familje
 Numri i familjeve gjithsej nën kufirin e varfërisë absolute: 593 (2255 / 3.8)
 Aktualisht Bashkia Kuçovë jep ndihmë ekonomike për 850 familje.

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

Në këtë proces, përlllogariten dy tregues kryesorë: (i) popullsia nën vijën e varfërisë, në nivel kombëtar dhe për çdo njësi vendore dhe (ii) numri i familjeve nën vijën e varfërisë, që do të përfshihen në skemën e NE. Për të parashikuar numrin e familjeve që do të bëjnë pjesë në skemën e ndihmës ekonomike, duke filluar nga viti 2008 deri në vitin 2013, janë bërë dy supozime:

➡ Numri i popullsisë nën nivelin e varfërisë absolute në 2013, parashikohet të jetë rreth 326 mijë persona ose 10% e popullsisë gjithsej, nga 18 % që është aktualisht¹.

- Mbështetur në strukturën aktuale të përbërjes së familjeve të varfëra në skemën e NE dhe Repoba, rezultojnë se një familje e varfër ka mesatarisht në përbërjen e saj 4.7 anëtarë.

Raporti i numrit të popullsisë nën vijën e varfërisë me numrin e anëtarëve në një familje jep numrin e familjeve të varfëra që do të bëjnë pjesë në skemën e NE. Duke filluar nga viti 2008 deri në vitin 2013, mbi bazën e vlerësimeve të tendencave të reduktimit të varfërisë (LSMS) nga rritja ekonomike, përmirësimi i mekanizmit të identifikimit të familjeve të varfëra, ulja e informalitetit, rivlerësimi i të ardhurave në zonat rurale, parashikohet të ketë zvogëlim të ndjeshëm të numrit të familjeve që do të bëjnë pjesë në skemën e NE. Këto tregues, zhvillohen për çdo bashki/komunë/qark dhe në nivel kombëtar dhe mbi këtë bazë, formulohet harta e varfërisë. (Tabela 3.1).

Numri i familjeve të varfëra (2005) dhe numri aktual i familjeve që përfitojnë nga ndihma ekonomike (2007) sipas qarqeve

	Numri i familjeve nën kufirin e varfërisë, 2005			Numri i familjeve që përfitojnë nga ndihma ekonomike, 2007		
	Urbane	Rurale	Total	Urbane	Rurale	Total
Berat	2630	5899	8529	4342	4712	9054
Dibër	1187	8918	10105	3053	13708	16761
Durrës	4473	3936	8409	1682	688	2370
Elbasan	4423	12806	17229	5180	3899	9079
Fier	4038	8484	12522	3376	1643	5019
Gjirokastrë	1242	3986	5228	1055	1073	2128
Korçë	3138	9896	13034	3299	7295	10594
Kukës	1075	4438	5513	2937	9284	12221

¹ Përsosja e politikave për reduktimin e varfërisë, kërkon ndërhyrjen e qeverisë për përgatitjen e Hartes së re të Varfërisë, LSMS 2008. Kjo do të krijojë mundësi për të saktësuar Hartën e Varfërisë dhe për të rritur krahasueshmërinë me periudhat e mëparshme.

Lezhe	1967	3639	11119	4335	2202	6537
Shkoder	3127	9155	12282	7248	10554	17802
Tirane	8670	7696	16366	9897	4333	14230
Vlora	3616	3276	6892	1926	493	2419
Gjithsej	39586	81120	127228	48830	64329	113159

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

Të dhënat tregojnë se ka diferenca ndërmjet numrit të familjeve të varfëra vlerësuar sipas LSMS dhe numrit të familjeve në NE sipas të dhënave administrative 2007. Në zonat urbane numri i familjeve nën kufirin e varfërisë sipas LSMS është 39.586 nga 48.830 sipas treguesve administrativë ose 9.244 familje më pak.

Në zonat rurale, numri i familjeve të varfëra sipas LSMS është 81.120 ndërsa sipas të dhënave administrative përfitojnë NE vetëm 64.329 familje ose 16.891 më pak. Kjo diferencë spjegohet me faktin se identifikimi i familjeve të varfëra në zonat rurale sipas të dhënave administrative merr parasysh edhe të ardhurat që këto familje sigurojnë nga bujqësia dhe blegtoia. Kur të ardhurat e tyre janë më të mëdha ose të barabarta me masën e NE të llogaritur sipas kriterëve ligjore, familjet nuk përfshihen në skemën e NE. Kjo praktikë do të zbatohet edhe në të ardhmen dhe si rezultat parashikohet që numri i familjeve përfutuese në NE në vitin 2013 në zonat rurale parashikohet të jetë rreth 35 mijë ose gati dy herë më pak se sa aktualisht.

Numri i familjeve të varfëra për çdo njësi vendore, të përcaktuara mbi bazën e nivelit të varfërisë, dërgohet si kuotë orientuese për çdo bashki/komune që në momentin e hartimit të projekt-buxhetit për vitin e ardhshëm. Bashkitë/komunat, brenda kufirit të këtij treguesi të rekomanduar, identifikojnë konkretisht familjet e varfëra që do të përfshihen në skemën e NE në baze të kriterëve të vlerësimit për të dhënat që ndodhen në dosjen e aplikantëve.

3.1.2 Mbulimi i nevojave të familjeve me përfitime

Deri në vitin 2013, propozohet që masa e ndihmës ekonomike për familje do të tentojë arritjen e treguesit të nivelit të varfërisë (2 \$ ne ditë për person), por brenda një kufiri tavan që nuk e kalon nivelin e pensionit minimal në shkallë vendi². Masa mujore e ndihmës ekonomike në vlerë do të vazhdojë të llogaritet në përputhje me strukturën e familjes e diferencuar për grupet e ndryshme të anëtarëve të saj, në vartësi edhe me karakteristikat e varfërisë.

Kufiri minimal dhe maksimal i NE përcaktohet cdo vit me VKM në vartësi me ritmet e rritjes së pensionit minimal në qytet në shkallë vendi, progresin ekonomik dhe burimet buxhetore. Për vitin 2008 dhe 2009, niveli maksimal i ndihmës ekonomike do të jetë 7500 lekë në muaj për familje, ndërsa niveli minimal 1000 lekë në muaj për ndihmën ekonomike e pjesëshme. Në këtë periudhë, do të mbeten të pa ndryshuara pagesat për anëtarët e familjes sipas strukturës së saj. Me pas, keto pagesa gradualisht do të rriten.

Llogaritja e pagesës së NE për person synon plotësimin e nevojave bazë jetike (deri në 2 \$ në ditë) dhe njëherësh respekton kufizimin që pagesa mesatare për një familje nuk duhet të kalojë nivelin e pensionit bazë minimal në qytet (8650 lekë në muaj).

Për të kaluar nga niveli i pagesave për person në pagesën për familje, llogaritjet mbështeten në strukturën e personave të familjeve të varfëra. Për këtë qëllim është përcaktuar përqindja që zënë personat e çdo grupi në përbërjen e familjeve të varfëra ndaj numrit të përgjithshëm të personave që janë nën vijën e varfërisë. Të dhënat nga REPOBA dhe vlerësimet në terren për një periudhë 7 vjeçare, tregojnë se familjet e varfëra kanë strukturën e mëposhtme: kryefamiljarët zënë 21 %, personat mbi moshë pune 2 %, personat në moshë pune 34 % dhe fëmijët që përbëjnë dhe grupin më të madh 43 %.

Mbështetur në këtë strukturë si dhe në faktorë të tjerë që lidhen me plotësimin e nevojave bazë jetike dhe nivelin maksimal të NE, është llogaritur masa e NE për një person (tabela 3.2).

Tabela 3.2 Pagesa e NE për person, 2007-2013

% e çdo grupi ndaj personave të varfër gjithsej	Pagesa e NE për person në muaj, në lekë
---	---

² Pensioni bazë minimal në qytet, VKM është 8650 leke në muaj.

Struktura e familjes	100	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kryefamiljarë	21	2600	2600	2600	3000	3300	3400	3500
Mbi moshë pune	2	2600	2600	2600	3000	3300	3400	3500
Persona në moshë pune	34	700	700	700	800	1200	1400	1600
Persona nën moshë pune	43	600	600	600	700	1100	1300	1500

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

Në vitin 2008 dhe 2009 niveli i pagesave për çdo grup përfituesish mbetetet i pa ndryshuar. Më pas pagesat gradualisht do të rriten. Në vitin 2010, pagesa për kryefamiljarët dhe personat në moshë pune nga 2600, parashikohet të rritet në 3.000 lekë në muaj ose 1 \$ në ditë, ndërsa në vitin 2013 kjo pagesë shkon 3.500 lekë në muaj ose 1.3 \$ në ditë. Pagesa për grupet e tjera të anëtarëve të familjes shkallëzohet me tendencë në rritje. Pagesa për çdo person miratohet me VKM dhe është e detyrueshme të zbatohet nga bashkitë/komunat në procesin e llogaritjes së nevojave për fonde për çdo familje aplikante në NE.

Bashkia/komuna mbi bazën e numrit të personave rezidentë të çdo familjeje (sipas certifikatës familjare) dhe pagesës mujore për çdo person (tabela 3.2), llogarit masën e NE që i takon çdo familjeje duke respektuar nivelet minimale dhe maksimale të saj. Në këtë mënyrë kalohet nga pagesa për person sipas strukturës së familjes në përcaktimin e masës së NE për një familje. Kjo procedurë ndiqet për të gjitha familjet e varfëra dhe kështu përcaktohen nevojat për fonde për të gjithë bashkinë/komunën, të cilat dërgohen si kërkesa në Shërbimin Social Shtetëror.

Rritja e përfitimit mesatar mujor për familje në periudhën 2008-2013 do të realizohet nëpërmjet rritjes së fondeve buxhetore që do të transferohen në programin e NE dhe uljes së numrit të familjeve përfituese nga skema e NE si rezultat i rritjes ekonomike.

Projeksioni i numrit të familjeve të varfëra, fondeve buxhetore për mbulimin e nevojave dhe masës mesatare për një familje dhe për një person për periudhën 2007-2013, paraqiten në (tabelën 3.3).

Tabela 3.3 Fondet, numri i familjeve dhe masa mesatare e përfitimit

Viti	Fondet Milionë lekë	Nr.familj eve në NE	Përfitim mesatar mujor për familje (Lekë)	Përfitim mesatar mujor për person (Lekë)	Përfitim mesatar ditor për person (Lekë) USD	
2007	2600	114000	1890	406	14	0.15
2008	3300	93000	2956	630	21	0.22
2009	4800	85000	4706	1010	34	0.37
2010	5700	80000	5931	1274	43	0.47
2011	6800	74000	7686	1650	55	0.61
2012	7200	70000	8508	1827	61	0.68
2013	7600	70000	9115	1957	65	0.72

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

Në vitin 2013, në skemën e NE parashikohet të bëjnë pjesë 70 mijë familje ose 44 mijë më pak se në vitin 2007. Rreth 35 mijë familje do të jenë në NE në zonat urbane të cilat do të marrin kryesisht NE të plotë dhe po kaq rreth 35 mijë familje do të përfshihen në skemën e NE në zonat rurale të cilat, në pjesën më të madhe do të marrin NE të pjesëshme.

Krahas me reduktimin e numrit të familjeve, është parashikuar edhe rritja e fondeve buxhetore për programin e NE në përputhje me nivelet e parashikuara në Projekt Buxhetin Afatmesem (PBA) për periudhën 2008-2010. Në vitin 2010, fondet e NE parashikohet të arrijnë në 5.7 miliard lekë ose 2.2 herë më shumë se në vitin 2007. Në periudhën 2011-2013 rritja e fondeve për NE do të jetë më e moderuar. Në vitin 2013, fondet për programin e NE parashikohen 7.6 miliarde lekë ose tre herë më shumë se në vitin 2007. Në vitin 2010, balancohen nevojat e familjeve të varfëra të llogaritura sipas mekanizmit të ri të skemës së NE me fondet e programuara sipas PBA. Masa mesatare e NE për një familje në vitin 2010 arrin në 6.000 lekë në muaj, ose 3 herë më shumë se në 2007. Në vitin 2013

parashikohet që masa mesatare e NE të arrijë 9115 lekë nga 1890 lekë që është në vitin 2007 ose pesë herë më shumë (tabela 3.3)

3.1.3 Përmirësimi i dokumentacionit për vlerësimin e familjeve aplikante

Identifikimi i gjendjes social-ekonomike të familjeve të varfra që duhet të mbështeten me NE është përgjegjesi e bashkive/komunave. Administratoret sociale në bashki/komuna, brenda numrit të familjeve të varfëra të rekomanduara nga Ministria e Punës në përputhje edhe me Hartën e Varfërisë, identifikojnë familjet e varfëra me ose pa të ardhura, të cilat janë nën nivelin e varfërisë zyrtare.

Për vlerësimin e situatës së varfërisë të këtyre familjeve, administratoret sociale, sigurojnë informacion nga tre burime kryesore: (i) nga familjet aplikante që kërkojnë të përfshihen në skemën e NE, (ii) agjensitë shtetërore që veprojnë në nivel vendor, si dhe (iii) verifikimi në terren i situatës së varfërisë së familjeve në nevojë, duke përdorur disa tregues alternativë.

Informacioni nga agjensitë publike që veprojnë në nivel vendor ka të bëjë me: punësimin, i cili sigurohet nga zyrat e punës; punësimin informal në inspektoriatin e punës; zyrën e tatim taksave dhe sigurimeve shoqërore; rregjistrimin e pasurisë të paluajtshme dhe automjeteve; zyrat e tregut të lirë, urbanistikës etj. Ky informacion, sigurohet në bashkëpunim me agjensitë e ndryshme vendore. Kjo praktikë nuk përbën ndonjë ngarkesë për familjet aplikante në NE. Dhënia e këtij informacioni nga këto agjensi në nivel vendor, është i detyrueshëm, periodik, dhe përcaktohet në VKM. Deri tani shkëmbimi i këtij informacioni nuk ka funksionuar. Vënia në efikasitet e shkëmbimit të informacionit, do të zbusë pjesën informale të skemes së NE, që është pasojë e informalitetit të sektorëve të tjerë dhe mungesës së koordinimit.

Informacioni dhe dokumentat që plotësojnë aplikantët dhe që vlerësohet nga administratorët shoqërore në pushtetin vendor, ka të bëjë me: (i) deklaratën që jep kryefamiljari për të ardhurat nga prona, toka, bujqësia, blegtoia, (ii) deklaratën mujore për prezencën e të gjithë anëtarëve të familjes; (iii) vërtetimin si "punë kërkuar të papunë" për anëtarët e aftë për punë të familjes (çdo tre muaj) (iv) përberjen e familjes sipas certifikatës së gjendjes civile; (v) certifikatën e pronësisë ose (vi) tapine e tokës.

Dokumentacioni që do të përdoret për identifikimin e nivelit të varfërisë së familjeve që do të bëjnë pjesë në skemën e NE, jepet në tabelën 3.4

Tabela 3.4 Treguesit dhe dokumentacioni për identifikimin e familjeve

Treguesit	Sipas VKM nr. 787dt.14.12.05	Propozimet në të ardhmen
A. Dokumenta që plotësohen nga aplikanti (kryefamiljari)		
1. Deklaratë vjetore për burimet e të ardhurave ose mungesën e tyre	X	X
2. Deklaratë mujore për prezencën e anëtarëve të familjes në moshë pune	X	-
3. Vërtetimin si "punë kërkuar të papunë" për anëtarët e aftë për punë të familjes (çdo tre muaj)	X	X
4. Certifikatën e gjendjes familjare	X	X
5. Certifikatën e pronësisë (tokës etj) nga ZR Pasurisë së Paluajtshme	X	X
6. Aktin e marrjes në pronësi/përdorim (tapia e tokës) ku rregjistrimi i pronësisë ende nuk ka përfunduar	X	-
B. Informacion nga agjensitë shtetërore që veprojnë në nivel vendor		
1. Zyra e punës, për punësimin dhe papunësinë	-	X
2. Zyra e tatim-taksave, për ushtrim aktiviteti me leje ose pa leje	-	X
3. Inspektoriatin e Punës, për punësimin ilegal	-	X
4. Zyra e sigurimeve shoqërore, për pension pleqërie/ familjar	-	X
5. Zyra e rregjistrimit të pasurive të paluajtshme (hipoteka)	-	X
6. Zyra e rregjistrimit të automjeteve	-	X
7. Seksioni pranë bashkive (urbanistika, tregu i lirë, etj) .	-	X
C. Informacion për raste të veçanta (masa kufizuese)		
C1. Kur familja ndryshon vendbanimin nga fshati në qytet pas datës 1.8.1991 paraqet:		
• Vërtetimin nga kryetari i komunës/ bashkisë që është larguar për arsye pune para datës 1.8.1991	X	X
• Kopjen e librezës së punës të noterizuar që ka qenë i punësuar në	X	X

qytet para largimit nga fshati		
• Certifikatën e pronësisë së tokës, kur kanë përfituar tokë	X	X
C2. Kur familja ndryshon vendbanimin nga qyteti në qytet, pas 1.8.1991, paraqet librezën e punës ku vërtetohet se në momentin e levizjes personi ka qenë i punësuar në vendbanimin e ri	X	X
C3. Familjet që ndryshojnë vendbanimin, brenda 30 ditëve paraqesin vërtetimin në se kanë përfituar NE në vendbanimin e mëparshëm	X	X
D. Tregues alternativë për vlerësimin e gjendjes social të familjes:		
1. Gjendja e banesës, sipërfaqja dhe aksesit në shërbimet baze	-	X
2. Pronësia mbi mjetet levizëse	-	X
3. Anëtarë të familjes në emigracion	-	X

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

Përmirësimi dhe thjeshtëzimi i dokumentacionit për vlerësimin e varfërisë së familjeve aplikante për NE. (Tabela 3.4).

A. Për dokumentat që plotësohen nga familjet aplikante (Seksioni A). Aktualisht familjet plotësojnë 6 dokumenta. Propozojmë që të plotësojnë 4 dokumenta ose 33 % më pak, nga të cilat tre plotësohen vetëm një herë në vit dhe një dokument që vërteton pjesën informale të punës, plotësohet një herë në tre muaj. Nga këto katër dokumenta, dy janë deklarata që plotësohen nga aplikanti në familje, ndërsa dy të tjerë merren në sportelet e agjensive publike vendore. Konkretisht: (i) Deklarata mujore e prezencës së anëtarëve të aftë për punë (pozicioni 2) dhe vërtetimi tremujor nga zyra e punës, (pozicioni 3) të njëhësohen në një dokument; (ii) Certifikata e pronësisë (pozicioni 5) dhe tapia e tokës (pozicioni 6), njëhësohen në një dokument.

B. Informacioni nga agjensite shtetërore, (Seksioni B) që veprojnë në nivel vendor, sigurohet nga shtatë burime të ndryshme. Karakteri detyrues, i shkëmbimit të këtij informacioni, përcaktohet me VKM nr. 787, dt. 14.12.2005, por në praktikë nuk ka funksionuar, megjithëse dy institucione janë brenda sistemit të Ministrisë së Punës, dy janë në sistemin e financave dhe tre të tjerë në institucionet e regjistrimit të pronësisë, etj.

Propozojmë që ky informacion të informatizohet dhe të rrjedhë në rrugë elektronike dhe shkresore, sipas një kalendari, të përcaktuar me VKM, ku të saktësohen detyrat e aktorëve dhe masat administrative për mos zbatimin e tyre. Qeverisja vendore, dërgon listat e aplikantëve për NE në zyrat e këtyre agjensive, ndërsa agjensitë konfirmojnë kërkesat. Funksionimi i shkëmbimit të informacionit, përbën pjesën kryesore të masave për zbardhjen e informalitetit të programit të NE, që lidhet me nivelin e të ardhurave, punësimin, pronën, etj. Ky informacion nuk përbën ngarkesë për aplikantët.

C. Informacioni për lëvizjet nga fshati në qytet dhe nga qyteti në qytet, (Seksioni C) është specifik dhe i kufizuar në numër, për të frenuar dublimin e përfitimit të NE, në zonën e origjinës dhe atë pritëse, vazhdimin e përfitimit të NE për familjet e varfëra, etj. Propozohet që ai duhet të mbetet në fuqi.

D. Përcaktohen tregues alternativë, (Seksioni D) që do të përdoren për herë të parë si detyrues për administratorët socialë në procesin e vlerësimit të varfërisë. Tregues të tillë si gjendja e banesës dhe aksesit në shërbimet bazë, pronësia e mjeteve lëvizëse, anëtarë në emigracion, etj., do të përcaktohen me VKM.

Ndryshimet, thjeshtimet apo përmirësimet e bëra, lehtësojnë 33 % dokumentacionin dhe volumin e punës që lidhet me aplikantët dhe përmirësojnë me 50 % treguesit e tjere, që lidhen me institucionet dhe agjensitë publike.

3.1.4 Vlerësimi i të ardhurave nga toka, bujqësia, blegtorja dhe aktivitete të tjera.

Në procesin e identifikimit të familjeve që do të përfshihen në skemën e NE, administratorët socialë, në zbatim të legjislacionit vlerësojnë të ardhurat që familjet aplikante në zonat rurale sigurojnë nga bujqësia, blegtorja dhe aktivitete të tjera. Të ardhurat nga këto aktivitete zbriten nga shuma e NE e llogaritur për çdo familje sipas strukturës së anëtarëve të saj. Kur të ardhurat janë më të mëdha ose të barabarta me nevojat e llogaritura sipas kriterëve ligjore, familja nuk fiton të drejtën për t'u përfshirë në skemën e NE, ndërsa kur këto të ardhura janë më të vogla se sa nevojat, për diferencë, familja përfiton NE të pjesëshme.

Të ardhurat që sigurojnë familjet nga aktivitete bujqësore e blegtorale deri tani janë vlerësuar me disa koeficientë (1995) të cilët nuk pasqyrojnë realisht progresin, potencialet prodhuese të aseteve bujqësore e blegtorale si dhe situatën aktuale të tregut. Sipas një studimi të Bankës Botërore dhe

MPÇSSHB (2007) rekomandohet që vlerësimi i të ardhurave nga toka dhe blegtoria të bëhet duke përdorur koeficientë të rinj (tabela 5):

✘ Për produktet bujqësore, koeficientët e detajuar për dhjetë kategoritë e ndryshme të tokës, do të jenë me 33-90 % më të lartë.

✘ Për produktet blegtorale, koeficientet e rinj të vlerësimit të të ardhurave do të jenë 3 herë më të larta për zonat malore e kodrinore dhe 4 herë më të larta në zonat fushore.

Zbatimi i koeficientëve të rinj në procesin e vlerësimit të të ardhurave të familjeve fermere, do të shërbejë për identifikimin e familjeve që janë realisht në nevojë. Si rezultat numri i familjeve që do të përfitojnë NE në zonat rurale, parashikohet të reduktohet me afro 50 % në vitin 2013.

Tabela 3.5 Koeficientët që rekomandohen për vlerësimin e të ardhurave nga bujqësia dhe blegtoria

A. Koeficientët sipas kategorisë së tokës lekë/m²

Emërtimi	Kategoritë e tokës								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX-X
VKM 787, dt. 14.12.2005	9	8	7	7	5	5	4	4	3
Studimi Bankës Botërore	15	13	12	11	9.5	8.6	7.7	7	4
Rritja (%)	66	62	71	57	90	72	92	75	33

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta dhe Banka Botërore, 2007.

B. Koeficientët për vlerësimin e të ardhurave nga blegtoria

	Të ardhurat nga një lopë ose ekuivalenti nga llojet e tjera të blegtorisë		
	Zona fushore	Zona kodrinore	Zona malore
VKM 787, dt. 14.12.2005	22 500 lek/vit	18 000 lek/vit	13 000 lek/vit
Studimi Bankës Botërore	96 000 lek/vit	54 000 lek/vit	41 200 lek/vit
Rritja në herë	4.2	3	3.1

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta dhe Banka Botërore, 2007.

3.1.5 Kushtëzimi i shpërndarjes së NE

Me punë në komunitet.

Bashkitë dhe komunat kanë patur hapësira ligjore (VKM, si mundësi por jo si detyrim) për kushtëzimin e shpërndarjes së NE me punë komunitare me kohë të plotë ose me kohë të pjesëshme.

Projektet e punëve në komunitet me kohë të plotë, organizohen me një numër të kufizuar pjesëmarrësish. Pagesa për këto punë është e barabartë me pagën minimale në shkallë vendi dhe sigurimet shoqërore. Paga përbëhet nga fondet e ndihmës ekonomike të llogaritura sipas strukturës së familjeve, por jo më shumë se pagesa maksimale e NE. Pjesa tjetër e pagesës deri në nivelin e pagës minimale, plotësohet nga fondet e taksave vendore të bashkisë/komunës.

Shtirja e këtyre projekteve, ndonëse me numër të kufizuar, ka dhënë impakt 10-20 % në uljen e numrit të familjeve përfituese të NE. Zbatimi i tyre në të ardhmen do të rekomandohet përsëri si një mundësi (VKM) duke e lënë në kompetencë të bashkive/komunave, organizimin e këtyre projekteve në varësi me mundësitë e tyre për të plotësuar pagesën me fondet e veta.

Në projektet me kohë të pjesëshme, disa ditë në muaj, thirren në punë komunitare të gjithë anëtarët e aftë për punë të familjeve që bëjnë pjesë në skemën e NE. Pagesa në këtë rast është e barabartë me masën e NE që i takon familjes në përputhje me strukturën e anëtarëve të saj. Fondet që do të mbeten të lira si rezultat i mospjesëmarrjes në punë, i përfitojnë familjet që aktivizohen në këto projekte.

Aplikimi i kësaj forme ka dhënë impakt deri në 50 %, në uljen e numrit të familjeve në skemën e NE. Propozohet që kjo formë e kushtëzimit të shpërndarjes së NE të jetë e detyrueshme (me VKM), për të gjitha njësitë vendore. Edhe bashkitë që mund të aplikojnë projekte me kohë të plotë, do të jenë të detyruara që njëherësh të organizojnë edhe projekte me kohë të pjesëshme për pjesën tjetër të familjeve.

Formatted: Bullets and Numbering

Në të dy format e shpërndarjes së NE me punë komunitare, familjet që nuk pranojnë të marrin pjesë largohen nga skema e NE.

Synimi është rritja e transparencës në shpërndarjen e fondeve, ulja e numrit të familjeve dhe përfituesve abuzivë, rritja e të ardhurave për familjet që angazhohen me punë komunitare, përfitimi i komunitet si rezultat i përmirësimit të infrastrukturës, transportit, higjienës, terreneve sportive, sistemit të kullimeve dhe vaditjes, etj.

Bashkitë/komunat për realizimin e këtyre projekteve, marrin masat e mëposhtme:

→ përcaktojnë numrin e personave të aftë për punë për çdo familje.

→ identifikojnë fushat e ndërhyrjes me projekte pune me kohë të pjesshme ose të plotë.

→ përcaktojnë fondet nga burimet e taksave lokale, për projektet me kohë të plotë, për të mbuluar pagën minimale dhe sigurimet shoqërore.

- përcaktojnë fondet e NE, për të gjithë pjesëmarrësit në projekte me kohë të pjesshme, në përputhje me strukturën e familjes por jo më shumë se maksimumi i NE që përcaktohet me VKM.

Kushtëzimi me pagesën e konsumit të energjisë elektrike

Kompensimi nga rritja e çmimit të energjisë elektrike mbron disa grupe konsumatorësh, për 200 Kwh e parë të konsumuar me 500 lekë në muaj. Në këtë skemë përfshihen: familjet që trajtohen me NE dhe familjet që kanë në përbërje PAK; kryefamiljarë që përfitojnë pension invaliditeti shtetëror dhe nuk kanë anëtarë të familjes të punësuar në sektorin publik ose të vetpunësuar; kryefamiljarë që përfitojnë pension pleqërie shtetëror dhe jetojnë të vetëm ose kanë fëmijë në ngarkim dhe familjet e punonjësve buxhetorë me pagë mujore bruto nën 35 mijë lekë në muaj.

Për kushtëzimin e shpërndarjes së NE, me pagesën e energjisë nga kategoritë e mësipërme merren masat e mëposhtme:

→ Kompensimi do të kushtëzohet me pagesën e faturës së energjisë elektrike për 200 Kwh e parë të konsumuar nga familjet e përfshira në skemë.

- Pagesa për kompesimin e energjisë elektrike, kryhet në të njëjtën kohë me pagesën e ndihmës ekonomike; pagesën e PAK, pensionin e pleqërisë apo invaliditetit, pagën për punonjësit buxhetorë. Kompensimi përfshihet si kolonë e veçantë në listpagesat e përfituesve të mësipërm.

→ Përfitimi i NE dhe kompensimi i energjisë nuk mund të realizohet pa paraqitur pagesën e faturës së energjisë në zyrën e financës së bashkisë/komunës. Në të kundërt, familjet e humbasin të drejtën e përfitimit të kompensimit të energjisë dhe të NE.

→ Përfitimi i pagesës së aftësisë së kufizuar dhe kompensimi i energjisë nuk mund të realizohet pa paraqitur pagesën e faturës së energjisë tek zyra e financës; në të kundërt, PAK e humbasin të drejtën e përfitimit të subvencionit dhe të pagesës së PAK.

→ Punonjësit buxhetorë me pagë bruto nën 35 mijë lekë në muaj duhet të paraqesin pagesën e faturës së energjisë në zyrën e financës të institucionit; në të kundërt humbet të drejtën e përfitimit të kompensimit.

- Pensionistët e vetmuar dhe invalidët e punës duhet të paraqesin pagesën e faturës së energjisë në institucionin që tërheqin pensionin për të përfituar subvencionin e energjisë; në të kundërt humbasin të drejtën e përfitimit të kompensimit.

3.2 Reformimi i sistemit të shërbimeve shoqërore

Politikat kombëtare të përkujdesjes shoqërore kanë në filozofinë e tyre ndërtimin e një sistemi shërbimesh për të plotësuar nevojat apo për të minimizuar ndikimin e pasojave negative të dukurive sociale mbi kategoritë që kërkojnë të përfitojnë nga shërbimet e saj. Sistemi i përkujdesjes shoqërore, nëpërmjet politikave dhe objektivave strategjike, synon mbështetjen e njerëzve në nevojë brenda familjes dhe në komunitetet e tyre, në raport me përkujdesjen që ofrohet në shërbimet e centralizuara rezidenciale. Reformimi i sistemit të shërbimeve shoqërore parashikon që:

- shërbimet e përkujdesit rezidencial rezidencial të transferohen në njësitë vendore dhe të kalojnë gradualisht drejt shërbimeve me bazë komunitare, në përputhje me nevojat e qytetarëve;

- të ngrihen shërbime të reja komunitare, krahas shërbimeve ekzistuese të përkujdesit rezidencial;

- të zgjerohet llojshmëria dhe gjeografia e shërbimeve në përputhje me nevojat e evidentuara;

- të rritet pjesëmarrja e njësive të qeverisjes vendore dhe organizatave të shoqërisë civile për programimin e realizimin e shërbimeve shoqërore;

- të rritet përgjegjësia e njësive vendore për financimin dhe garantimin e qëndrueshmërisë dhe vazhdimësisë së shërbimeve;

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

- të hartohen, zbatohen, monitorohen dhe përmirësohen standardet e shërbimeve për çdo grup në nevojë, për të siguruar shërbime cilësore dhe efikente;
- të respektohen të drejtat e grupeve në nevojë për mbështetje sociale, të plotësohen nevojat e tyre dhe të nxitet integrimi në jetën shoqërore, veçanërisht për fëmijët, PAK dhe të moshuarit;
- të nxitet pjesmarrja e biznesit social në financimin dhe ofrimin e shërbimeve sociale komunitare.

3.2.1 Decentralizimi

Vendimet për planifikimin, shpërndarjen dhe ofrimin e shërbimeve shoqërore do të merren në nivel vendor (nga këshillat e komunave dhe bashkive), aty ku identifikohen nevojat sociale dhe ku jetojnë përfutuesit. Në këtë kuadër edhe përgjegjësitë, buxhetet përkatëse dhe shërbimet do të jenë ekskluzivisht përgjegjësi e pushtetit vendor. Respektimi i parimit të decentralizimit është zgjedhja më e mirë për ofrimin e shërbimeve shoqërore dhe mundësia më e përshtatshme për përfutuesit e shërbimeve. Zbatimi i këtij parimi kërkon një shpërndarje të re të detyrave dhe përgjegjësi midis pushtetit qendror dhe atij vendor. MPCSSHB zhvillon politikën, legjislacionin, standardet për ofrimin e shërbimeve dhe përgatit sistemin për kontrollin dhe vlerësimin e shërbimeve, në mënyrë që çdo individ të ketë mundësi të gjykojë se si janë zbatuar politikën dhe nëse fondet janë përdorur në mënyrë të efektshme.

Të gjitha përgjegjësitë e tjera do të kalojnë në qeverisjen vendore. Procesi i decentralizimit, de-institucionalizimit, krijimi i shërbimeve të reja komunitare më pranë familjes dhe komunitetit, përfshirja e organizatave të shoqërisë civile në ofrimin e shërbimeve, do të realizohen paralelisht me krijimin e përsosjen e një mjedisi juridik e ligjor të përshtatshëm, përmirësimeve organizative dhe strukturore, hartimin e standardeve të reja të shërbimeve për të gjitha kategoritë e përfutuesve, licensimin e ofruesve të shërbimeve dhe inspektimin e tyre nga strukturat përkatëse të shërbimeve. Reformimi i sistemit të shërbimeve do të mbështetet në masa e veprime për rritjen e kapaciteteve të aktorëve pjesëmarrës, në nivel qendror dhe vendor dhe organizatave të shoqërisë civile si ofruese të shërbimeve.

Transferimi i qendrave të shërbimeve rezidenciale në varësi të njësive të qeverisjes vendore

Kalimi i institucioneve të shërbimeve rezidenciale publike në varësi të qeverisjes vendore ka filluar në vitin 2006 dhe parashikohet të përfundojë në fund të vitit 2008. Bashkitë/komunat do të marrin përgjegjësitë dhe administrojnë të gjitha shërbimet shoqërore që ofrohen aktualisht në këto qendra për individët që janë banorë të territoreve që administrojnë:

Përveç 12 institucioneve të përkujdesit rezidencial që tashmë kanë kaluar në varësi të qeverisjes vendore, (Bashkisë Tiranë (1); Bashkisë Korçë (1); Bashkisë Vlorë (2); Bashkisë Shkodër (2); Bashkisë Sarandë (2); Bashkisë Durrës (1); Bashkisë Fier (1); Bashkisë Gjirokastrë (1) dhe Bashkisë Lezhë (1).) Në të ardhmen viti 2007-2008, do të transferohen edhe institucionet e tjera rezidenciale në administrim të njësive vendore. (Bashkisë Kavajë (1), Bashkisë Shkodër (2), Bashkisë Korçë (1) dhe Bashkisë Berat (1), Sarandë, (1), etj.

Kalimi i institucioneve në njësitë vendore, do të shoqërohet me transferimin e ndërtesave, transferimin e fondeve përkatëse nga buxheti qendror, personelin, inventaret etj. Do të vendosen kritere për ruajtjen e destinacionit të këtyre ambienteve dhe shërbimeve.

Në këtë proces SHSSH do të luajë një rol mbështetës dhe do të ndihmojë njësitë e qeverisjes vendore që të marrin përgjegjësitë për menaxhimin e shërbimeve. Burimet njerëzore të këtyre njësive do të trainohen për të përvetësuar përgjegjësitë e reja në kuadrin e procesit të decentralizimit. Në SHSSH është ngritur Sektori i Trainimit, i cili ka si përgjegjësi hartimin e programit vjetor të trainimit, të materialeve përkatëse, bashkëpunimin me donatorë dhe ekspertë të fushës për mundësimin e trainimeve cilësore në përputhje me nevojat e të punësuarve në sistemin e ndihmës dhe shërbimeve shoqërore.

SHSSH në bashkëpunim me qarqet do të koordinojë edhe procesin e shpërndarjes së individëve në nevojë, nga rrethet me mundësi të kufizuara për ofrimin e shërbimeve, në rrethet/qarqet që kanë mundësi e kapacitete të lira për ofrimin e shërbimeve shoqërore. Këto vendime do të marrin parasysh edhe nevojën e përdoruesve për të qenë afër familjeve të tyre. Autoritetet lokale ku banon individit do të jenë përgjegjëse për transferimin e fondeve dhe mbështetjen e klientit edhe në rastet kur ai transferohet në një rreth tjetër pritës, jashtë juridiksionit të tyre, për përfitimin e shërbimeve shoqërore.

Për plotësimin e kërkesave të veçanta do të ketë edhe disa institucione rezidenciale, të cilat do

të administrohen në nivel kombëtar si: qendrat për viktimat e trafikimit, për PAK, fëmijë, të moshuarit etj. Në këto qendra do të përfitojnë shërbime rastet urgjente, që vijnë nga rajone që ende nuk kanë ngritur shërbime për të gjithë grupet në nevojë.

3.2.2 De-institucionalizimi

Shërbimet sociale publike janë ofruar kryesisht në institucionet rezidenciale për grupe me nevoja të veçanta, si: jetimët, PAK apo të moshuarit. Këto shërbime kanë treguar që nuk janë alternativa më e mirë për përfituesit. Shkëputja nga familja dhe komuniteti u mbron përfituesve mbështetjen e tyre dhe të drejtën për të marrë shërbime në mjedisin ku jetojnë. Dhënia e shërbimeve rezidenciale në ambiente të mëdha për shumë përfitues, pengon zhvillimin e individualitetit dhe të aftësive sociale, duke krijuar vështirësi për integrimin e tyre pas daljes nga institucioni.

Gjithashtu nga studimet e bëra, rezultoi se kostoja financiare e shërbimeve në qendrat rezidenciale është më e lartë në krahasim me shërbimet e tjera me bazë komunitare, të cilat, përgjithësisht, ofrohen për një kohë më të shkurtër. Organizata dhe donatorë të huaj, prezantuan konceptin e de-institucionalizimit të shërbimeve. De-institucionalizimi i shërbimeve shoqërore, në thelb, është proces lëvizjeje nga shërbime shoqërore rezidenciale në shërbime komunitare. Ky proces mbështetet në katër komponentë:

- Parandalimin e pranimeve dhe qëndrimet e panevojshme në institucionet rezidenciale;
- Sigurimin e alternativave të tjera për strehimin, trajtimin, edukimin dhe rehabilitimin e individëve që nuk e kanë të nevojshëm qëndrimin në shërbimin rezidencial;
- Përmirësimin e kushteve, përkujdesjes dhe trajtimit për ata që kanë nevojë për përkujdesje në qendra rezidenciale;

- Sigurimin që fëmijët të vendosen në institucionet rezidenciale për një kohë sa më të shkurtër.

Do të thellohet bashkëpunimi me OJF-të që ofrojnë shërbime alternative për fëmijë apo për PAK për të zëvendësuar shërbimin rezidencial, me shtëpitë familje, kujdestarinë, birësimin etj.

Nën shembullin e projektit të zbatuar në Shtëpinë e Foshnjës në Shkodër, në institucionet e përkujdesit për fëmijë do të promovohen ndërhyrje komplekse si: identifikimi i familjeve biologjike dhe të afërme, mbështetja e tyre për të marrë pranë tyre fëmijën e institucionalizuar, këshillimi dhe puna parandaluese në maternitet, organizimi i fëmijëve në shtëpi familje, mbajtja e kontakteve me të afërmit, etj.

Modeli i dy shtëpive-familje të decentralizuara, në Durres, do të zhvillohet më tej edhe në rrethet e tjera, me qëllim që shërbimet për fëmijë të ofrojnë një mjedis të përshtatshëm familjar, organizime të vogla, modelin prindëror, jetën në komunitet, etj. Njësitë mbështetëse për familjet dhe nënat në nevojë, do të nxitin të ngrihen dhe funksionojnë edhe pranë shërbiqmeve të tjera për fëmijë. Poashtu për fëmijët me aftësi të kufizuara do të ndiqet modeli i shërbimeve të ngritura në 7 shtëpi familje në Shkodër, për të promovuar rehabilitimin psiko-fizik dhe nxitjen e aftësive sociale e profesionale, atelie pune, biznese sociale, etj.

Për procesin e deinstitutionalizimit, MPÇSSHB ka përcaktuar përparësitë dhe veprimet që do të ndërmerren për grupet në nevojë:

Për fëmijët

- Të mos mbahen në përkujdesje rezidenciale fëmijët nën 8 vjeç, përveç se në raste emergjencash dhe për një kohë shumë të shkurtër;

- Të zhvillohen sisteme alternative të përkujdesjes, familjet kujdestare dhe birësuese;

- Të krijohen dhe zhvillohen shërbimet ditore për fëmijë;

- Të punohet për reduktimin e kërkesës për vende në qendrat rezidenciale dhe të shihet si prioritet edukimi publik, puna me nënat në maternitetet për të reduktuar braktisjet dhe me familjet në vështirësi.

- Të ndërmerren veprime aktive për të rehabilituar fëmijët e të rinjtë që gjenden në qendra rezidenciale, në familjet e tyre.

- Nje shërbim tjetër alternativ për fëmijët është kujdesi në familjen kujdestare. Ministria e Punës me mbështetjen e UNICEF ka përfunduar draft dokumentin e politikës për kujdestarinë e fëmijëve.

- Kujdestaria do të shërbejë për rritjen e cilësisë së shërbimeve për fëmijët jetim dhe nga familje me probleme sociale. Ky lloj shërbimi do të ofrohet nga familjet kujdestare, që marrin përgjegjësinë ligjore të përkujdesjes. Kjo platformë do të mbështesë dhe nxisë më tej traditën e mirë Shqiptare për përkujdesjen e fëmijëve jetimë dhe të anëtarëve në nevojë nga të afërmit e tyre.

Fillimisht shërbimi i kujdestarisë do të pilotohet në Tiranë dhe në Shkodër, në bashkëpunim edhe me organizata me eksperiencë në këtë drejtim. Më pas ky shërbim do të shtrihet në të gjithë territorin e vendit.

Për të rriturit

- Të zhvillohen shërbime alternative për të parandaluar institucionalizimin, me synimin që individët në nevojë të qëndrojnë pranë familjeve të tyre apo në komunitet.

- Të fillojë vlerësimi i të rriturve në përkujdesje rezidenciale, për të identifikuar personat që:

- mund të jetojnë të pavarur brenda komunitetit;

- dëshirojnë të kthehen në komunitetin nga i cili kanë ardhur;

- mund të jetojnë në komunitetin prej të cilit vjen, me mbështetjen e shërbimeve alternative;

- dëshiron t'i bashkohet familjes, e cila do ta dëshironte "ribashkimin";

- dëshiron të jetë në përkujdesje rezidenciale

Për të moshuarit

- Ofrimi i shërbimeve në qendrat rezidenciale do të vazhdojë të ofrohet vetëm për të moshuarit e vetmuar. Do të shfrytëzohet kapaciteti i qendrave ekzistuese dhe do të përmirësohen kushtet e jetesës për plotësimin e kërkesave të standarteve që kanë filluar të implementohen për këtë kategori sociale.

- Qendrat e shërbimeve ditore pranë komunitetit që ofrohen nga operatorët publik dhe privat do të shtrihen në të gjithë qytetet e vendit në përputhje me nevojat sidomos për të mbuluar nevojat në ato zona ku nuk ka ende shërbime rezidenciale për këtë kategori.

- Ofrimi i shërbimeve për të moshuarit në familje do të aplikohet për të moshuarit e vetmuar dhe me patologji të rënduar. Ky shërbim i ri do të bashkërendohet edhe me profesionist të fushës së shëndetësisë.

3.2.3 Ngritja e shërbimeve të reja shoqërore në komunitet

Në bazë të kompetencave dhe përgjegjësisë që percakton Ligji nr. 9355, dt. 10.03.2005 "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", njësitë e qeverisjes vendore do të identifikojnë nevojat dhe në përputhje me këto nevoja do të ngrënë lloje të reja shërbimesh shoqërore. Njësitë e qeverisjes vendore do të planifikojnë fonde nga të ardhurat e veta për ngritjen dhe zgjerimin e shërbimeve shoqërore. Me këto fonde, bashkitë/komunitat do të kenë të drejtë të blejnë shërbime dhe të kontraktojnë OJF-të, të cilat kanë ekspertizë dhe eksperiencë në fushën e shërbimeve sociale. Bashkitë me të ardhura më të mëdha kanë më shumë mundësi për të ngritur dhe mbështetur shërbime sociale. Për bashkitë në zona të largëta dhe me infrastrukturë të varfër, që mund të kenë më pak të ardhura, buxheti i shtetit do t'i mbështesë me më shumë fonde për të siguruar ofrimin e shërbimeve sociale bazë.

Modeli dhe tipologjia e shërbimeve të reja komunitare, (44 qendra shërbimesh ditore) të ngritura me mbështetjen e Projektit të Bankës Botërore "Shpërndarja e Shërbimeve Shoqërore", për pesë grupe në nevojë: fëmijët, të rinjtë, PAK, gratë dhe të moshuarit, do të konsolidohet dhe zgjerohet. Në këtë proces do të rritet bashkëpunimi me OJF-të dhe aktorë të tjerë lokale, nëpërmjet kontraktimit të shërbimeve me fondet e njësisë vendore, donatorëve, komunitetit të biznesit dhe shërbimet do të orjentojnë drejt qendrave ditore, shërbimeve në shtëpi, qendrave multidisiplinare, strehëzat për gratë e dhunuara, qendra rinore, qendra e linja këshillimi etj. Në këtë mënyrë, modeli i shërbimeve ditore do të mbulojë një numër më të madh përfituesish, do të zgjerojë tipologjinë e shërbimeve dhe gradualisht do të mbulojë gjithë territorin e vendit.

Njësitë vendore do të kenë të gjitha hapsirat ligjore për të ngritur shërbime të reja komunitare në përputhje me vlerësimin e nevojave të grupeve të ndryshme në territorin e tyre dhe mundësitë financiare për mbështetjen e këtyre shërbimeve.

3.2.4 Institucionalizimi i marrëdhënieve me shoqërinë civile

Roli i organizatave të shoqërisë civile (kryesisht i OJF-ve dhe personave juridik privat) do të rritet më tej në të ardhmen. Këto organizata janë tashmë partnerë të strukturave publike dhe ato po kontribuojnë, si: ofrues të shërbimeve shoqërore, mbrojtës të të drejtave dhe interesave të grupeve në nevojë, formulës së rekomandimeve për përmirësimin e legjislacionit të shërbimeve shoqërore, realizues të ndërhyrjeve parandaluese e sensibilizuese nëpërmjet edukimit dhe informimit të publikut për dukuri negative dhe pasojat e tyre mbi individin, familjen dhe shoqërinë. Sigurimi i pjesmarrjes së qytetarëve në procesin vendimmarrës është një tjetër përgjegjësi e shoqërisë civile, e cila realizohet nëpërmjet menaxhimit të debatit social dhe transmetimit në rekomandime konkrete dhe në proceset vendimmarrëse të nevojave, prioriteteve, ideve, mendimeve të komunitetit, që ndikojnë në jetën e një grupi të caktuar. Organizatat jofitimprurëse, si njësi fleksibël, kanë treguar se përshtaten dhe veprojnë

shpejt në mbulimin e shërbimeve për të cilat shteti ka mundësi të kufizuara për të ndërhyrë.

MPÇSSHB në dokumentat strategjike dhe praktikën e saj, i konsideron ofruesit e shërbimeve sociale si partnerë dhe po punon për institucionalizimin e marrëdhënieve me këtë grupim. Bashkëpunimi me OJF, të cilat përbëjnë grupin më të madh të ofruesve jopublikë, mbështetet në një legjislacion bashkëkohor si:

- Ligji nr.8788, datë 7.5.2001, “Për organizatat jofitimprurëse”;
- Ligji nr.8789 “Për regjistrimin e OJF-ve”;
- Ligji nr.8781 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin Nr.7850, datë 29.7.1994 “Kodi Civil i Republikës së Shqipërisë”;
- Udhëzimi nr.1321/9, datë 3.12.2003 “Për liqensimin e personave juridik privat, përfshirë edhe OJF-të për ofrimin e shërbimeve të përkujdesjes shoqërore”;
- Ligji nr.9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”;
- VKM nr.564, dt. 12.8.2005 “Për liqensimin e ofruesve të shërbimeve shoqërore”, i ndryshuar.

Për të vendosur marrëdhënie partneriteti, MPÇSSHB:

- Ka evidentuar OJF-të aktive që ofrojnë shërbime shoqërore në të gjithë vendin;

- Është pasuruar baza e të dhënave për OJF-të aktive që ofrojnë shërbime shoqërore për grupet në nevojë sipas qarqeve; ne këtë informacion pasqyrohet impakti i shërbimeve të OJF-ve për lehtësimin e nevojave të grupeve të ndryshme, përfituesit, llojet e shërbimeve etj.

- Janë përcaktuar kompetencat për bashkëpunimin me OJF-të në nivel ministrie, ShSSH dhe të drejtorive rajonale të ShSSH;

- Bashkëpunimi me donatorët dhe OJF-të është instrumentalizuar nëpërmjet marrëveshjeve që nënshkruan Ministria, Shërbimi Social Shtetëror për ngritjen e shërbimeve të reja, rritjen e kapaciteteve të strukturave qendrore dhe vendore, implementimin e standarteve etj

- Procesi i liqensimit ka filluar në vitin 2004 dhe deri tani janë liqensuar 70 ofrues shërbimesh shoqërore për fëmijët jetim dhe me probleme sociale, fuqizimin dhe mbështetjen e grave dhe vajzave të trafikuar dhe të dhunuara, për PAK, të moshuarit, etj. Procesi i liqensimit dhe rilicënsimit do të vazhdojë edhe në të ardhmen.

Përvoja e fituar nga OJF-të, në fushën e ofrimit të shërbimeve shoqërore, do të përdoret nga njësitë vendore për ngritjen e shërbimeve për grupet në nevojë. Bashkëpunimi në të ardhmen do të synojë:

- Rritjen e rolit të OJF-ve në procesin e vlerësimit të nevojave për shërbime shoqërore dhe të atë të planifikimit komunitar në nivel rajonal.

- Mbështetjen për të ofruar shërbime shoqërore në nivel bashkie/ komune persona juridikë privatë, si OJF-të, ofrues privatë etj.

Shërbimet e ofruara nga personat juridikë privatë do të orientohen në:

- Shërbime ditore për personat në nevojë si fëmijë, PAK, të moshuar etj.
- Shërbime mbështetëse për familjet e varfëra dhe me probleme shoqërore;
- Shërbime këshillimi, rehabilitimi, trajnimi për fuqizimin e individëve dhe grupeve në nevojë si gratë, të rinjtë, PAK etj.

- Strehëza, shtëpi familje, qendra pritjeje dhe rehabilitimi, shërbime në familje për gratë, vajzat e dhunuara e të trafikuar, fëmijët jetim, të moshuarit etj.

- Sensibilizim dhe informim për dukuri negative dhe pasojat e tyre mbi individin dhe shoqërinë.

- Mbështetje e institucioneve publike të përkujdesit për të përmirësuar sasinë dhe cilësinë e shërbimeve etj.

Financimi nga donatorët, mbështetja nga burimet e qeverisjes vendor dhe komunitetit, do të jenë faktorë kyç që do të sigurojnë rritjen e potencialin e OJF-ve, si ofruese të shërbimeve cilësore dhe të efektshme.

3.2.5 Garantimi i cilësisë

Sistemi i shërbimeve shoqërore në Shqipëri, përveç shërbimeve rezidenciale publike është diversifikuar edhe nga prania e shërbimeve të ngritura nga OJF-të. Decentralizimi do të shoqërohet edhe me krijimin dhe zbatimin e kuadrit rregullues që vlerëson kapacitetet e tyre dhe i certifikon ato, duke i lejuar subjektet të ofrojnë shërbime. Të gjithë shërbimet që ofrohen nga ofrues publik dhe

privat duhet të garantojnë shërbime cilësore në përputhje me standardet. Cilësia e shërbimeve shoqërore përbëhet nga tri elemente kryesore:

- Përcaktimi i standardeve;
- Monitorimi i arritjes së cilësisë të vendosura me këto standarde;
- Vlerësimi e përmirësimi i cilësisë së shërbimeve

Standardet

Standardet që u hartuan gjatë vitit 2006, përcaktojnë në mënyrë të matshme kriteret që duhet të përmbush një shërbim apo ofrues shërbimesh. Ato përbëjnë një dokument publik që ndihmon ofruesit e shërbimeve në plotësimin e detyrimeve që ata marrin përsipër të ofrojnë. Standardet mbështeten në parimet e: përfshirjes shoqërore, pjesmarrjes, ndërtimit të kapaciteteve, përdorimit të përvojave ekzistuese etj. Standardet do të mbulojnë shërbimet për grupet kryesore në nevojë. Përveç Standardeve të Përgjithshme të Shërbimeve, të cilat përbëjnë bazën për respektimin e të drejtës së klientit për t'u mbështetur me shërbime cilësore në përputhje me nevojat, janë hartuar: (i) Standardet për fëmijët në institucionet rezidenciale, (ii) Standardet për shërbimet për PAK, (iii) Standardet për të moshuarit në qendrat rezidenciale, (iv) Standardet për të moshuarit në qendrat ditore si dhe (v) Standardet për shërbimet për personat e trafikuar dhe në rrezik trafikimi.

Standardet do të botohen dhe shpërndahen tek të gjithë ofruesit publik dhe jo publik. Për njohjen me standardet dhe aspekte të caktuara të tyre, do të realizohen trainime dhe tryeza të rrumbullakta me punonjës të qendrave të shërbimeve, njësi vendore, inspektoriatit të shërbimeve sociale etj. Implementimi i standardeve të shërbimeve në të ardhmen do të shoqërohet me veprimtari trainuese dhe njohëse, shkëmbim eksperience dhe i praktikave të mira, hartime të udhëzimeve dhe rregulloreve, për fuqizimin dhe informimin e ofruesve të shërbimeve për të zbatuar paketën e standardeve për çdo grup specifik dhe kriteret respektive të tyre.

Gjatë vitit 2008 e ne vazhdim do të ndiqet procesi i implementimit të standardeve nëpërmjet:

- Testimit në ofrues të ndryshëm shërbimesh në mënyrë që të jenë të arritshme, të vlerësueshme dhe realiste;

- Publikimit, prezantimit dhe përgatitjen e ofruesve për t'i aplikuar standardet e reja;
- Familjarizimi i ofruesve të shërbimeve me standardet;
- Kontrollin e zbatimit të standardeve.

Inspektimi

Procesi i inspektimit të shërbimeve bazohet në Ligjin nr. 9355, dt. 10.03.2005 "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", VKM nr. 512, dt. 31.05.2006 "Për procedurat e kryerjes së kontrolit të ndihmës ekonomike, pagesës së PAK dhe shërbimeve shoqërore" dhe Udhëzimin e Ministrit të Punës për inspektimin e shërbimeve shoqërore. Për inspektimin e ofruesve të shërbimeve sociale është ngritur Inspektoriati i Shërbimeve në qendër dhe në 12 rajone. Për të mbështetur inspektorët dhe për ta kthyer inspektimin në një instrument mbështetës, informues dhe monitorues për ofruesit e shërbimeve publike dhe private, është hartuar Metodologjia e Inspektimit të Shërbimeve Sociale. Në bazë të këtij udhëzuesi, inspektorët do të vlerësojnë shërbimin e ofruar duke e krahasuar atë me standardet në fuqi. Inspektimi do të shërbejë si një sistem paralajmërimi nëse politikat e zbatuara për shërbimet nuk kanë dhënë rezultatet e duhura. Inspektimi mund të kërkohet edhe nga vetë ofruesit për të parë nivelin e cilësisë së shërbimeve që ata ofrojnë. Inspektimi konsiderohet si një proces i dobishëm, konstruktiv, transparent dhe nxitës për zhvillim. Për të realizuar misionin e tyre si inspektorë por njëkohësisht edhe si informues të ofruesve për standardet, legjisllacionin dhe zhvillimet e reja në fushën e shërbimeve sociale, inspektorët do të përfshihen në trainime për ngritjen e kapaciteteve të tyre.

Liçensimi

Detyrimi për liçensimin e ofruesve të shërbimeve shoqërore, parashikohet në ligjin nr. 8788, dt. 7.5.01 "Për Organizatat Jofitimprurëse", ku parashikohet e drejta e OJF-ve për t'u liçensuar, nga organet kompetente, në fushat e të cilave OJF-të, ushtojnë veprimtarinë e tyre. Në këtë kuadër, liçensimi i ofruesve të shërbimeve sociale, realizohet nga MPÇSSHB si struktura kompetente për hartimin e politikave sociale, standardeve të shërbimeve dhe inspektimin e cilësisë së tyre. Bazuar dhe në nenin 18 të ligjit nr. 9355, dt. 10.03.2005 "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", procedura e liçensimit është detajuar më tej me VKM nr. 564, dt. 12.08.2005 "Për liçensimin e ofruesve të shërbimeve të përkujdesjes shoqërore", i ndryshuar.

Qëllimi i liçensimit të ofruesve të shërbimeve shoqërore është: mbrojtja e interesave të klientëve nga ofrimi jocilësor i shërbimeve; aplikimi i standardeve të shërbimeve sociale dhe

përmirësimi i cilësisë; evidentimi i të gjithë ofruesve të shërbimeve dhe vendosja e linjave të bashkëpunimit në nivel qendror dhe vendor; njohja më e mirë e “target” grupeve dhe nevojave të tyre dhe shmangja e mbivendosjes së shërbimeve; aftësimi i strukturave të qeverisjes vendore për të njohur ofruesit e shërbimeve dhe mbështetja e tyre në procesin e ofrimit të shërbimeve të reja komunitare.

Liçensimi nuk është i detyrueshëm për të gjitha OJF-të që veprojnë në fushën sociale, por vetëm për ato që ofrojnë shërbime që kanë lidhje të drejtpërdrejtë me mirëqenien e përfituesve; kërkojnë një staf të specializuar dhe kanë ose drejtojnë qendra përkujdesi ditore, rezidenciale, shërbime në shtëpi etj. Organizatat që janë të angazhuara në veprimtari sensibilizuese ose grupime të përfituesve që zhvillojnë thjesht veprimtari informuese ose lobuese, mund ta vazhdojnë veprimtarinë e tyre në përputhje me përcaktimet ligjore në fuqi pa patur nevojë për pajisje me liçensë.

Në bazë të vendimit të liçensimit, veprimtaritë që duket të pajisjen me liçensë janë:

- Qendrat e kujdesit rezidencial për fëmijë jetim, të braktisur, nga familje të varfëra dhe me probleme sociale;
- Qendrat e kujdesit rezidencial për PAK, të moshuar, persona të varur nga alkooli dhe droga, viktimat e trafikimit dhe dhunës në familje etj;
- Qendrat ditore të përkujdesit për të gjitha grupet në nevojë: të grave, fëmijëve, PAK, të rinjve dhe të moshuarve;
- Qendrat e këshillimit psiko-social;
- Qendra të planifikimit familjar dhe linja këshillimi etj;
- Shërbime të kujdesit në shtëpi për PAK, të moshuar të vetmuar, persona që vuajnë nga sëmundje kronike etj;
- Qendrat e riaftësimit për PAK;
- Qendra pritëse dhe riintegruese për gratë e dhunuara dhe të trafikuar, etj.

Pajisja me liçensë për ofrimin e shërbimeve sociale është detyrim i barabartë si për OJF-të vendase dhe të huaja ashtu dhe për personat juridik privat. Proçedurat për marrjen e liçensës kërkojnë të vërtetojnë që aplikuesi ka kapacitetet dhe aftësitë e nevojshme për të ofruar një shërbim të caktuar ndërsa shërbimet që janë aktualisht të ngritura, të provojnë kapacitetet e tyre, sipas kërkesave të standardeve të reja.

Aplikimet për liçensë, vlerësohen nga Komisioni i Liçensimit të Ofruesve të Shërbimeve Shoqërore, që drejtohet nga Zëvendësiministri i Punës dhe ka si anëtar përfaqësues nga Drejtoria e Politikave të Shërbimeve Sociale, Drejtoria Juridike, Shërbimi Social Shtetëror, Departamenti i Punës Sociale, në Fakultetin e Shkencave Sociale, si dhe përfaqësues nga ofruesit e shërbimeve. Përvoja e deritanishme në procesin e liçensimit (70 OJF të liçensuara) do të shërbejë për thjeshtimin e proçedurave të liçensimit dhe rritjen e bashkëpunimit me ofruesit e liçensuar. Liçensimi është i lidhur me inspektimin e shërbimeve dhe në rastet që inspektorët vërtetojnë probleme serioze në ofrimin e shërbimeve, ata kanë të drejtë që sipas afateve të shkallëzuara të propozojnë masa që nga gjoba, pezullim e deri në heqje liçense. Propozimet shqyrtohen dhe miratohen nga Komisioni.

Proçesi i liçensimit do të vazhdojë duke liçensuar ofrues të rinj, rilicensuar dhe përsosur më tej mekanizmat për vlerësimin e kapaciteteve të ofruesve por njëkohësisht edhe me propozime konkrete për mbështetje financiare të tyre.

Kontraktimi

Të gjitha shërbimet që do të blihen nga OJF-të dhe operatorët e tjerë privat do të kontraktohen me bashkitë/komunat konform legjislacionit të shërbimeve shoqërore dhe për përdorimin e fondeve publike. Në ligjin “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, OJF-të kanë të drejtë të përfshihen në procesin e tenderimit të fondeve për shërbimet sociale dhe të aplikojnë për fonde në bashki ose komunë. Njësitë e qeverisjes vendore do të programojnë fonde nga buxheti lokal për mbështetjen e shërbimeve sociale. Tenderimi i shërbimeve sociale do të bazohet në kriteret specifike ku vlerësohet cilësia e shërbimeve me eksperiencën dhe ekspertizën e ofruesve. Bashkitë / komunat do të organizojnë tenderimin e shërbimeve sipas parimit për favorizimin e subjekteve që ofrojnë shërbime cilësore dhe efikente. Në procesin e tenderimit të fondeve për shërbime, do të vlerësohen kapacitetet e ngritura dhe nevoja e komunitetit për llojin e shërbimit. Fondet publike, që do të përdoren për financimin e shërbimeve sociale të ofruara nga OJF-të, do t’ju nënshtrohen proçedurave të kontrollit dhe auditimit, si çdo fond tjetër buxhetor.

3.2.6 Vlerësimi i nevojave dhe planifikimi komunitar

Shërbimet shoqërore ofrohen në përputhje me nevojat e klientit. Ato adresohen në radhë të

parë drejt njerëzve që kanë më shumë nevojë duke u fokusuar tek individit dhe familja në të cilën ai jeton. Vlerësimi i nevojave merr parasysh faktorët që pengojnë individët për një jetë aktive në komunitet. Vlerësimi do të fillojë me analizën e situatës shoqërore të çdo individit dhe me synim mbështetjen e pavarësisë dhe autonomisë së individit dhe respektimin e preferencave individuale për mënyrën e jetësës. Në procesin e vlerësimit do të identifikohen nevojat për shërbime që klienti të arrijë pavarësi dhe autonomi më të madhe. Po ashtu do të identifikohen llojet e shërbimeve që do t'u ofrohen në mënyrë të drejtpërdrejtë individëve apo familjeve të tyre për të lehtësuar dhe ndihmuar më mirë rehabilitimin e individëve. Planifikimi komunitar do të jetë një formë e re për vlerësimin e nevojave për shërbime dhe shërben si:

- metodë e planifikimit të shërbimeve shoqërore në nivel bashkie/komune apo qarku, për të plotësuar me mirë nevojat e veçanta në nivel lokal si dhe nevojat e individëve;
- proces i hapur për identifikimin e nevojave, burimeve dhe për të dhënë zgjidhjen më të mirë në fushën e shërbimeve shoqërore;
- mundësi për grupet në nevojë që të përfaqësohen dhe të prezantojnë në nivel vendor nevojat e tyre dhe mënyrat e plotësimit të tyre.

Përgatitja e planit rajonal të vlerësimit të nevojave kalon në katër faza:

1. Analiza e gjendjes ku përshkruhen situata demografike, gjeografike, mjetet e komunikimit, ekonomia lokale, llojet e shërbimeve dhe individët që përfitojnë nga këto shërbime.
2. Përcaktimi i politikave dhe prioritetëve lokale dhe llojet e shërbimeve për të cilat ka nevojë komuniteti.
3. Përgatitja e një plani për zhvillimin e shërbimeve në nivel lokal. Në këtë fazë bëhet vlerësimi i shërbimeve që kryhen aktualisht dhe nevojat për shërbime të tjera që do të krijohen.
4. Realizimi i planeve të prioritetëve: fillimi dhe vazhdimi i veprimeve të nevojshme për të kthyer idetë në praktikë.

Komitetet e Planifikimit veprojnë në nivel qarku. Komitetet do të përbëhen nga 15 anëtarë ku bëjnë pjesë përfaqësuesit e pushtetit vendor (qarku, bashkia/komuna), të zyrave rajonale të SHSSH, të OJF-ve që veprojnë në nivel qarku, shoqatave të përfituesve si dhe aktorë të tjerë nga fusha e arsimit, rendit, shëndetësisë etj. Komitetet kanë funksion konsultativ dhe këshillimor dhe përgatisin planin rajonal për shpërndarjen e shërbimeve dhe monitorimin e zbatimit të këtij plani. Shkalla e gjerë e përbërjes mundëson konsultimin dhe bashkëpunimin ndërmjet aktorëve. Në kuadrin e planit rajonal të përkujdesit, Komitetet e Planifikimit kanë për detyrë:

- vlerësimin e nevojave për shërbime sociale;
- identifikimin e numrit dhe llojeve të shërbimeve për të plotësuar këto nevoja;
- përcaktimin e prioritetëve rajonale;
- identifikimin e ofruesve të shërbimeve shoqërore;
- planifikimin financiar të shërbimeve;
- përgatitjen e strategjive të qarta konsultimi dhe komunikimi dhe zbatimin e këtyre planeve;
- ngritjen e sistemit të monitorimit të planit dhe vlerësimin e impaktit të tij mbi grupet vulnerabël.

Komitetet e Planifikimit kanë një përvojë tre-vjeçare. Ato janë ngritur dhe kanë vepruar fillimisht në 4 rajone pilot (Tiranë, Durrës, Shkodër, Vlorë). Në 4 qarqet pilot ku u zbatua faza e parë e projektit të Bankës Botërore u vlerësuan 50 projekte të ofruar nga OJF për ngritjen e shërbimeve të reja shoqërore. Mbi këtë bazë janë realizuar procedurat për krijimin e 47 qendrave për shërbime shoqërore dhe po punohet edhe për projekte të tjera. Përvoja e fituar në planifikimin komunitar nga viti 2006 e në vazhdim po shtrihet edhe në qarqe të tjera.

3.2.7 Trainimi dhe zhvillimi i stafit

SHSSH si strukturë ekzekutive e politikave të mbrojtjes shoqërore, ka qenë e angazhuar në mënyrë të drejtpërdrejtë për menaxhimin e shërbimeve shoqërore publike. Me kalimin e përgjegjësisë për ngritjen dhe administrimin e shërbimeve sociale në njësitë e qeverisjes vendore dhe transferimin e institucioneve të përkujdesit në varësi të tyre, SHSSH, u kthye në një institucion mbështetës, monitorues dhe inspektues për zbatimin e legjisllacionit për ndihmën dhe shërbimet shoqërore. Shërbimi Social ka në strukturën e tij në qendër dhe në nivel rajonal 130 punonjës. Institucionet e përkujdesit shoqëror, një pjesë e të cilave kanë kaluar në varësi të pushtetit vendor, kanë rreth 540 punonjës.

Për forcimin e kapaciteteve të punonjësve të angazhuar në sistemin e ndihmës dhe shërbimeve

shoqërore, në nivel qendror dhe vendor janë kryer në mënyrë të herëpashershme trainime të përgjithshme dhe specifike për programet e ndryshme të mbrojtjes shoqërore. Në kuadrin e decentralizimit, reformës, legjisllacionit dhe standardeve të reja, u realizuan studime mbi përgatitjen, kompetencat dhe informimin e stafit me qëllim zbatimin e suksesshëm të këtij kuadri ligjor dhe strategjik. Pavarësisht përvojës së punës së kryer për ofrimin e shërbimeve shoqërore dhe zbatimin e programeve të NE dhe PAK, u vërejt se në kushtet e reformimit të sistemit të shërbimeve, aftësitë e tyre profesionale kishin nevojë për t'u rivlerësuar, zhvilluar e përforcuar në përputhje me përgjegjësitë e reja.

Aktualisht përgatitja e punonjësve social realizohet nga Universitetet. Janë krijuar gjithashtu edhe qendra trajnime me karakter praktik duke krijuar profesionistë të shërbimeve shoqërore të tipeve të ndryshme jashtë sistemit të universiteteve, si p.sh. kursi për përgatitjen e edukatorëve të specializuar dhe profesionistëve që punojnë me PAK. Për ngritjen dhe forcimin e kapaciteteve të burimeve njerëzore që punojnë në sistemin e ndihmës dhe shërbimeve shoqërore në përputhje dhe me reformën janë marrë këto masa:

- Pranë SHSSH është ngritur një Sektor për Trajnimin e stafëve në nivele të ndryshme të planifikimit, realizimit e menaxhimit, monitorimit dhe inspektimit të shërbimeve, etj;
- Trajnimi i stafëve do të bëhet sipas përshkrimeve të reja të vendeve të punës, ku përcaktohen detyrat dhe përgjegjësitë për çdo punonjës;
- Krijimi dhe rrifreskimi i kapaciteteve për njohjen e legjisllacionit, politikave të reja etj. duke ofruar rregullisht trajnim plotësues dhe rrifreskues për punonjësit që janë të trainuar; po ashtu do të ketë trajnime edhe për inspektorët e shërbimeve shoqërore;
- Trajnimi për stafet mbështetëse që punojnë drejtpërdrejtë me klientët (p.sh. pastruesit, guzhinierët, recepcionistët etj.)

Grupet që do të përfshihen në trajnim:

- Nënpunësit e administratës civile (të MPÇSSHB, Ministrisë së Brendshme, Ministrisë së Shëndetësisë, Ministrisë së Arsimit etj.)
- Punonjësit e Shërbimit Social Shtetëror në nivel qendror dhe rajonal;
- Punonjësit e njësive të qeverisë vendore që punojnë në shërbimet shoqërore në të gjitha nivelet – komuna, bashki dhe qarqe;
- Punonjësit aktual dhe të rinj (publik dhe jopublik) që ofrojnë shërbime shoqërore;
- Studentët e fakulteteve të shkencave shoqërore të universiteteve, që kërkojnë të fitojnë dijeni dhe praktikë pune në fushën e ndihmës dhe shërbimeve shoqërore.

3.3 Mbështetja e grupeve në rrezik nga përjashtim social

Prioritetet kryesore të strategjisë së mbrojtjes sociale përfshijnë të gjitha grupet në nevojë që janë identifikuar në legjisllacionin shqiptar. Nevojat specifike të grupeve të veçanta të ekspozuar ndaj riskut të përjashtimit social, paraqiten në dokumenta strategjik ndërsektorial të Qeverisë për fëmijët, barazinë gjinore dhe dhunën në familje, PAK, kushtet e jetesës së komunitetit Rom, trafikimin e qënieve njerëzore dhe trafikimin e fëmijëve. Objektivat, masat dhe veprimet e përcaktuara në planet e veprimt të dokumentave të mësipërme, kanë një filozofi të përbashkët, që u trajtua në Kapitullin 3.2. Kjo filozofi lidhet me decentralizimin, de-institucionalizimin, ngritjen e shërbimeve ditore, pranë familjes dhe komunitetit, rritjen e përfshirjes së pushtetit vendor dhe organizatave të shoqërisë civile në ofrimin e shërbimeve. MPÇSSHB ka përgjegjësi për: (i) implementimin e objektivave që i përkasin drejtpërdrejt strukturave të varësisë së saj që lidhen me ofrimin e shërbimeve sociale dhe zbatimin e programeve të tjera të mbrojtjes sociale, (ii) monitorimin e progresit të objektivave që duhet të realizojnë ministrinë e linjës dhe njësitë e qeverisjes vendore për arsimin, shëndetsinë, strehimin, kulturën, sportet, krijimin e lehtësirave për lëvizjen dhe telekomunikacionin, në interes të grupeve të rrezikuara nga diskriminimi dhe përjashtimi social. Strategjia ndërsektoriale e përfshirjes sociale përshkruan politikat e qeverisë për pikat (i) dhe (ii); MPÇSSHB ka rolin udhëzues gjatë hartimit dhe monitorimit.

Për realizimin e këtij misioni, në MPÇSSHB janë bërë përmirësime të rëndësishme strukturore dhe organizative. U ngritën dhe po funksionojnë në Ministri apo në strukturat e vartësisë: Drejtoria e Politikave për Shanset e Barabarta, Sekretariati Teknik për PAK, Sekretariati për Monitorimin e Objektivave të Strategjisë së Fëmijëve, Sekretariati për Zbatimin e Objektivave të Strategjisë së Romëve dhe janë përcaktuar personat përgjegjës në të gjitha strukturat e varësisë në qendër dhe në nivel rajonal, që janë përgjegjëse për ndjekjen e zbatimit të objektivave. Po ashtu janë ngritur

struktura: i) për fëmijët: Komiteti Ndërmintor për Mbrojtjen e të Drejtave të Fëmijëve, ii) për PAK: Këshilli Kombëtar për Çështjet e Aftësisë së Kufizuar dhe iii) për romët, Komiteti për Mbrojtjen e Minoriteteve.

3.3.1 Fëmijët

Qeveria konsideron që për shkak të mungesës së pjekurisë fizike dhe intelektuale, fëmijët kanë nevojë për një mbrojtje dhe vëmendje të veçantë nga familja dhe institucionet shtetërore. Qëllimet janë zbatimi i detyrimeve që rrjedhin nga Konventa Për të Drejtat e Fëmijëve; sigurimi i mundësive të barabarta për të gjithë fëmijët; vazhdimësia e procesit që siguron respektimin e interesave të fëmijëve; ngritja e sistemit të institucioneve dhe marrja e masave të tjera të domosdoshme për të mbrojtur fëmijët nga të gjithë format e dhunës, të shfrytëzimit dhe nga keqtrajtimet; sigurimi i jetesës së fëmijëve në mjedis familjar; përsosja e kuadrin ligjor në fushën e birësimeve; përmirësimi i shërbimeve shëndetësor dhe arsimor; reduktimi i numrit të fëmijëve që punojnë; dhe ulja e numrit të fëmijëve të rrugës dhe ngritja e shërbimeve që i mbrojnë dhe zhvillojnë fëmijët. Për të gjitha këto synime janë përcaktuar objektiva, masa dhe veprime në “Strategjinë Kombëtare për Fëmijët”.

Roli koordinues i qeverisë

Dy janë strukturat që monitorojnë Strategjinë Kombëtare të Fëmijëve: Komiteti Ndërmintor për të Drejtat e Fëmijëve dhe struktura mbështetëse e tij Sekretariati Teknik i Fëmijëve.

Komiteti Ndërmintor për të Drejtat e Fëmijëve, funksionon si një organ këshillimor pranë Këshillit të Ministrave për politikën dhe programet për fëmijë. Komiteti do të nxisë realizimin e detyrimeve legjislativë, administrative dhe ekzekutive që rrjedhin nga Strategjia e Fëmijëve. Për realizimin e misionit, Komiteti Ndërmintor për të Drejtat e Fëmijëve mbështetet nga Sekretariati Teknik i Fëmijëve, i cili është i përfshirë në strukturën e Ministrisë së Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.

Sekretariati Teknik i Fëmijëve koordinon punën me institucionet qendrore dhe vendore, shoqërinë civile si dhe aktorë të tjerë që punojnë për mbrojtjen dhe realizimin e të drejtave të fëmijëve. Sekretariati ndjek implementimin e strategjisë nga institucionet përgjegjëse në nivel qendror dhe vendor, harton raportet tre-mujore dhe vjetore të progresit, orienton dhe mbështet donatorët vendas dhe ndërkombëtar për zbatimin e objektivave të Strategjisë Kombëtare për Fëmijë, dhe organizon studime dhe analiza mbi gjendjen e fëmijëve në Shqipëri.

Masat prioritare për mbijetesën dhe mbrojtjen e fëmijëve

Strategjia kombëtare e fëmijëve ka katër objektiva strategjike: mbijetesën e fëmijëve, mbrojtjen e fëmijëve, zhvillimin e fëmijëve dhe pjesëmarrjen e tyre. Ministri të ndryshme të linjës përgjigjen për veprimet prioritare të çdo objekti. Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është përgjegjëse direkt për zbatimin e masave specifike prioritare për mbrojtjen dhe mbijetesën e fëmijëve. Shumë prej këtyre objektivave janë paraqitur më sipër në përshkrimin e politikës për shërbimet sociale (Seksion 3.2). Por sipas planit të veprimit, ka dhe disa politika të tjera që duhen ndjekur, siç janë:

- Mbrojtja e fëmijëve nga dhuna dhe abuzimi nëpërmjet ngritjes së qendrave të rehabilitimit psiko-fizik për fëmijët e abuzuar dhe të rrahur, promovimi i rolit të punonjësit social dhe psikologut në mbrojtjen e fëmijëve, dhe zbatimi i sanksioneve për garantimin e mbrojtjes së fëmijëve nga abuzimi në institucionet ku mbahen nën kujdes.

- Parandalimi i trafikimit të fëmijëve nëpërmjet bashkëpunimit më të ngushtë me institucionet e tjera publike dhe mbrojtja si dhe ri-integrimi i viktimave nëpërmjet sistemit të referimit.

3.3.2 Personat me aftësi të kufizuara

Qeveria angazhohet për nxitjen dhe zhvillimin e kapaciteteve të PAK, lehtësimin e jetesës së pavarur të tyre si dhe rritjen e pjesëmarrjes në jetën e komunitetit dhe zhvillimin e tij. Dokumenti bazë për politikën dhe shërbimet mbështetëse për PAK është ‘Strategjia kombëtare e personave me aftësi të kufizuara’ dhe plani i saj i veprimit. Kjo strategji bazohet në këto parime: e drejta civile, barazia dhe mos-diskriminimi; vetvendosja; përfshirja, pjesëmarrja, dhe mundësitë e barabarta; jeta pa barrierë dhe mjedisi i lirë; parandalimi, identifikimi, dhe trajtimi i hershëm; rehabilitimi dhe integrimi.

Politikat për PAK reflektojnë parimet dhe masat e dokumentave europiane dhe ndërkombëtare si Planin e Veprimit për Aftësinë e Kufizuar 2006-2014 i Këshillit të Evropës, Konventa e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e PAK, Karta Sociale Europiane e Rishikuar etj. Në këtë kuadër programet për PAK, synojnë të zhvendosen nga modeli mjeksor drejt atij social, i cili vë theksin tek të drejtat e PAK, aftësitë e tij dhe gjetjen e mekanizmave nga ana e shtetit dhe shoqërisë për krijimin e kushteve

që PAK të mos ndihen të mënjeluar dhe diskriminuar.

Ministria e Punës ka rritur mbështetjen për PAK dhe në politikat e saj për shërbimet sociale, u ka kushtuar vëmendje të veçantë shërbimeve për PAK dhe shtrirjes së tyre në të gjithë vendin.

Në vitin 2005, me Ligjin nr. 9355 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, u rrit ndjeshëm pagesa e aftësisë së kufizuar, kujdestarit si dhe u përfshinë në skemat e përfitimit edhe grupe që për shkak të kufizimeve të mëparshme ligjore nuk përfitonin edhe pse kishin nevojë për mbështetje.

Mbështetja për PAK do të vazhdojë edhe në të ardhmen. Me përparësi do të mbështeten PAK që kanë nevojë për nivel të lartë mbështetje, në familje të varfra, etj. Ministria e Punës, në të njëjtën kohë po punon për zbatimin e politikave që nxisin formimin dhe punësimin e PAK në workshope të mbrojtura dhe në tregun e hapur të punës. Punëdhënësit, që punësojnë PAK, do të mbështeten dhe nxiten me fonde subvencione nga buxheti i shtetit për përshtatjen e vendit të punës, garantimin e punësimit afatgjatë, etj.

Roli koordinues i qeverisë

Qeveria ka krijuar një institucion të posaçëm për përfshirjen e dimensionit të aftësisë së kufizuar në politik-bërje dhe koordinimin e politikave shumë-sektoriale që ndikojnë jetën e PAK. Këshilli Kombëtar për Çështje të Aftësisë së Kufizuar është një institucion këshillues pranë Këshillit të Ministrave. Ai drejtohet nga Zëvendëskryeministri dhe përfshin ministrat e dikastereve që lidhen me mbrojtjen sociale, formimin dhe punësimin, arsimin, shëndetësinë, përshtatjen e mjedisit dhe komunikimin, dhe përfaqësues të pesë OJF-ve kombëtare për PAK. Ai miraton raportin për të drejtat e paaftësisë që do të botohet në bazë vjetore deri në vitin 2009 dhe më pas do të botohet çdo dy vjet.

Këshilli Administrativ i Shërbimit Social Shtetëror, i cili drejtohet nga Ministri i Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, mbikqyr zbatimin e strategjisë kombëtare dhe i jep rekomandime Këshillit Kombëtar.

Sekretariati Teknik i vendosur në Drejtorinë e Përgjithshme të Shanseve të Barabarta në MPÇSSHB është ngarkuar me mbledhjen dhe shpërndarjen e të gjithë informacionit në lidhje me aftësinë e kufizuar; lidhjen me pikat fokale në të gjitha ministratë, OJF-të e PAK dhe zyrat rajonale të Shërbimit Social Shtetëror; përgatitjen e takimeve të Këshillit Kombëtar dhe të Këshillit Administrativ.

Masat prioritare për ngritjen e kapaciteteve, legjislacionin dhe kërkimin

Strategjia kombëtare e PAK ka shtatë objektivat: inkurajimi dhe edukimi për një shoqëri që mundëson pjesëmarrjen; realizimi i të drejtave; sigurimi i arsimit optimal; sigurimi i mundësive për punësim dhe zhvillim ekonomik; promovimi i një shërbimi publik i përgjegjshëm dhe transparent; mbështetja për një jetë cilësore në komunitet; dhe mbledhja dhe përdorim i informacionit. Ministri të ndryshme përgjigjen për veprimtaritë prioritare të secilit objektiv. Përveç masave prioritare për shërbimet të paraqitura më sipër, Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është përgjegjëse direkte për zbatimin e masave specifike prioritare për:

- Ngritjen e kapaciteteve të tilla si përcaktimi dhe konsolidimi i strukturave të reja rajonale për vlerësimin shumë-disiplinor të PAK;

- Përgatitjen e një ligji integral për aftësinë e kufizuar dhe përmirësimin e legjislacionit në mbështetje të OJF-ve që ofrojnë shërbime për PAK;

- Kërkimi, mbledhja dhe përditësimi i të dhënave statistikore për PAK me qëllim përshtatjen e politikave me nevojat e tyre.

Përfitimet për PAK

Konventa për të Drejtat e PAK, rekomandimet e OKB për Barazimin e Mundësive dhe Plani i Veprimit i Këshillit të Evropës, orjentojnë zhvendosjen e vlerësimit të PAK nga modeli mjekësor drejt modelit social, duke mundësuar edhe vlerësimin e nevojave sociale dhe mënyrën e plotësimit të tyre. Këto dokumenta rekomandojnë gjithashtu përdorimin e Manualit Ndërkombëtar për Klasifikimin e Funksioneve, të Aftësisë së Kufizuar dhe Shëndetit (ICF), i përgatitur nga OBSH, i cili është i organizuar në tre komponentë: (i) struktura dhe funksionet e trupit të individit; (ii) aktivitetet që lidhen me punën, veprimet e tij dhe pjesëmarrjen në situata jetësore; (iii) informimin për AK të rëndë dhe faktorët mjedisorë. Realizimi i këtyre rekomandimeve si dhe Konventa e OKB për të Drejtat e PAK, kërkojnë që në këto komisione, gradualisht mbi bazën e studimeve dhe mundësive që do të krijohen, përveç ekspertëve mjekësor, të përfshihen edhe punonjës social, psikologë, profesionistë për fëmijët dhe të rinjtë, etj. Për këtë do të merren masat e mëposhtme:

- Kthimi gradual i KMCAV dhe KMPV në institucione multidisiplinare, me funksion

vlerësimin shumëplanësh të PAK, duke u fokusuar në kapacitet e PAK dhe jo në aftësi e kufizuar të tyre;

- Informimi i PAK dhe familjarëve të tyre për ndërhyrje mjekësore, terapi rehabilituese, shërbime ekzistuese etj;

- Zbutja graduale e ndikimit të modelit mjekësor duke përfshirë aspektet sociale si funksionimi dhe pjesëmarrja në vlerësimin e PAK;

- Kontraktimi i profesionisteve të fushës mjekësore dhe sociale, sipas grupmoshës dhe llojit të AK të personave që komisionohen, duke vënë theksin në nevojat specifike të çdo moshe për zhvillim dhe rehabilitim, përkujdesje dhe shërbime, mbrojtje dhe përfaqësim etj.;

- Promovimi pas vitit 2010 e Manualit ICF për vlerësimin e aftësisë së kufizuar në strukturat arsimore të mjeksisë, Ministrisë së Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Ministrisë së Shëndetësisë dhe në komisionet e vlerësimit të PAK.

- Vendosja e një sistemi të ri të vlerësimit të aftësisë së kufizuar drejt modelit social, në përputhje edhe me kërkesat e Konventës për të drejtat e PAK dhe dokumentave të tjerë ndërkombëtare;

- Studimi i mundësive për shkallëzimin e pagesave në varësi të rëndesës së aftësisë së kufizuar, shkallës së vetfunksionimit dhe moshës, etj, për të siguruar mbështetjen e nevojshme për PAK.

3.3.3 Komuniteti i Romëve

Qeveria angazhohet politikisht për përmirësimin e kushteve të jetesës së komunitetit rom përmes politikave e programeve konkrete për zbutjen e varfërisë, përfshirjen e tyre në jetën publike, ruajtjen dhe zhvillimin e identitetit të tyre etnik. 'Strategjia kombëtare për përmirësimin e kushteve të minoritetit Rom' do të shërbejë si udhëzues.

Roli koordinues i qeverisë

Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është përgjegjëse për të ndjekur zbatimin e masave prioritare të parashikuara në Strategjinë Kombëtare për Përmirësimin e Kushteve të Minoritetit Rom. Sekretariati Teknik i Romëve, si struktura e MPÇSSH-B:

- bashkëpunon me Ministrinë e Financave dhe donatorë të ndryshëm për të gjetur fondet e nevojshme për të realizuar masat prioritare;

- bashkëpunon me shoqatat e komunitetit rom për të zgjidhur në mënyrë të vazhdueshme të gjitha problemet që kërkojnë bashkëpunimin dhe bashkëpërgjegjësinë me komunitetin përkatës;

- ka si detyrë të rëndësishme nxitjen e organeve të ndryshme shtetërore për të përfshirë në planet e tyre të zhvillimit objektivat e parashikuara në strategji

- ndjek planet e zbatimit dhe indikatorët e monitorimit dhe do t'u raportojë institucioneve zbatuese apo Këshillit të Ministrave në lidhje me progresin.

Masat prioritare për mbrojtjen sociale

Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është e ngarkuar për të zbatuar masat prioritare specifike për mbrojtjen sociale të parashikuara në Strategjinë Kombëtare për Përmirësimin e Kushteve të Minoritetit Rom. Në veçanti:

- Integrimi i fëmijëve rom të rrugës në jetën normale: Për integrimin e këtij grupi fëmijësh është menduar ngritja e qendrave ditore të cilat do të shërbejnë si strehë dhe shkollë, që do të realizohen në bashkëpunim me donatorë vendas dhe të huaj nëpërmjet OJF-ve që zbatojnë projekte në edukimin dhe zhvillimin e kësaj kategorie fëmijësh. Institucione shtetërore si Inspektoriati Shtetëror i Punës do të ushtrojnë kontrollë sistematike lidhur me punën e zezë të fëmijëve romë;

- Asistencë dhe mbështetje e romëve për aplikimin dhe përfitimin e ndihmës ekonomike për familjet e varfëra: Duke qenë se shumë familje rome nuk përfitojnë ndihmë ekonomike për arsye se nuk njohin të drejtat që janë të garantuara në ligj është programuar (i) organizimi i një fushate sensibilizuese në fushën e mbrojtjes sociale për të drejtat e përfitimit për ndihmën ekonomike, pagesën e papunësisë dhe pagesën barrë lindje si dhe (ii) nxjerrjen e një akti administrativ që detyron komunat dhe bashkitë për t'u dhënë asistencë ligjore familjeve rome për plotësimin e dosjeve;

- Stimulimi dhe mbështetje e shoqatave rome si përfaqësues të aspekteve të ndryshme të jetës së tyre: Për realizimin e këtij objekti është e domosdoshme (i) evidentimi dhe regjistrimi i OJF-ve rome që ushtrojnë aktivitete; (ii) krijimi i një rrjeti të këtyre OJF-ve; (iii) bashkëpunimi i OJF-ve me organe të ndryshme vendimmarrëse të shtetit.

3.3.4 Gratë

Hartimi i Strategjisë Kombëtare për Barazinë Gjinore dhe Kundër Dhunës në Familje diktohet nga nevoja për përmirësimin e statusit të gruas në Shqipëri dhe për harmonizimin me kërkesat dhe standartet për çështjet e barazisë gjinore dhe integrimin e tyre në politikat dhe programet publike nga Konferenca e Pekinit në vitin 1995 dhe Platforma e Veprimit, Pekin +5, +10, Konventa për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Gruas, Objektivat e Zhvillimit të Mijëvjeçarit dhe procesi i përafrimit të legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit Europian.

Roli koordinues i qeverisë

Për monitorimin e Strategjisë Kombëtare të Barazisë Gjinore dhe Dhunës në Familje do të jetë përgjegjëse MPÇSSH, me strukturat e saj në vartësi. Brenda MPÇSSH funksionon Njësia e Barazisë Gjinore, si strukturë politikkbërëse brenda Drejtorisë së Politikave të Shanseve të Barabarta me detyrë formulimin e politikave për shanse të barabarta të fokusuara në perspektivën e barazisë gjinore.

Sipas Ligjit Nr. 9669 dt.18.12.2006 “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, MPÇSSH ngarkohet të ngrejë një strukturë të posaçme për çështjet e dhunës në familje si dhe të mbikqyrë procesin për krijimin e strukturave të tilla në institucionet e tjera. Deri në ngritjen e kësaj strukture, zbatimi i strategjisë do të monitorohet nga Drejtoria e Politikave të Shanseve të Barabarta.

Masat prioritare të veçanta

Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është e ngarkuar gjithashtu për të zbatuar masat prioritare specifike për barazinë gjinore dhe kundër dhunës në familje të parashikuara në strategjinë ndërsektoriale e përkatëse. Në mes të tjerash, kjo përfshin:

- Rishikimi i Ligjit Nr.9198 dt. 1.7.2004 “Për barazinë gjinore në shoqëri” si dhe të legjislacionit tjetër nga këndvështrimi gjinor në përputhje me standartet ndërkombëtare;
- Kontribut në përpjekjet për rritjen e numrit të grave në vendimmarrjen publike;
- Rritja e aksesit për kategoritë e grave në nevojë për t’u informuar mbi bazën ligjore dhe programet që sigurojnë mbrojtjen sociale si dhe institucionet që ofrojnë këto shërbime;
- Kontribut në përpjekjet për rritjen e ndërgjegjësimit dhe cilësisë së informimit të publikut për kapërcimin e stereotipeve gjinore dhe rëndësinë e arritjes së barazisë gjinore në shoqëri, nëpërmjet politikave dhe produkteve të ndryshme në fushën e medias;
- Ndihma për krijimin dhe kualifikimin (me Ministrinë e Shendetësisë) e ekipeve multi-disiplinare për të garantuar cilësinë e shërbimit ndaj viktimave të dhunës dhe individëve që dhunojnë.

4. Implikimet financiare

4.1 Programimi i fondeve

Shpenzimet totale të buxhetuara dhe të realizuara për 2007-ën, si dhe tavanet e shpenzimeve të projektuara për 2008-2010 sipas PBA-së, për tre programet buxhetore të Ministrisë së Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta (tabela 4.1). Programi i ri i mbrojtjes sociale përfshin programin e ndihmës ekonomike, pagesat për aftësinë e kufizuar, kompensimin e energjisë dhe kompensimin e të përndjekurve politik dhe në një kapitull të veçantë shpenzimet për kujdesin social. Për herë të parë në vitin 2007 parashikohet edhe programi buxhetor për shanse të barabarta.

Tabela 4.1 Shpenzimet aktuale dhe ato të projektuara sipas programit buxhetor, 2005-2010

Milion lekë	2005 fakt	2006 fakt	2007 plan	2008 projektuar	2009 projektuar	2010 projektuar
1. Planifikim, menaxhim, administrim	632	605	182	193	213	220
2. Mbrojtja sociale (2.1 + 2.2)	10,140	11,633	13,824	15,058	17,185	18,535
2.1 Asistenca sociale	9,751	11,137	13,356	14,400	16,400	17,800
Ndihma ekonomike	3,257	3,048	2,856	3,300	4,800	5,700
Pagesa e PAK	6,094	7,014	8,100	8,700	9,200	9,700
Kompensimi i energjisë	-	675	2,000	2,000	2,000	2,000
Të përndjekurit politik	400	400	400	400	400	400

2.2 Kujdesi social	389	496	468	649	785	735
3. Shanset e barabarta	-	-	10	11	12	13
Shuma gjithsej (1+2+3)	10,772	11,182	14,016	15,462	17,410	18,768

Shënim 1: Në të dhënat për Kujdesin Social, fakt 2005-2006, nuk janë përfshirë fondet e Projektit të B.Botërore për shërbimet sociale.

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, janar 2007.

Politikat dhe objektivat e parashikuara mbështeten në fondet e nevojshme buxhetore. Nevojat për fonde për periudhën 2008-2010 janë programuar në përputhje me kuotat tavan të Projekt-Buxhetit Afat Mesëm (PBA). Për vitin 2008 fondet për mbrojtjen sociale parashikohen të rriten me 10%, për vitin 2009 me 12% dhe për vitin 2010 me 10%. Pjesa më e madhe e shtesës së fondeve do të kalojë në programin e NE. Në vitin 2010 parashikohet që fondet e NE të jenë dy herë më shumë se në 2007. Rritja e fondeve dhe përfshirja e familjeve realisht të varfëra në skemë do të ndikojë në uljen e varfërisë. Në vitin 2010 pagesa mesatare për një familje do të jetë 6.000 lekë në muaj ose 3 herë më shumë se në 2007. Në periudhën 2011-2013, rritja e fondeve të NE do të bëhet me rreth 8 %, çdo vit. Në vitin 2013 parashikohet që pagesa mesatare për një familje të arrijë 9.000 lekë në muaj ose 5 herë më shumë se në 2007. Me fondet e programuara mbulohen nevojat për menaxhim, inspektim dhe kontroll.

Fondet e programuara për mbështetjen e PAK do të kenë një rritje më të moderuar duke tentuar afrimin me pensionin minimal në qytet. Duke filluar nga viti 2008 deri në vitin 2010, fondet për pagesën e PAK rriten mesatarisht me 6-8%.

Programi buxhetor i mbrojtjes sociale do të sjellë këto rezultate për tre vitet e ardhshme:

Produktet kryesore dhe buxheti i programit të mbrojtjes sociale

Përshkrimi	Produkti kryesor	Milion lekë				
		2007 buxheti	2008 projektuar	2009 projektuar	2010 projektuar	
Shërbime të decentralizuara; marrja e përgjegjësisë nga qeverisja vendore për administrimin dhe ofrimin e shërbimeve në nivel lokal	600 klientë	495	311	318	378	
Shërbime të deinstitutionalizuar; rritja e llojshmërisë së shërbimeve me bazë komunitare brenda institucioneve që ofrohen shërbime rezidenciale.	65 klientë	6	6	7	8	
Shërbime rezidenciale së bashku me qendrën për të verbërit.	230 klientë	133	141	157	165	
Përfituesit nga granti i ndihmës ekonomike dhe pagesës për PAK	80000 familjet do të përfitojnë nga ndihma ekonomike në 2010 70000 personat do të përfitojnë nga pagesa për PAK	10800	12300	13962	15306	

Kompensimi i familjeve të varfëra nga rritja e çmimit të energjisë elektrike.	110000 familjet do të përfitojnë	2000	2000	2000	2000	
Liçensimi	100 liçensa	13	16	52	60	
Raporte inspektimi mbi standartet e shërbimeve shoqërore.	24 raporte kontrolli	44	87	43	58	
Raporte Inspektimi mbi zbatimin e legjislacionit të ndihmës ekonomike dhe pagesave të PAK	380 inspektime (njëherë në vit çdo vit)	58	82	96	68	
Të përndjekurit politik		400	400	400	400	
Shërbime me bazë komunitare (sipas projektit të Bankës Botërore)		402	0	0	0	

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

Me fondet e buxhetit qëndror mbulohen të gjitha nevojat për shërbimet e decentralizuara të kaluara në varësi të bashkive, ndërsa shërbimet komunitare të ngritura me projektin e Bankës Botërore duke filluar nga gjysma e vitit 2008 do të mbulohen me burimet e veta të njësisve vendore. Zhvillimi i shërbimeve komunitare në të ardhmen do të bëhet nga burimet e vetë qeverisjes vendore, fondit sociale dhe nga donatorët.

4.2 Mekanizmi financiar

Ndihma ekonomike

Deri tani, MPÇSSHB ka programuar dhe transferuar fondet për bllok-ndihmën ekonomike në fillim të vitit për çdo bashki dhe komunë, në përputhje me kërkesat e ardhura nga njësitë e qeverisjes vendore dhe vlerësimin e tyre në nivel kombëtar. Fondet e programuara nga njësitë vendore, së bashku me dokumentacionin shoqërues, ku zhvillohet metodologjia e llogaritjes së treguesve, paraqiten si kërkesa në SHSSH në nivel rajonal i cili mbasi kryen vlerësimet e nevojshme i përcjell në Drejtorinë e Përgjithshme të SHSSH.

Reformimi i skemës së NE parashikon, që Ministria të përcaktojë si tregues tavan numrin maksimal të familjeve përfituese të NE për çdo bashki/komunë në vartësi me hartën e varfërisë. Bashkitë /komunat do të përzgjedhin familjet që do të bëjnë pjesë në skemën brenda numrit të rekomanduar, në bazë të vlerësimit të gjendjes sociale ekonomike të tyre (sipas kriterëve dhe dokumentacionit), dinamikës së varfërisë, (hyrjeve dhe daljeve në skemë) si dhe vlerësimit të të ardhurave nga prona dhe aktivitetet bujqësore dhe blegtorale. Nevojat për fonde përcaktohet duke shumëzuar numrin e familjeve të përzgjedhura me masën e pagesës së NE në përputhje me strukturën e familjes.

Kërkesat për fonde sëbashku me formularët shoqërues kalojnë për vlerësim në zyrat rajonale të SHSSH i cili më pas i përcjell në Drejtorinë e Përgjithshme të SHSSH. Shërbimi Social Shtetëror verifikon zbatimin e kriterëve dhe standarteve në fuqi dhe përllogarit, përfundimisht fondet për çdo bashki/komunë për të gjithë programin e NE në nivel kombëtar, të cilat sëbashku me fondet e programeve të tjera të mbrojtjes sociale bëhen pjesë e projektbuxhetit të MPÇSSHB.

Shërbimet sociale

Burimet e financimit për shërbimet e përkujdesit shoqëror do të përbëhen nga fondet e kushtëzuara të buxhetit të shtetit; nga të ardhurat vendore, nga fondet e projekteve të përbashkëta të qeverisë dhe donatorëve, kontributet e përfituesve, dhurimet, sponsorizimet dhe financime të tjera nga organizata, persona fizik, juridik apo individë. Fondet nga buxheti i shtetit delegohen si grande të kushtëzuara në njësitë e qeverisjes vendore që në fillim të vitit. Kjo do të ndihmojë në planifikimin e shërbimeve komunitare që do të bëjë çdo bashki/komunë. Reforma për decentralizimin e shërbimeve shoqërore mban parasysh edhe faktin se në fillimet e veta zhvillimi i shërbimeve të reja shoqërore në njësitë e qeverisjes vendore me të ardhura të pakta, do të kenë nevojë për mbështetje nga buxheti qëndror.

SHSSH, krahas detyrave për vlerësimin e nivelit të varfërisë dhe programimin e fondeve të ndihmës ekonomike dhe të PAK do të vazhdojë të analizojë e vlerësojë për një periudhë të caktuar edhe nevojat për shërbime shoqërore në nivel kombëtar për çdo rajon, rreth, bashki/komunë, bazuar në

planifikimet komunitare të rajoneve. Kjo do të shërbejë për të balancuar nevojat me mundësitë e ofrimit të shërbimeve shoqërore, sidomos për rajonet me kapacitete dhe mundësi të pakta financiare.

Krijimi i Fondit Shoqëror do të ndihmojë për mbështetjen e shërbimeve të reja dhe zhvillimin e politikave shoqërore. Ky fond do të krijohej me fondet e buxhetit qendror, donacione të ndryshme, marrëveshje etj. Me këtë fond do të realizohen politika për shtrirjen e shërbimeve të reja shoqërore dhe kryesisht do të mbështeten njësitë e qeverisjes vendore që kanë të ardhura të pakta. Në këtë mënyrë do të tentohet të zbuten edhe diferencat midis zonave të ndryshme, që rrjedhin nga burime dhe mundësi të kufizuara financiare. Çdo qark/bashki/komunë nuk mund të ketë mundësi, burime financiare dhe kapacitete njerëzore për të ngritur të gjitha llojet e shërbimeve që kërkon komuniteti, por ato mund t'i blejnë këto shërbime nga qarqe/bashki të tjera, OJF apo ofrues privat, në përputhje me ligjin "Për prokurimin e fondeve publike". Qarqet/bashkitë/komunat mund të kooperojnë edhe me njëra-tjetrën për të ndërtuar shërbime shoqërore të përbashkëta.

Këto mekanizma të financimit të shërbimit do të sigurojnë vazhdimësinë dhe qëndrueshmërinë e shërbimeve shoqërore ekzistuese që do të transferohen në përgjegjësi të njërive të qeverisjes vendore. Kontrolli për përdorimin e fondeve të shërbimeve të përkujdesit shoqëror do të bëhet nga Inspektoriati i Shërbimeve Shoqërore dhe organet e specializuara të kontrollit, në përputhje me ligjin "Për auditimin e brendshëm dhe kontrollin financiar".

4.3 Kontrolli financiar

Kontrolli i përdorimit të fondeve për programet e mbrojtjes sociale, bëhet nga organet e specializuara të kontrollit në përputhje me ligjin për auditimin e brendshëm. Në nenin 27 të ligjit nr.9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", përcaktohet se Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta është autoriteti përgjegjës jo vetëm për hartimin e politikave, legjisllacionit, programimin e fondeve por edhe për kontrollin e efikasitetit të përdorimit të fondeve në programet sociale nga strukturat në nivel vendor.

Për këtë qëllim Ministri i Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, bazuar në pikën 2, të nenit 27 të këtij ligji, ka ngritur Inspektoriatin e Ndihmës Ekonomike, pagesës për personat me aftësi të kufizuara dhe të shërbimeve shoqërore, i cili kontrollon zbatimin e legjisllacionit nga strukturat e vartësisë, seksionet e mbrojtjes sociale në bashki/komunë, dhe institucionet e përkujdesit ku ofrohen shërbime sociale.

Në kushtet e reformimit të sistemit të shërbimeve sociale, decentralizimit dhe të transferimit të kompetencave në pushtetin vendor, janë ndarë qartë detyrat midis MPÇSSH dhe Shërbimit Social Shtetëror, i cili, si institucion ekzekutiv në nivel qendror dhe vendor, merr përgjegjësi të reja që lidhen me inspektimin, monitorimin, kontrollin e zbatimit të përdorimit të fondeve në programet e ndihmës ekonomike, pagesës së PAK dhe shërbimeve sociale.

Për realizimin e këtij misioni me Urdhërin Nr. 252, dt 01.11.2006, të Kryeministrit u miratua struktura e re e Shërbimit Social Shtetëror. Në përbërjen e SHSSH u krijua Drejtoria e Inspektimit të Programit të NE dhe pagesës së PAK si dhe Drejtoria e inspektimit të shërbimeve sociale. Strukturat e inspektimit shtrihen edhe në nivel rajonal. VKM Nr. 512, dt. 31.5.2006, përcakton procedurat e reja të kryerjes së kontrollit të ndihmës ekonomike, pagesës së PAK dhe shërbimeve shoqërore. Ristrukturimi i strukturave të kontrollit u shoqërua me një përmirësim në procedurat e zbatimit të legjisllacionit. VKM për procedurat e kontrollit përcakton: i) subjektet, llojin, kohën dhe objektivat e kontrollit; ii) masat që jepen për moszbatimin e legjisllacionit për pagesat e NE, PAK dhe për ofruesit e shërbimeve sociale; iii) dokumentacioni që do t'i nënshtrohet kontrollit që plotësohet nga përfituesit, informacionin që duhet të japin agjensitë publike në nivel rajonal për numrin e përfituesve, nivelin e varfërisë, të ardhurat, punësimin, pronën, rezidencën legale të familjes etj.

Inspektoriati i Shërbimeve Shoqërore, në procesin e inspektimit, duhet të garantojë realizimin e cilësisë së shërbimeve në përputhje me standartet e miratuara të cilat kanë në qendër klientin si përfitues shërbimesh. Inspektoriati i shërbimeve ka kompetenca për të dhënë masa kur konstaton se nuk zbatohen standartet e kërkuara: propozimi i heqjes së licensës, bllokimin e aktivitetit, shlyerjen e dëmit dhe fillimin e procedurave kur ato përbëjnë vepër penale (Tabela 4.3).

Përmirësimi i metodologjisë, treguesve, kritereve për vlerësimin e varfërisë si dhe përdorimi i informacionit dhe dokumentacionit të ri që shërben për identifikimin e familjeve të varfëra do të shoqërohet edhe me procedura të reja të kontrollit për të garantuar administrimin e fondeve në përputhje me legjisllacionin në fuqi. Këto procedura synojnë lehtësimin dhe shkurtimin e kohës së aplikantëve për plotësimin e dokumentacionit, eliminimin e transaksioneve dhe pagesave të paligjeshme

nga njëra anë dhe forcimin e detyrimeve ligjore (me VKM) për saktësinë dhe kohën e informacionit që duhet të japin institucionet dhe agjensitë publike që operojnë në nivel vendore lidhur me statusin e varfërisë të aplikantëve të ndryshëm. Për këtë do të ndërhyet në këto drejtime:

1. Verifikimi i dokumentacionit që plotëson aplikanti. (tabela 4.3 rubrika 1) Në këtë fushë kontrollohen dhe ballafaqohen të dhënat e deklaratës mbi të ardhurat, punësimin, emigracionin, etj. që plotësojnë anëtarët e familjes me të dhënat e certifikatës së gjendjes civile, pronësinë, statusin e punësimit etj. Objektivat e kontrollit zgjerohen nga pesë në shtatë drejtime. Veçanërisht inspektorët ballafaqojnë informacionin e certifikatës së gjendjes civile me prezencën faktike të anëtarëve në familje; burimet e të ardhurave të familjes me certifikatën e pronësisë, tapinë e tokës dhe vërtetimin si punëkërkuar e papunë. Kjo do të saktësojë burimet e të ardhurave, sidomos në zonat rurale nga prona, toka dhe aktivitete të tjera bujqësore si dhe shkallën e informalitetit në zonat urbane.

2. Verifikimi i informacionit nga agjensitë publike (rubrika 2). Aktualisht me VKM ky informacion duhet të dërgohet në njësitë vendore nga agjensitë e punësimit për papunësinë, inspektoriat për punësimin informal, sigurimet shoqërore për pensionet, tatim taksat për ushtrimin e aktiviteteve, nga hipoteka, zyrat e regjistrimit të automjeteve, të urbanistikës, tregut të lirë, etj. Deri tani ky informacion nuk ka qenë i plotë dhe nuk është përfshirë në procesin e identifikimit të familjeve në NE nga administratorët social. Propozohet të zgjerohet kontrolli në shtatë drejtime, duke ushtruar kontroll për herë të parë për cilësinë dhe afatet e realizimit të informacionit në agjensitë publike që veprojnë në nivel vendor. Kjo do të ndikojë në uljen e informalitetit dhe përmirësimin e procesit të identifikimit, të varfërisë së familjeve aplikante.

3. Zbatimi i kriterëve të vlerësimit të varfërisë (rubrika 3). Deri tani, kontrolli është kryer për masën e NE sipas strukturës së familjes dhe zbatimin e kriterëve për llogaritjen e fondeve. Propozohet që të zgjerohet fusha në pesë drejtime nga dy që kanë qenë objekt kontrolli. Zgjerohet kontrolli për zbatimin e kriterëve të reja, për vlerësimin e të ardhurave të familjeve nga bujqësia dhe blegtoria në përputhje me sipërfaqen e tokës sipas tapisë dhe numrin e krerëve të blegtorisë në përputhje me deklaratën e familjes; inspektohet veprimtaria e administratorëve social për të dhënat e intervistimit në familje sipas treguesve alternativ; inspektohen diferencat që vërtetohen për numrin e familjeve dhe fondeve që propozon njësi vendore dhe ato që miratohen nga këshilli i njësisë vendore etj.

4. Inspektimi i veprimtarisë së zyrës së financës (rubrika 4). Deri tani nuk ka patur inspektime të drejtpërdrejta për veprimtarinë e kësaj zyre. Propozohen tre drejtime të rinj kontrolli: (i) përputhja e listpagesave në njësitë vendore me dokumenta në thesar, për numrin e familjeve, pagesat për NE dhe për kompensimin e energjisë. (ii) përputhja e listpagesave në njësitë vendore me dokumentat në thesar, për numrin e përfituesve, pagesën e PAK dhe kompensimin e energjisë. (iii) përputhja e listpagesave në njësitë vendore me dokumentat në thesar, për numrin e përfituesve të PAK dhe përfituesve si invalidë pune për kompensimin e energjisë. Përmirësimet lidhen me zbatimin e objektivave të Strategjisë sektoriale të mbrojtjes sociale, për të eliminuar përfitimet e padrejta, abuzivizmin dhe dublimet nga programet e ndryshme sociale.

5. Intensiteti i kontrollit (rubrika 5). Propozohen përmirësime në drejtim të periodicitetit dhe mbulimit të veprimtarive të kontrollit. Inspektoriati Qëndror ushtron kontroll në Zyrën Rajonale të SHSSH, një herë në vit dhe me zgjedhje në një të tretën e njësive vendore. Inspektoriati Rajonal ushtron kontroll një herë në vit në të gjitha njësitë vendore. Në këtë mënyrë, nëpërmjet inspektimit mbulohet më mirë veprimtaria e institucioneve përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit të NE.

6. Masat për shkeljet ligjore dhe administrative (rubrika 6). Në VKM nr. 512, maj 2006, përcaktohen masa që jep Inspektoriati për shkeljet ligjore. Nga pesë masa, vetëm tre janë zbatuar deri tani në terren. Dhënia e masave për ndryshimin e destinacionit të fondeve dhe propozimet për fillimin e proceduarve penale për kundravajtje, duhet të forcohen më tej. Në VKM, duhet zgjeruar bashkëpunimi me prefekturën për zbatimin e masave nga njësitë vendore. Implementimi i kriterëve dhe i metodologjisë së inspektimit për shërbimet shoqërore, ka si objekt kontrollin e 15 fushave, të cilat kanë filluar të japin rezultate.

Fushat dhe objektivat e kontrollit për programet e NE, pagesës së PAK dhe shërbimeve sociale si dhe përmirësimet që duhet të bëhen në të ardhmen paraqiten në Tabelën 4.3.

Tabela 4.3. Fushat e Inspektimit të NE

Treguesit	Është	Bëhet
-----------	-------	-------

1. Dokumenta që plotëson aplikanti. Deklaratë për: - gjendjen social-ekonomike, VKM 787 dt 14.12.2005, Mod 1. -përbërjen e familjes, statusin e punësimi, arsimit, emigracionit, etj. VKM 787, Mod 2. - kompensimin e energjisë elektrike, Udhezimi 10 dt 26.09.2006. Dokumenta që aplikanti merr nga institucionet: - çertifikata e gjendjes familjare. - çertifikatë e pronësisë, tokë/tapia. - vërtetimin si punëkërkuar i papunë. - vërtetimet për familjet që ndryshojnë vendbanimin, udhëzimi 338/3 dt 6.3.2006	x x -	x x x
2. Informacion nga agjensitë publike rajonale: - Zyra e Punës për punësimin dhe papunësinë. - Zyra e tatim-taksave, për ushtrim aktiviteti me leje ose pa leje. - Inspektoriati i Punës për punësimin informal. - Zyra e sigurimeve shoqërore për pension pleqërie/familjar. - Zyra e regjistrimit të pasurive të paluajtshme (hipoteka). - Zyra e regjistrimit të automjeteve. - Seksioni pranë bashkive (urbanistika, tregu i lirë, etj).	- - - - - - -	x x x x x x x
3. Kriteret e vlerësimit të varfërisë nga administratorët. - Llogaritja e masës së NE sipas strukturës së familjes, VKM Nr.787. - Zbatimi i kriterëve për vlerësimin e të ardhurave nga bujqësia/blegtoaria. - zbatimi i kriterëve për programimin e fondeve për NE. (Mod. 1). - Të dhënat e intervistimit/vizitë në familje. - Numri i përfituesve dhe fondet e propozuara nga bashkia/komuna dhe numri i përfituesve e fondet e miratuara nga këshilli i bashkisë/komunës.	x - x - -	x x x x x
4. Për zyrën e financës në bashki/komune. - përputhja e listpagesave të njësive vendore me dokumentat në Thesar, për pagesat për NE dhe energjinë. - përputhja e listëpagesave të njësive vendore me dokumentat në Thesar, për pagesat për PAK dhe energjinë. - Krahësimi i listëpagesës së PAK dhe invalidëve të punës.	- - -	x x x
5. Periodiciteti i kontrollit. - Inspektoriati qendror, kontrollon, një herë në vit Zyrat Rajonale të SHSSH dhe kontrollon me zgjedhje njesitë vendore. - Inspektoriati Rajonal kontrollon një herë në vit të gjitha njesitë e qeverisjes vendore. - Raporti dhe konkluzionet e kontrollit, i drejtohen Kryetarit të Bashkisë/komunës dhe një kopje Prefektit.	- - -	x x x
6. Masat që japin Inspektorët për shkeljet ligjore dhe administrative (VKM Nr.512): - gjobë, sipas neneve 5 dhe 6, të ligjit "Për kundervajtjet administrative; (deri në gjysëm page ose deri në 2 vjet heqje lirie), - vërejtje me shkrim, - propozim për largim nga puna, - propozim për fillimin e procedurave për veprën penale ose kundervajtje penale për autoritetet përgjegjëse, - Propozon edhe ndërprerjen e fondeve në rast se ndryshon destinacioni i fondeve, të NE dhe PAK.	x x x - -	x x x x x

Burimi: Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, 2007.

5. Monitorimi

Monitorimi i zbatimit të strategjisë do të bazohet mbi një listë indikatorësh të përzgjedhur.

Këta indikatorë fokusohen në arritjen e qëllimeve strategjike dhe janë hartuar në nivelin e impaktit dhe të rezultateve. Me poshtë paraqiten disa çështje që lidhen me instrumentat kryesorë monitoruese.

5.1 Ndihma ekonomike

Sistemi i monitorimit të varfërisë u krijua në vitin 2002 njëkohësisht me anketën e parë kombëtare për matjen e nivelit të jetesës, LSMS, me mbështetjen e komunitetit të donatorëve. LSMS ka shërbyer në kryerjen e vlerësimeve të besueshme për varfërinë dhe në të kuptuarit e tendencave të treguesve të asistencës sociale nëpërmjet anketave me pjesë të modelit fillestar të 2003-shit dhe 2004-ës e sidomos nëpërmjet vëzhgimit të vitit 2005 e cila krijoi një model të ri. LSMS ka qenë e pazvëndësueshme në matjen e impaktit të politikave kryesore sociale, përfshi politikat e transfertave publike, të tilla si ndihma ekonomike. Vlera e saj është akoma më e madhe nëse marim parasysh që varfëria është një fenomen shumë-dimensional që pasqyrohet shumë mire nga LSMS për shkak të anketave të saj të gjera të cilat mbulojnë probleme të aksesit në shërbimet publike.

Mendohet që anketimi nga LSMS duke përdorur të njëjtat definicione për garantimin e monitorimit të tendencave në kohë, do të ishte i vlefshëm të përsëritej çdo tre vjet në kushtet e ndryshimeve të shpejta social-ekonomike. Kjo do të thotë se gjatë zhvillimit të kësaj strategjie, duhet të zhvillohen edhe dy runde të tjera të LSMS në 2008 dhe në 2011. Megjithatë, nuk ka një angazhim që nëse donatorët nuk do ta financojnë plotësisht LSMS, kosto e saj do të mbulohet dhe nga qeveria. Draft-programi 5-vjeçar statistikor nuk e përfshin LSMS në programin që ka për vëzhgimet. Në vend të tij, theksi ka kaluar tek Vëzhgimi për Buxhetet e Familjes, që fillimisht u zhvillua në vitin 2006 por me një fokus disi më të ndryshëm.

Është shumë e rëndësishme që LSMS të kryhet, sepse monitorimi i impakteve kryesore të pritshme të strategjisë sektoriale të mbrojtjes sociale mbështetet plotësisht në rezultatet e saj të disponueshme. Për shembull, harta e varfërisë (që përdori rezultatet e Censurit të 2001-shit dhe LSMS 2002) duhet të përditësohet me rezultatet e Censurit 2011, sepse deri atëhere radhitja e komunave dhe bashkive sipas shkallës së varfërisë do të jetë vjetëruar – kështuqë do të nevojitet një LSMS e re. Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta duhet të luajë një rol aktiv që pyetsori për Censurin të krijojë një hartë më të mirë të varfërisë.

Një problem tjetër që duhet marrë në konsideratë, është nëse duhen bërë përpjekje të kalohet në llogaritjen e treguesve të varfërisë në bazë të të ardhurave që të përputhet me praktikën e vendeve anëtare të Bashkimit Europian. Megjithatë, pritjet që gjatë zhvillimit të strategjisë, konsumi do të jetë më i besueshme dhe i matshëm sesa të ardhurat. Ka mundësi që vëzhgimi i tendencave afat-gjate të marrë më shumë rëndësi se krahasimet ndërmjet vendeve.

Një nga sfidat kryesore është akoma mungesa e mekanizmave vlerësues dhe monitorues në rang kombëtar për vlerësimin e ndikimit të programit të ndihmës ekonomike dhe subvencionit për energjinë, nëse politikat e mëparshme kanë qenë të suksesshme, nëse pushteti lokal ka vënë në zbatim dhe ka administruar me efektshmëri udhëzimet e administratës qendrore. Vlerësimet e efektshmërisë së politikave për transfertat publike dhe ndërveprimet me transfertat private janë mbështetur në asistencën e huaj. Kapacitetet e brendshme duhet të fuqizojnë.

Një nga problemet që preokupon formuluesit e politikave sociale është plani për modernizimin e regjistrimit të gjendjes civile dhe pajisja e të gjithë qytetarëve me karta identiteti. Vendosja e lidhjes ndërmjet numrit të kartës së identitetit dhe përfituesve të ndihmës ekonomike mund të kontribuojë shumë në minimizimin e abuzimeve në program.

5.2 Shërbimet sociale

Grumbullimi dhe analizimi i të dhënave nga njësitë e qeverisjes vendore do të japë një tablo realiste për vlerësimin e politikave dhe nevojave për shërbime të reja. Njësitë e qeverisjes vendore do të jenë strukturat më të përshtatshme për mbledhjen e statistikave dhe informacioneve në terren. Këto struktura janë më afër klientëve dhe ofruesve të shërbimeve dhe, si të tilla, njohin më mirë banorët dhe problematikën e territorit të tyre, vlerësojnë kërkesat, nevojat dhe mundësitë për shërbime dhe bashkëpunojnë me ofruesit e tjerë të shërbimeve. Të dhënat e grumbulluara kalojnë në nivel qarku, në sektorët përkatës të shërbimeve shoqërore rajonale, e më pas në institucionet qendrore si SHSSH/MPÇSSHB.

- Vendosja e një dialogu të rregullt dhe ligjor ndërmjet MPÇSSHB e institucioneve në varësi të saj dhe njësitë të qeverisjes vendore për grumbullimin e të dhënave e informacioneve.

- Do të përcaktohen treguesit e detyrueshëm statistikorë nga MPÇSSHB dhe Ministria e Brendshme për të gjitha institucionet në varësi të tyre (me VKM)

- Të dhënat e grumbulluara do të raportohen si kaskadë nga bashkitë, komunat në nivel qarku, në drejtoritë rajonale të Shërbimeve Sociale e më pas në SHSSH/ MPÇSSHB.

- Analiza periodike sipas statistikave administrative dhe raportimi në instancat eprore.

- Raportet periodike të inspektorëve të NE, PAK dhe shërbimeve shoqërore në nivele eprore, si një burim për analizën e politikave shoqërore.

5.3 Grupet në rrezik përjashtimi social

Vëzhgimet e nivelit të jetesës nuk janë mekanizmi më i përshtatshëm për monitorimin e situatës së grupeve vulnerabël, të cilët janë relativisht të izoluar dhe të pakët në numër. Kështu që sfida për monitorimin e saktë të këtyre grupeve është thelbësore. Roli koordinues i MPÇSSHB, është përshkruar në Kapitullin 3. Përsa i përket monitorimit të zbatimit të politikave:

- Në rastin e fëmijëve, Sekretariati Teknik do të ndjek progresin e objektivave dhe do të raportojë në Komitetin Ndërmëntor për të Drejtat e Fëmijëve.

- Në rastin e personave me aftësi të kufizuara, Sekretariati Teknik do të raportojë tek Këshilli Kombëtar për Çështjet e Aftësisë së Kufizuar dhe në Parlament, çdo vit deri në vitin 2009 dhe më vonë, një herë në dy vjet.

- Në rastin e Romëve, ndryshimi i banimit, do të thotë se është e vështirë të vëzhgohen kushtet e tyre të jetesës dhe të vlerësohet progresi. Në vitin 2005, PNUD vëzhgoi popullsinë romë në dhjetë vende të Evropës Qendrore dhe Lindore, duke përfshirë Shqipërinë, dhe solli informacion të vlefshëm social ekonomik, që mund të shërbejë si bazë. Megjithatë Shqipëria nuk ka firmosur Dekada për Përfshirjen e Romëve 2005-2015, ofron një kontekst për të rifreskuar informacionin, edhe pse do të duhet mbështetje financiare dhe teknike nga jashtë.

5.4 Treguesit e monitorimit

Progresi në implementimin e strategjisë do të vlerësohet me anë të indikatorëve të përcaktuar më poshtë. Këta indikatorë masin ekskluzivisht rezultatet dhe impaktet.

LISTA E INDIKATORËVE TË STRATEGJISË

Indikatori	Ndarja	Burimi
Zbutja e varfërisë		
Shkalla e varfërisë relative		LSMS
Shkalla e varfërisë relative para transfertave sociale në cash		LSMS
Hendeku i varfërisë relative		LSMS
Shkalla e varfërisë absolute		LSMS
Shkalla e varfërisë ekstreme absolute		LSMS
Pagesat në cash		
Numri i familjeve në ndihmë ekonomike		ShSSH
Masa mesatare mujore e ndihmës ekonomike për familje		ShSSH / LSMS
Shuma e përfitimeve të ndihmës ekonomike	Sipas njësisë	ShSSH
Mbulimi nga programi i ndihmës ekonomike (%)	Të varfëra ose ekstremisht të varfëra	LSMS
Përkufizimi: Përqindja i njerëzve të varfëra që përfitojnë		
Humbjet në programin e ndihmës ekonomike (%)	Të varfëra ose ekstremisht të varfëra	LSMS
Përkufizimi: Përqindja e personave jo të varfër që përfitojnë		
Ndikimi i programit të ndihmës ekonomike mbi reduktimin e varfërisë (sipas supozimit që pagesa konsumohet)		LSMS
Numri i familjeve që kompensohen për energjinë		MPÇSSHB
Shërbimet Shoqërore		
Numri i vendeve që ofrojnë shërbime për fëmijët	Publike dhe jopublike	ShSSH
Numri i fëmijëve përfitues të shërbimeve shoqërore	Publike dhe	ShSSH

		jopublike	
	Fondi i shpenzimeve në qendrat publike për fëmijët		ShSSH
	Numri i qendrave që ofrojnë shërbime për pleqtë në nevojë	Publike dhe jopublike	ShSSH
	Numri i të moshuarve përfitues të shërbimeve shoqërore	Publike dhe jopublike	ShSSH
	Fondi i shpenzimeve në qendrat publike për pleqtë		ShSSH
	Numri i qendrave që ofrojnë shërbime për PAK	Publike dhe jopublike	ShSSH
	Numri i PAK përfitues të shërbimeve shoqërore	Publike dhe jopublike	ShSSH
	Fondi i shpenzimeve në qendrat publike për PAK		ShSSH
	Numri i shërbimeve komunitare	Sipas njësise, grupeve përfituese, statusit	ShSSH
	Numri i shërbimeve alternative të zhvilluara për të parandaluar institucionalizimin	Sipas njësise, grupeve përfituese, statusit	ShSSH
	Përqindja e shërbimeve që plotësojnë standartet		Inspektoriati
	Grupet në rrezik përjashtimi social: fëmijët		
	Shkalla e varfërisë absolute për fëmijët		LSMS
	Numri i fëmijëve të trafikuar brënda apo jashtë vendit për qëllime shfrytëzimi		M.Brendshme
	Grupet në rrezik përjashtimi social: PAK		
	Numri i PAK		ShSSH
	Numri i personave me përfitim kujdestarie		ShSSH
	Numri i invalidëve të punës		ShSSH
	Pagesa mesatare mujore për një person të paaftë		ShSSH
	Shuma e përfitimeve të pagesës së paaftësisë		ShSSH
	Grupet në rrezik përjashtimi social: Romët		
	Numri i shërbimeve të ofruara për komunitetin Rom		ShSSH
	Grupet në rrezik përjashtimi social: gratë		
	Numri i grave në nevojë që përfitojnë shërbime shoqërore		ShSSH

6. Plani i Veprimit (Bashkëlidhur)

PLANI I VEPRIMIT TE STRATEGJISE SEKTORIALE TE MBROJTJES SOCIALE

	Objektivat	Masat	Afatet kohore	Institucionet zbatuese	Mbulimi financiar	Treguesit e monitorimit
I	Zbutja e varferise					
	Vleresimi i nivelit te varferise me indikatorët e LSMS.	- Numri i popullise per cdo bashki/komune nen vijen e varferise absolute. - Numri i familjeve per cdo bashki/komune nen vijen e varferise absolute. - Delegimi i numrit te familjeve ne NE si tregues kontrolli per cdo bashki/komune. - Perseritje e LSMS ne vitin 2008 - Perseritje e LSMS ne vitin 2011 se bashku me regjistrimin e popullise.	2008-2010 2008-2010 Cdo vit 2008-2013 2008, 2011	INSTAT, DPSHS,Njësia e varfërisë INSTAT, DPSHS,Njësia e varfërisë DPSHS, Sektori i Buxhetit INSTAT, MPÇSSHB, Njësia e varfërisë, DPSHS INSTAT, MPÇSSHB Njësia e varfërisë, DPSHS	Buxheti qendror dhe donatoret Buxheti qendror dhe donatoret Buxheti qendror dhe donatoret Buxheti qendror dhe donatoret Buxheti qendror dhe donatoret	% e popullise nen vijen e varferise 12 %-2010 dhe 10% ne 2013 Nr. i fam , ne vitin 2008 -93 mije; 2009 85 mije; 2010- 80 mije 2013 -70 mije Nr. i familjeve cdo vit per 384 njesi vendore % e popullise nen vijen e varfersie per cdo njesi vendore sipas LSMS 2008.% e popullise nen vijen e varfersie per cdo njesi vendore sipas LSMS dhe Repoba 2013

	- P/VKM "Per disa ndryshime ne VKM Nr. 787 dt 14.12.2005 "Per kriteret dhe treguesit e NE" - P/VKM "Per disa ndryshime ne VKM nr. 512 dt.31.05.2006 "Per procedurat e kontrollit per NE..." - Udhëzim për treguesit alternative të matjes së varferisë. - Udhëzim për procedurat e kontrollit të NE	Janar 2008 Janar 2008 Mars 2008 Mars 2008	MPÇSSHB MPÇSSHB MPÇSSHB MPÇSSHB	Buxheti i shtetit Buxheti i shtetit Buxheti i shtetit Buxheti i shtetit	Miratimi i VKM Miratimi i VKM Miratimi i udhëzimit Miratimi i udhëzimit
	- Identifikimi i familjeve të varfëra që do të përshihen në skemën e NE.	Cdo vit, 2008-2013	Bashkitë/komunat	Buxheti i shtetit	Ulja e nr. të familjeve në NE: 2008 - 20 % 2009 - 9% 2010 - 6%, 2011-ulja 6 %
	- Rritja e masës së përfitimit mesatare për familje në lekë.	Cdo vit 2008-2013	Njësit vendore	Buxheti qendror	2008 - 3226 lekë 2009- 4706 lekë 2010- 5931 lekë 2011- 7686 lekë 2012- 8508 lekë 2013- 9115 lekë
	- Rritja e buxhetit për programin e NE:	Cdo vit 2008-2013	MPCSHSB, MF	Buxheti qendror	2008-Rritja me 40 % 2009-Rritja me 33 % 2010-Rritja me 18% 2011-Rritja me 19 % 2012-Rritja me 6% 2013-Rritja me 5 %
	- Shpërndarja e NE kushtëzohet me pjesëmarrjen në punë komunitare.	Cdo vit 2008-2013	Bashkitë komunitare	Buxheti i shtetit	Numri i pjesëmarrësve në projekte ndaj numrit

						te forcave te afta per pune gjithsej, ne %
		- Perfitimi i NE dhe PAK, kushtezohen me pagesen e energjise elektrike.	Cdo vit 2008-2013	Bashkite/ komonat	Buxheti i shtetit	Numri i familjeve ne NE dhe PAK qe paguaje faturat ndaj numrit te famijeve ne NE dhe PAK gjithsej, ne %
		- Kontrolli per zbatimin e kriterave te perfitimit te NE dhe aftesise se kufizura. - Persosja e mekanizmit te kontrollit dhe zgjerimi i fushave te inspektimit.	Cdo vit 2008-2013 Cdo vit 2008-2013	Inspektoriati Inspektoriati	Buxheti i shtetit Buxheti i shtetit	Numri i njesive te inspektuara ndaj numrit te njesive gjithsej, ne % Zgjerohen 12 fusha te reja inspektimi. Numri i njesive te inspektuara ndaj numrit te njesive gjithsej.
II	Ngritja e nje rrjeti te qendrueshem te sherbimeve komunitare					
		Decentralizimi. - Transferimi i tre sherbimeve rezidenciale te perkujdesit ne administrim te njesive vendore. (Sarandë, Shkodër, Tiranë). - Mbështetja me fonde dhe ekspertize per 16 sherbime rezidenciale te decentralizuara ne rrethet Sarande, Shkoder, Durres, Vlore, Korce, Berat, Tirane, Lezhe.	2007 2008-2013	MPÇSSHB, SHSSH, NJQV MPÇSSHB, SHSSH, MB, NJQV	Buxheti i Shtetit Buxheti i shtetit	VKM per transferimin e tre sherbimeve ne njesite vendore. Transferimi i fondeve ne fillim te vitit per njesite vendore qe kane insitucione dhe ofrimi i ekspertizes sipas kerkesave.
		De-institucionalizimi. - Konsolidimi i modelit të shërbimeve “shtëpi-familje” për fëmijët dhe PAK në Durrës dhe Shkodër. - Bashkepunim me njesite vendore, OJF-te dhe donatoret per ngritjen dhe	Në vazhdimësi Në vazhdimësi	MPCSSHB, SHSSH, OJF NJQV, SHSSH, OJF, Donatorë	Buxheti i shtetit, donatorët Buxheti i shtetit,	Numri i shtepive te ngritura. Numri i personave perfitues nga keto sherbime. Numri i shtepive te ngritura ne njesite e

		funkcionimin e shtëpive-familje edhe ne njesi te tjera vendore dhe sigurimi i vazhdimësisë së trye.			donatorët	tjera. Numri i kontratave te nenshkruara me donatorete.
		Sherbimet ditore ne komunitet. - Garantimi i qendrueshmerise dhe vazhdimësisë se 47 sherbimeve komunitare per femijet, PAK, grate, te moshuarit, të ngritura nga projekti i B.Boterore ne qarqet Tiranë, Durrës, Shkodër, Vlorë, Gjirokaster, Fier, Elbasan, Lezhe, Berat.	2008 e në vazhdim	NJQV, SHSSH, OJF, Donatorë	Buxheti i NJQV, OJF, Donatorë	Numri i shërbimeve të mbështetura. Shuma e fondeve te transferuara.
		- Ngritja e sherbimeve te reja ditore ne perputhje me nevojat e identifikuar nga komitetet e planifikimit komunitar dhe njesite vendore. - Fuqizimi i sektorëve socialë në qark, bashki, komuna per vleresimin e nevojave sociale, planifikimin e sherbimeve, financimin dhe kontraktimin. - Realizimi i vizitave studimore dhe shkembimi i eksperiencave me njesi vendore te sukseshme ne nivel kombetar dhe rajonal. - Perfshirja e OJF-ve dhe ofruesve te tjere në procesin e vleresimit te nevojave dhe ofrimin e sherbime ne nivel vendor.	2008-2013 2008-1010 2008-2013 2008-1013	Bashki/Komuna, Qark, OJF MPÇSSHB, MB, SHSSH, Shoqata e Qarqeve/bashkive/komunave. SHSSH, NJQV, donatorë Qarku/bashkitë/komunat	Buxheti i NJQV, OJF, donatore Buxheti i NJQV, MB, SSSH, donatorë Buxheti i NJQV, donatorë Buxheti i NJQV	Numri i shërbimeve të ngritura. Numri i përfituesve. Numri i bashkive me sherbime. Nr. i trainimeve te organizuara. Nr i njesive dhe punonjësve që kanë marrë pjesë. Materialet e pergatitura dhe te shperndara. Numri i vizitave dhe shkëmbimeve dhe numri i njësive që i kanë ralizuar. Numri i rasteve dhe njesive qe OJF-te jane perfshire ne planifikimin komunitar.
		Garantimi i cilësisë së shërbimeve - Licensimi dhe rilicensimi periodik i OJF-ve dhe operatorëve privatë që ofrojnë shërbime direkte për përfituesit. - Implementimi i standardeve te	2007 e në vazhdim 2007 e ne vazhdim	DPSHS, SHSSH Ofriesit publike dhe jopublikë	Buxheti i MPÇSSHB Buxheti i shtetit,	Numri i licensave të reja dhe i atyre të rinovuara. Numri i sherbimeve qe plotesojne standardet

		sherbimeve per femijet, personat me aftësi të kufizuara, te moshuarit, personat e trafikuar dhe ne rrezik trafikimi, etj.			OJF, donatore	sipas konkluzioneve te inspektimit.
		- Hartimi i rregulloreve, udhëzimeve dhe dokumentave ndihmes per zbatimin e standardeve te sherbimeve nga ofruesit publike dhe private. - Mbeshtetje dhe asistence teknike dhe materiale (broshura, fletpalosje, guida, takime, tryeza te rrumbullkta) per ofruesit, perdoruesit, familjaret, shoqatat e perdoruesve per zbatimin e standardeve te sherbimeve. - Inspektimi periodik i ofruesve publike dhe private per zbatimin e standardeve per te gjitha grupet e perfituesve, ne perputhje me procedurat dhe formatet e percaktuara ne Metodologjine e Inspektimit te Sherbimeve Sociale.	2008-2010 2008-2013 2008-2013	DPSHS, SHSSH DPSHS, SHSSH, NJQV, Ofruesit e sherbimeve SHSSH, Inspektoriati i sherbimeve	Buxheti i MPÇSSHB Buxheti i MPÇSSHB, NJQV, OJF Buxheti i MPÇSSHB, SHSHS	Numri i rregulloreve, udhezimeve ndihmese te hartuara. Numri i tryezave të organizuara, numri i materialeve te hartuara dhe shperndara, numri i personave te informuar. Numri i inspektimeve te kryera, pyetesoreve, raporteve te plotesuara.
		Ngritja e kapaciteteve - Fuqizimi i Sektorit te Trainimit në SHSSH per hartimin e kurrikulave dhe matrialeve te trainimit ne perputhje me nevojat e identifikuar te punonjesve te angazhuar ne sistemin e sherbimeve sociale. - Identifikimi dhe perfshirja në procesin e trainimeve të profesionistëve në qendrat e shërbime rezidenciale, ditore, shtëpi-familje dhe te punonjesve te sektoreve sociale ne nivel vendor, rajonal dhe qendror.	2008-2010 2008-2013	MPÇSSHB, SHSSH MPÇSSHB, SHSSH, Sektori i Trainimit	Buxheti i MPÇSSHB, Donatore Buxheti i MPÇSSHB, Donatore	Hartimi i kurrikulave, materialeve te trainimeve. Numri i punonjësve nga cdo nivel të përfshirë në trainim. Formularë për identifikimin e nevojave për trainim.
III	Mbrojtja e					

	grupeve ne nevoje nga varferia dhe perjashtimi social					
3.1	Fëmijët					
	Mbrojtja dhe mbijetesja e fëmijëve	- Database për shërbimet sociale për fëmijët që ofrohen në nivel vendor komunë/bashki/qark.	2008 e në vazhdim	MPÇSSHB, ShSSH, INSTAT	Buxheti i shtetit	Nr i ofruesve të shërbimit. Llojet e shërbimit. Numri i përfituesve ne komunë/bashki/qark.
		-VKM per Strategjin e Kujdestarise per femijet ne nevoje	Mars 2008	MPÇSSHB UNICEF	Buxheti i shtetit	Miratim i VKM
		- VKM per kriteret e perfitimit te kujdestarise, perzgjedhjen e familjes kujdestare, dokumentacionin e financimin për fëmijën në familjen kujdestare.	Maj 2008	MPÇSSHB	Buxheti i shtetit	Miratimi i VKM
		- Pilotomi i shërbimit të kujdestarisë për fëmijët në dy bashki (Tiranë dhe Shkodër) 2008-2010, më pas shtrirja e tij edhe në njësitë e tjera vendore.	2008-2010	MPÇSSHB, Every child, NJQV	Buxheti i shtetit	Numri i fëmijëve të vendosur në kujdestari. Numri i fëmijëve PAK në kujdestari.
		- Trajnimi i familjeve kujdestare.	2008-2010 e në vazhdim	MPÇSSHB/ ShSSH, OJF, NJQV	Buxheti i shtetit, NJQV, OJF, donatorë	Program trajnimi. Numri i familjeve të trajnuara
		- Hartimi i standarteve të shërbimit të kujdestarisë për fëmijët.	2010	MPÇSSHB, OJF,	Buxheti i shtetit	Miratimi i standarteve
		- Monitorimi dhe ndjekja e rasteve të kujdestarisë.	2008 e në vazhdim	Inspektoriati i shërbimeve, NJQV.	Buxheti i shtetit, OJF, donatorë	Numri i inspektimeve të kryera. Raporte vlerësimi nga ShSSH dhe punonjësit sociale për shërbimin e ofruar.
		- Trajnim i ofruesve te shërbimeve per implementimin e standardeve të	2008-2010	MPÇSSHB / SHSSH,	Pa kosto shtesë	Numri i profesionistëve të trajnuar. Numri i

		shërbimeve për fëmijët: në qendrat rezidenciale dhe ditore.		Ministritë e linjës, NJQV.	buxhetore, donatorët	tryezave të organizuara.
		- Inspektimi i standardeve të shërbimeve për fëmijë, monitorimi periodik i shërbimeve.	2008 e në vazhdim	Inspektoriati i shërbimeve	Buxheti i shtetit	Numri i inspektimeve të kryera. Raporte periodike dhe vjetore nga Inspektoriati.
		- Ngritja e strukturave për mbrojtjen e fëmijëve në nivel bashkie dhe qarku.	2008 e në vazhdim	NJQV, MPCSSHB, SHSSH, UNICEF, OJF.	Buxheti i shtetit, i njësive të qeverisjes vendore, OJF	Strukturat egzistojnë. Janë përcaktuar detyrat, kompetencat dhe marrëdhëniet me institucionet shëndetësore, arsimore, policinë, ofrues shërbimesh etj.
		- Fuqizimi i strukturave për mbrojtjen e fëmijëve në nivel vendor.	2008 e në vazhdim	ShSSH, NJQV, OJF	Buxheti i shtetit, i njësive të qeverisjes vendore, OJF	Program trajnimi për rritjen e kapacitetit të ketyre strukturave.
		Përgatitja e fëmijëve për jetesë të pavarur kur largohen nga institucionet rezidenciale.	2008 e në vazhdim	NJQV, Institucionet e përkujdesit, OJF	Buxheti i shtetit, i njësive të qeverisjes vendore, OJF	Institucioni ka hartuar dhe implementon plane individuale për jetë të pavarur për çdo fëmijë që largohet.
		Monitorimi i ecurisë së fëmijës pas largimit nga institucioni.	2008 e në vazhdim	ShSSH, NJQV, OJF	Buxheti i shtetit, i njësive të qeverisjes vendore, OJF	Institucioni ka plan monitorimi për fëmijet që largohen. Numri i fëmijëve që monitorohen.
		Promovimi (nisma, fletpalosje, emisione televizive) i shërbimeve mbështetëse për fëmijën në familjet biologjike, shërbime komunitare ditore dhe shërbime alternative.	2008 e në vazhdim	MPÇS, ShSSH, OJF, NJQV, Komiteti i Birësimeve	Buxheti i Shtetit, BB dhe donatorë të tjerë	Numri i emisioneve, fletpalosjeve, workhopeve etj.

		Puna e femijeve. Të dhëna periodike për fëmijët që punojnë dhe masa për parandalimin e formave me të renda të punës së femijeve.	Në vijimësi	SHKP, ISHP, Njësia e Punës së Fëmijëve, ILO/IPEC	Sipas buxhetit të miratuar,	Numri i rasteve të evidentuara. Ulja e numrit të fëmijëve që punojnë jashtë ligjit.
		Alternativa të formimit profesional, punësimit dhe ndihmës sociale për familjarët e fëmijëve të rrugës.	Në vazhdimësi	SHKP, NJQV, OJF	Sipas buxhetit të miratuar, donatorët	Numri i të trajnuarve nga familjet me probleme.
3.2	Grate					
	Përmirësimi i situatës sociale të grave në rrisht nëpërmjet rritjes së aksesit të tyre në shërbime sociale cilësore.	- Mbeshtetje prioritare me perfitime dhe shërbime sociale për familjet me kryefamiljare gra, nënat me shumë fëmijë, vajzat dhe gratë me aftësi të kufizuara, fëmijët dhe të rinjtë jetimë, gratë e komunitetit rom, gratë e trafikuar dhe në rrezik trafikimi.	2008-2013	MPÇSSHB, MB, NJQV, OJF, Donatorë.	Buxheti i MPÇSSHB, MB, NJQV, OJF, Donatorë	Numri i familjeve dhe individëve të mbështetur nga kategoritë e rrezikuara me pagesa dhe shërbime për çdo njësi vendore.
		- Zgjerimi i rrjetit të shërbimeve komunitare në të gjithë vendin, për gratë dhe vajzat në nevojë dhe garantimi i qëndrueshmërisë së funksionimit të tyre.	2008-2013	NJQV, OJF, Donatorë	Buxheti i MB, NJQV, OJF, Donatorë	Numri i shërbimeve të ngritura për grate dhe vajzat në çdo njësi vendore.
		- Informimi i grupeve të ndryshme të grave për legjislacionin dhe programet sociale si dhe institucionet publike dhe private që ofrojnë këto shërbime.	2007-2013	NJQV, OJF	Buxheti i NJQV, OJF, Donatorë	Numri i tryezave të realizuara, fletëpalosjeve të hartuara dhe shpërndara, etj.
		- Fushata sensibilizuese për rritjen e ndergjegjesimit të shoqërisë për luftën kundër dhunës në familje,	2007-2013	MPÇSSHB, NJQV, OJF	Buxheti i MPÇSSHB, NJQV, OJF	Numri i spoteve ndergjegjesuese, emisioneve dhe menyrave të tjera sensibilizuese.
		- Ngritje e shërbimeve parandaluese, për mbështetjen e vajzave dhe grave me keshillim psiko-social dhe ligjor, streheza, punësim dhe formim	2008-2013	NJQV, OJF, donatorë	Buxheti i NJQV, OJF, donatorë	Numri i shërbimeve të ngritura, njesite vendore dhe numri i perfituesve të tyre.

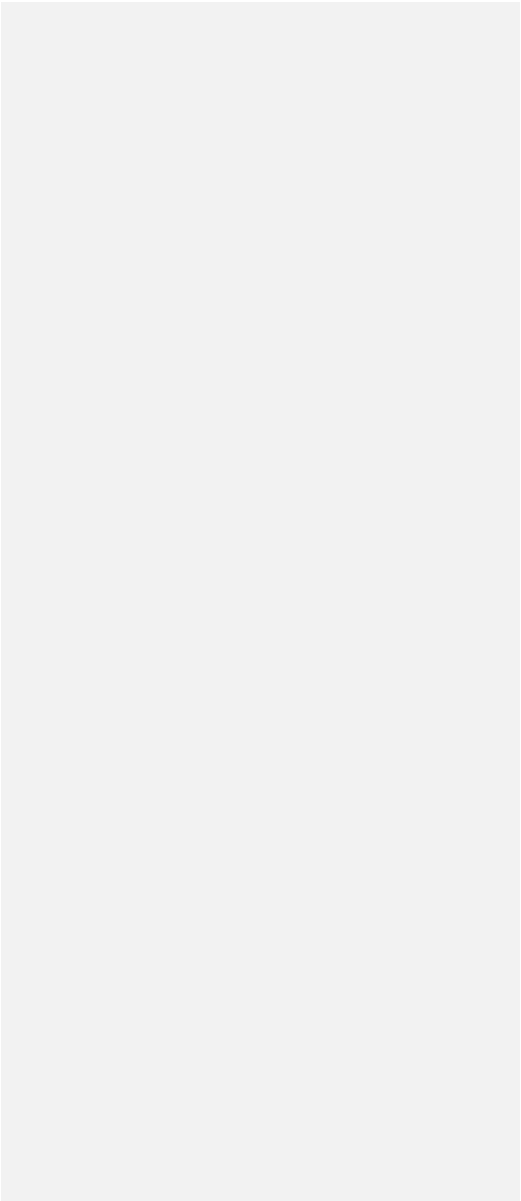
		profesional me perparesi.				
		- Rritje e kapaciteteve te strukturave te policise, gjykatave, punonjesve sociale, te shendetsise, per trajtimin e rasteve të dhunes ne familje dhe ofrimin e ndihmes afatshkurter dhe afatgjate per viktimat.	2008-2013	MPÇSSHB, SHSSH, OJF, donatorë	Buxheti i MPÇSSHB, SHSSH, OJF, donatore	Numri i trainimeve te realizuara, materialeve te pergatitura, numri i personave te trainuar dhe strukturat nga vijne.
		- Zgjerim i bashkëpunimit me OJF-te qe punojne per mbrojtjen e te drejtave te grave dhe përfshirja e tyre në nivel qendor dhe vendor për hartimin dhe zbatimin e strategjive dhe programeve mbështetëse.	2008-2013	MPÇSSHB, NJQV, OJF	Buxheti i MPÇSSHB, NJQV	Numri i OJF-ve te perfshira ne hartimin e strategjive dhe legjislacionit social per grate.
3.3	PAK					
	Permiresimi i vleresimit te aftesise se kufizuar, bazuar ne modelin social dhe sistemit të pagesave dhe shërbimeve.	- Zbutja graduale e ndikimit te modelit mjekësor dhe rritja e ekspertizes sociale në vlerësimin e PAK. Kthimi i KMCAP dhe KMPV në institucione multidisiplinare. - Kontraktimi i profesionisteve të fushës mjekësore dhe sociale, në komisionet e vlerësimit sipas grup moshës dhe llojit te AK në përputhje me nevojat specifike për zhvillim dhe rehabilitim, përkujdesje dhe shërbime, mbrojtje dhe përfaqësim. - Promovimi dhe përfshirja e Manualit Nderkombetar ICF për vlerësimin e aftësisë së kufizuar, në strukturat arsimore të mjekësisë, Ministrisë së Punës, të Shëndetësisë dhe në komisionet e vlerësimit të PAK. - Informimi i PAK dhe familjarëve të tyre nga komisionet e vleresimit, për	2008-2010 2010 2009-2013 2008-2013 2008-2013	MPÇSSHB, ISSH, KMCAP, KMPV MPÇSSHB, MSH, ISSH, KMCAP, KMPV MPÇSSHB, MSH, Fak. i Mjekesise, Dep. i Punes Sociale, ISSH, KMCAP, KMPV KMCAP, KMPV MF, MSH, MPÇSSHB, ISSH SHSSH	Buxheti i MPÇSSHB, MF, MSH, Buxheti i MPÇSSHB, MF, MSH, Buxheti i MPÇSSHB, MSH, OBSH, OJF, Donatorë Buxheti i MF, MPÇSSHB, MSH, ISSH SHSSH	Përfshirja e elementëve sociale krahas elementëve mjekësore në vlerësimin e AK. Perfshirja e punonjesve sociale, psikologeve te fushes se mjekesie ne komisionet e vleresimit. Perkthimi i manualit ne gjuhen shqipe, numri i tryezave njohese, numri i pjesemarresve, institucionet e perfshire. Numri i familjeve te informuara per nderhyrjet respektive. Numri i trainimeve te

		ndërhyrje mjekësore, terapi rehabilituese, shërbime ekzistuese, etj. - Rritja e kapaciteteve të punonjësve të komisioneve, shkëmbimi i eksperiencave rajonale për vlerësimin e AK, mbështetja me informacione, manuale dhe metodologji që përdoren në nivel evropian dhe ndërkombëtar.			Buxheti i MF, MPÇSSHS, MSH, ISSH SHSSH	organizuar per punonjesit e komisioneve.
		- Studimi i mundësive për shkallëzimin e pageses se aftesise se kufizuar, ne varësi të moshes, gjendjes dhe rendeses se AK, situates social ekonomike te familjes, etj. - Diferencimi i pagesave në varësi të nevojave, rëndesës së AK, shkallës së vet-funksionimit, moshës, situatës sociale të familjes, etj.	2010 2011	MPÇSSHB, MSH, ISSH, KMCAP, KMPV, OJF MPÇSSHB, MF	Buxheti i MPÇSSHB, MF, MSH, OJF, Donatorë Buxheti i shtetit	Ngritja e grupit te punes. Realizimi i studimit, konkluzionet dhe kostoja e projektit. Miratimi i MVK per masat e pagesave te diferencuara.
	Ngritja dhe ofrimi i shërbimeve sociale dhe social-shendetore komunitare per PAK, nga subjekte publike dhe private, ne perputhje me grupmoshat dhe nevojat per rehabilitim dhe integrim.	- Konsolidimi i shërbimeve të decentralizuara në njësitë vendore për PAK. (Bashkitë Vlorë, Berat, Korçë, Durrës, Shkodër, Tiranë). - Sigurimi i vazhdimësisë dhe qendrueshmërisë së shërbimeve sociale ekzistuese për PAK dhe qendrave komunitare të ngritura me mbështetjen e projektit të Bankës Botërore. - Ngritje e shërbimeve të reja ditore, social-mjekësore, ne shtepi, te llojit shtepi-familje, apartamente te mbrojtura, atelie pune, etj, per PAK në përputhje me grup moshat ne nivel vendor. - Mbledhja dhe vlerësimi i	2007-2010 2007-2013 2009-2013 2007-2013 2007-2013 2008-2010	MPÇSSHB, SHSSH NJQV, MB, MPÇSSHB, Donatorë NJQV, MB, OJF, Donatorë MPÇSSHB, SHSSH, NJQV Inspektoriati i	Buxheti i NJQV, Donatorë Buxheti i MPÇSSHB, SHSSH Buxheti i NJQV, OJF, Donatorë Buxheti i MPÇSSHB Buxheti i	Numri i shërbimeve të mbështetura, fondet e dhëna, numri i njërive. Fondet e transferuara, takimet e organizuara, konsulenca e dhene. Numri i shërbimeve të ngritura, numri i përfitues, njësite ku janë ngritur. Hartimi dhe rifreskimi i bazes së të dhënave. Numri i inspektimeve të

		informacionit për shtrirjen dhe llojshmërinë e shërbimeve për PAK, numrin e përfutësve, etj. - Zbatimi i standardeve dhe rritja e cilësisë së shërbimeve sociale për PAK nga ofruesit publikë dhe private, duke mbajtur në konsideratë të drejtën e klientëve për të marrë shërbime të përshtatshme, respektimin e dinjitetit, ruajtjen dhe zhvillimin e aftësive, etj. - Pilotimi i kujdestarisë dhe kujdesit në familje kujdestare për PAK, me qëllim shmangien e institucionalizimit të tyre dhe dhënien e mundësisë për të jetuar në komunitet. - Organizimi i trainimeve për specialistet që punojnë me PAK, shkëmbime të eksperiencave dhe praktikave të mira, në vend dhe në rajon, etj. - Përcaktimi i tarifave të diferencuara për shërbimet publike ndaj PAK.	2007-2013 2011	Shërbimeve, NJQV, Ofruesit publikë dhe privatë, OJF MPÇSSHB, UNICEF, MD, MF, MPÇSSHB, MB, Sektori i Trainimeve, SHSSH, NJQV, OJF Ministritë e linjës	MPÇSSHB, SHSSH, NJQV Buxheti i MPÇSSHB, NJQV, OJF, Donatorë Buxheti i shtetit, SHSSH, NJQV, OJF, Donatorë	kryera. Numri i ankesave të trajtuara. Niveli i ndryshimit në shërbimet për PAK. Numri i PAK, që mbështeten në familje kujdestare. Trainimet e organizuara, numri i pjesëmarrësve, materialet e përgatitura. Miratimi i listës së tarifave dhe miratimi i vendimeve për tarifa të diferencuara.
3.4	Te moshuarit					
	Mbështetja e të moshuarve me shërbime komunitare dhe krijimi i mundësive për të bërë një jetë sa më të shëndetshme dhe aktive.	- Mbeshtetje e shërbimeve të decentralizuara për të moshuarit dhe garantimi i vazhdimësisë së tyre. (Shkoder, Fier, Gjirokastrë, Tiranë, Kavajë).	2007-2013	MPÇSSHB, NJQV, OJF	Buxheti i MPÇSSHB, MB, NJQV	Fondet e transferuara. Deklaratat e të moshuarve për cilësinë e shërbimit.
		- Ngritja e shërbimeve të reja komunitare për të moshuarit dhe mbështetja e shërbimeve ditore	2008-2013	MB, NJQV, OJF	NJQV, MB, OJF, Donatore	Numri i shërbimeve ditore dhe në shtëpi, njesitë që i kanë ngritur.

		ekzistuese.				
		- Zbatimi i standardeve te sherbimeve ne qendrat rezidenciale dhe ditore dhe permiresimi i cilesise se sherbimeve per te moshuar te ofruar nga ofrues publike dhe private.	2007-2013	Ofrues publike dhe private, OJF, SHSSH, Inspektoriati i Sherbimeve.	Buxheti i SHSSH	Numri i inspektimeve te kryera, numri i pyetësoreve të shpërndarë, intervistat.
		- Perfshirja e organizatave, qe mbeshtetin te moshuarit ne procesin e vleresimit te nevojave, planifikimin komunitar, ofrimin e sherbimeve, etj.	2007-20013	NJQV	Buxheti i NJQV	Numri i organizatave te ftuara, numri i takimeve qe jane perfshire, reflektimi i komenteve te tyre ne dokumenta, etj.
3.5	Romet					
		- Asistencë per familjet rome për aplikimin dhe përfitimin e ndihmës ekonomike për familjet e varfëra: - Fushatë sensibilizimi në fushën e mbrojtjes sociale për të drejtën e përfitimit për ndihmën ekonomike dhe pagesën e papunësisë, pagesë barrëlindje dhe të drejta të tjera që lindin nga legjislacioni në fuqi.	2008 e në vazhdimësi	MPÇSSHB, SHSSH, ISHP, MB	Buxheti i MPÇSSHB, SSSH, NJQV.	Numri i familjeve të ndihmuara për të përfituar nga programet sociale. Numri i materialeve dhe fletpalosjeve informuese dhe personat qe kane marre.
		- Asistencë ligjore për familjet rome për plotësimin e dosjeve.	2007-2013	MPÇSSHB	Buxheti i MPÇSSHB, SSSH, NJQV	Numri i familjeve të asistuar.
		- Integrimi i fëmijëve rom të rrugës në jetën normale duke ngritur qendra ditore të cilat do të shërbejnë si strehë dhe shkollë për ta.		NJQV, OJF	Buxheti i NJQV, Donatore	Numri i qendrave të ngrituram njesitë ku jane ngritur dhe numri i femijeve perfitues.
		- Stimulimi dhe mbështetja e shoqatave rome si përfaqësues të aspekteve të ndryshme të jetës së tyre. - Të vazhdojë evidentimi dhe regjistrimi i OJF-ve rome që ushtrojnë aktivitete dhe të krijohet një rrjet i këtyre OJF-ve;	2008- vazhdim 2007 e ne vazhdim	MPÇSSHB, SHSSH	Buxheti i NJQV, donatorë Buxheti i MPÇSSHB, NJQV	Numri i shoqatave të mbështetura, numri i takimeve dhe konsultimeve. Rifreskimi periodik i bazës së të dhënave.

		- Bashkëpunimi midis organeve të ndryshme vendimmarrëse të shtetit dhe rrjetit të OJF-ve Rome.	2008-vazhdim	MPÇSSHB, OJF Rome	Buxheti i shtetit, OJF, Donatorë	Numri i tryezave me OJF-të rome dhe numri i çështjeve të konsultuara.
	Strukturat monitoruese					
		1. Per femijet: - Komiteti Ndërmintor për të Drejtat e Fëmijëve. - Sekretariati Teknik për Fëmijët, në MPÇSSHB, monitoron zbatimin e objektivave të Strategjisë Kombëtare për Fëmijët.	2007-2013	Komiteti, Sekretariati, pikat fokale ne ministri, qarqe dhe bashki/komuna.	Buxheti i shtetit, donatore	Dorezimi i raporteve periodike. Numri i takimeve, mbledhjeve. Numri i konkluzioneve dhe rekomandimeve.
		2. Per PAK: - Këshilli Kombëtar për Çështjet e Aftësisë së Kufizuar - Sekretariati Teknik për PAK, në MPÇSSHB, monitoron zbatimin e objektivave të Strategjisë Kombëtare për PAK.	2007-2013	Komiteti, Sekretariati, pikat fokale ne ministri, qarqe dhe bashki/komuna.	Buxheti i shtetit, donatore	Dorezimi i raporteve periodike. Numri i takimeve, mbledhjeve. Numri i konkluzioneve dhe rekomandimeve.
		3. Per romet: - Komiteti për Mbrojtjen e Minoriteteve - Sekretariati Teknik, në MPÇSSHB, per monitorimin e objektivave të Strategjisë Rome, në fushën sociale, te punesimit, arsimit, shendetsise, etj.	2007-2013	Komiteti, Sekretariati, pikat fokale ne ministri, qarqe dhe bashki/komuna.	Buxheti i shtetit, donatore	Dorezimi i raporteve periodike. Numri i takimeve, mbledhjeve. Numri i konkluzioneve dhe rekomandimeve.
		4. Për vlerësimin e varfërisë: - Njësia e matjes së varfërisë në MPÇSSHB	2007-2013	Njësia e matjes së varfërisë.	Buxheti i shtetit, donatorë	Vlerësimi vjetor i varfërisë, publikimi i të dhënave dhe rezultateve.

PLANI I VEPRIMIT TE STRATEGJISE SE ROMEVE

Aneksi 1 – Arsimi dhe edukimi

Nr.	Fusha	Objektivat	Masat prioritare	Struktura pergjegjes	Koha e realizimit	Kosto / Euro
I	Arsimi dhe I Edukimi i femijëve parashkollorë			DA-OJF Rome	2003 e ne vazhdimesi	-
		1.1 Evidentimi i gjendjes se numrit te femijëve qe duhet te frekuentojne kopshtet.			2003 e ne vazhdimesi	-
		1.2 Evidentimi i gjendjes se frekuentimit te kopshteve nga femijet Romë.		DA	2003 e ne vazhdimesi	-
		1.3 Sensibilizimi i opinionit Rom per rregjistrimin e femijëve ne kopshte.		DA-OJF Rome	Ne vazhdimesi	5 mijë / çdo vit
		1.4 Evidentimi i kapaciteteve thihëse te objekteve parashkollorë ne zonat qe banothen nga Romët dhe sugjerime per te ardimen.		DA	Ne vazhdimesi	-
		1.5 Rikonstruksioni i kopshteve ne zonat e komunitetit Rom.		MASH-DA	2004-ne vazhdim	1 milion
		1.6 Ngritja e objekteve te reja ne zonat e banuara nga Romët sipas nevojave qe lidhen me numrin e femijëve.		MASH-DA	2004-ne vazhdim	5 milion
		1.7 Per grupin e tretë te arsimit parashkollor do te ngrihen kurse per mësimin e gjuhës shqipe per ti pergatitur per klasën e parë.		DA	Çdo vit duke filluar nga 2004	250 mijë
		1.8 Emërimi i edukatoreve me përvojë duke marrë dhe merrimin e komunitetit Rom.		DA -komuniteti Rom	Vazhdimisht	-
	2. Arsimiti dhe problemet e cures 2.1 Evidentimi i numrit te nxënësve qe duhet te frekuentojne shkollën.			DA- DSH	Vazhdimisht	-
		2.2 Evidentimi i gjendjes se frekuentimit te shkolles nga nxënës Romë.		DA-DSH-Komuniteti Rom	Çdo vit	-
		2.3 Sensibilizimi i opinionit Rom per rregjistrimin e nxënësve ne shkollë.		DA-DSH	Çdo vit	5 mijë / çdo vit
		2.4 Vendosja e sanksioneve ndaj familjeve qe nuk çojnë		MASH - DA	Vazhdimisht	-

Nr.	Fusha	Objektivat	Masat prioritare	Struktura përgjegjëse	Koha e realizimit	Kosto / Euro
			fëmijët në shkollë			
			2.5 Evidentimi i kapaciteteve të objekteve shkollore në zonat që banojnë nga Romët dhe sugjerime për të ardhmen.	DA - OJF	Çdo vit	-
			2.6 Rikonstruksioni i shkollave në zonat e komunitetit Rom.	MASH - DA	2004-ne vazhdim	5 milion
			2.7 Ngritja e dy shkollave të reja në zonat e banuara nga Romët në varfësi me numrin e nxënësve.	MASH - DA	2005-ne vazhdim	2 milion
			2.8 Çaktimi i mësuesve me përvojë për drejtimin e klasave me fëmijë Romë, kualifikimi dhe stimulimi i tyre.	MASH - DA	2004-ne vazhdim	-
			2.9 Pajisja e nxënësve të klasave I - VIII me tekste falas.	DA	2004-ne vazhdim	Fondi MASH
			2.10 Thirja e sa më shumë nxënësve Romë në aktivitetet brenda dhe jashtë shkollës.	DA - DSH	Çdo vit	-
			2.11 Intensifikimi i punës me prindërit Romë për ndërgjegjësimin e tyre për një qendrim dhe vlerësim sa më pozitiv ndaj shkollës.	DA - komuniteti Rom	Çdo vit	-
			2.12 Pajisja e shkollave me bazë materiale didaktike të nevojshme.	DA	Çdo vit	1 milion
			2.13 Pajisja e shkollave me laboratorë të gjuhëve të huaja dhe të informatikës.	MASH - DA	Çdo vit	1 milion
			2.14 Pranë shkollave të mesme profesionale, ku numri i nxënësve Rom është i konsiderueshëm, do të hapen kurse trajnimi për gjuhën Romë dhe kurse të tjera sipas natyrës së shkollës, traditës dhe prirjeve të tyre.	MASH	Çdo vit	5 mijë / çdo vit
			2.15 Pranë shkollave të ngrihen kurse për mësimin e gjuhës shqipe për nxënësit Romë që vinë për herë të parë në shkollë dhe ata që kanë mangësi të theksuara në mësimin e gjuhës shqipe.	MASH	Çdo vit	-
			2.16 Të praktikohet organizimi i shkollave verore me	MASH	Çdo vit	100 mijë

Nr.	Fusha	Objektivat	Masat prioritare	Struktura përgjegjëse	Koha e realizimit	Kosto / Euro
			nxënësit Romë dhe jo Romë.		Çdo vit	-
			2.17 Të bëhet punë e diferencuar në shkollat për evidentimin e talentëve për të krijuar mundësitë e konkurimit në shkollat e mesme artistike dhe profesionale.	MASH		-
			2.18 Të hapen kurse për eliminimin e analfabetizmit për të rriturit që kanë braktisur shkollat	MASH	Çdo vit	-
		3.Bursa dhe programe të tjera	3.1 Gradualisht, do të emërohen punonjës socialë në shkollat ku ka më tepër nxënës Romë.	MASH	2004-ne vazhdim	Fondi MASH
			3.2 Në të gjithë veprimtarinë edukative në shkollë dhe jashtë saj të punohet me synimin që të nxihen nxënësit dhe prindërit e tyre për të vazhduar shkollat e larta.	MASH	vazhdimisht	-
			3.3 Do të planifikohen kuota të vecanta për nxënës Romë që konkurojnë për shkollat e larta.	MASH	2004-ne vazhdim	-
			3.4 Do të jepen bursa për fëmijët me të ardhura të pakta familjare	MASH	2004-ne vazhdim	50 mijë/çdo vit
		4.Arsimimi në shkollat dhe 4.1 Do të parashikohen kuota për fëmijët e komunitetit Rom që janë me rezultate të larta..	specialitete që destinohen kryesisht në shërbime dhe administratën publike, shkencat sociale, Akademia e Rendit, Akademia Ushtarake, drejtësi, ekonomi, mësuesi etj	MASH, MRP, DAP	2004-ne vazhdim	-

PLANI I VEPRIMIT TË STRATEGJISË SE ROMEVE					
Aneksi 2 - Strehimi i Romeve					
Kushtet banimit	4. Sigurimi i nevojave minimale për strehim	4.1 Identifikimi i nevojave për strehim duke u nisur nga:	MRTT, PV, OJF Rome	2003-2005	200 mijë
		➤ Numri familjeve ➤ Numri pjesetareve për një familje ➤ Kushtet aktuale të banimit			
		4.2 Evidentimi i banesave që kanë nevojë për t'u riparuar dhe hartimi projektit.	MRTT, PV, OJF Rome	2004-2005	
		4.3 Identifikimi i pronës së mbi truallin në të cilën është vendosur kjo pjesë e komunitetit	MRTT, PV	2004-2005	
		4.4 Llogaritja e nevojave për truall dhe materiale ndërtimi duke stimuluar ndërtimin e banesave nga vetë komuniteti.	ZRPP-OJF Rome MRTT, PV, OJF Rome	2004-2007	
	5. Mbulimi me rrjetin ujësor, kanalizim dhe energji elektrike në gjithë komunitetin Rom	4.5 Ndërtimi i banesave të thjeshta për banorët pa strehim dhe me kushtë të pabanueshme	MRTT	2004-2010	Buxheti Shtetit dhe donatore
		5.1 Llogaritja e nevojave për ujësjellës, rrjetin elektrik dhe telefonik, kanalizime të komunitetit	MRTT, OJF-të Rom edhe Pushteti Vendor	2003-2005	Buxheti Shtetit dhe donatore
		5.2 Nxirja e komunitetit për të kontribuar në ndërtimin e infrastruktures	MRTT, MPSCS, MF, OJF-të Rome dhe Pushteti Vendor	2004-ne vazhdim	
		5.3 Lidhja e rrjetit kryesor me rrjetin e brendshëm nëpërmjet investimit nga shteti dhe donatore të huaj.	MRTT, MPSCS, MF, OJF-të Rome dhe Pushteti Vendor	2004-ne vazhdim 2004-2006	
		5.4 Sigurimi i pajisjeve për përmirësimin e kushteve të brendshme higjieno-sanitare			
Rrjeti i brendshëm rrugor	6. Sigurimi i lidhjeve të vendbanimeve me rrugën nacionale	5.5 Sigurimi i kabinave të nevojshme për mbulimin me energji elektrike të zonës ku jetojnë komuniteti Rom.	KESH, MF, O.Q.V. dhe Pushteti Vendor	2004-ne vazhdim	
		6.1 Krerja e studimit dhe hartimi i projektit	OOV, MRTT, MPSCS komuniteti Rom, MF	2003-2004	200 mijë
		6.2 Ndërtimi i rrugëve 6.3 Mobilizimi i komunitetit		2004-2007 Ne vazhdim	Buxheti Shtetit dhe Donatore

PLANI I VEPRIMIT TE STRATEGJISE SE ROMEVE

Aneksi 3 – Punësimi

Nr	Fushat	Objektivat	Masat prioritare	Struktura përgjegjëse	Koha e realizimit	Kosto /Eur
I	Tregu punës	1. Inkurajimi dhe ndihme speciale ne fusha të konsultences, studimit të tregut dhe mjeteve financiare për krijimin e bizneseve nga ana e komunitetit Rom	1.1 Evidentimi i bizneseve tradicionale Rome 1.2 Bashkepunimi midis organizatave të biznesit Rome dhe organizatave financiare 1.3 Ndihme dhe konsulence ne manaxhim	ME-ANVM Organizat e biznesit Rome-ANVM Organizat e biznesit Rome-ANVM	2004-vazhdim 2004-ne vazhdim 2004-ne vazhdim	10 m - 5 mijë/ç
	Punësimi dhe Formimi profesional	2.Zbatimi i programeve speciale të nxjtes se punësimit për komunitetin Rom	2.1 Punësimi i Romëve nepermjet programit të puneve publike. Fillimi i zbatimit të këtij programi (venia e fondeve ne dispozicion nga Buxheti i shtetit për punet publike) 2.2 Përfshirja e Romëve të papune ne programet e nxjtes se punësimit. Punësimi i Romëve ne programet: - Nxjtja e punësimit të punekerkuesve të papune - Nxjtja e punësimit nepermjet formimit ne pune - Nxjtja e punësimit nepermjet formimit institucional	SHKP MPÇS, SHKP, MF	2004 e ne vazhdim 2004 e ne vazhdim	36 mijë / 72 mijë / 15 mijë / 2 36 mijë / ç
		3.Përdorimi politikave lehtësuese fiskale për ato kompani qe punësojne anetar të komunitetit Rom	3.1 Studim i mundesive të financimit për kompanitë ku punëdhenes dhe punemarres të jete Rom 3.2 Studim për mundesitë e krijimit të lehtësirave fiskale për ato kompani qe hapin vende pune për Romët 3.3 Mbeshtetja me baze materiale, ambiente, mjete	ME, MPÇS,MF MF ME, MPÇS,MF	2004 e ne vazhdim 2004 e ne vazhdim 2004 e ne	- 10 m sipërfaqe

N.r	Fushat	Objektivat	Masat prioritare	Struktura përgjegjese	Koha e realizimit	Kosto /Eur
			financiare dhe burime njerëzore për ato biznese që kanë si destinacion produktet e traditës së artizanatit.		vazhdim	publi
		4. Integrimi i komunitetit Rom në sistemin e arsimit dhe formimit profesional publik dhe privat.	4.1 Identifikimi i profesioneve që mund të mesohen nga Romët. 4.2 Hapja e kurseve të formimit profesional për profesionet e identifikuara në qendrat publike dhe private të formimit profesional 4.3 Identifikimi i kontigjentëve Romë për punësimin e tyre si edukator kopshti parashkollor. 4.4 Trainimi i kontigjentit të zgjedhur për profesionin edukator kopshti parashkollor 4.5 Punësimi i tyre në institucionet që frekuentohen nga Romët 4.6 Krijimi i kushteve lehtësuese për formimin profesional të të papunëve Romë 4.7 Harimi i bazës ligjore që stimulon apo lehtëson formimin profesional për Romët.	MPÇS SHKP në bashkëpunim me OJF Rome MPÇS-SHKP MPÇS, MASH, në bashkëpunim me OJF Rome MPÇS, MASH, OJF-të Rome MPÇS, MASH në bashkëpunim me OJF Rome MPÇS MPÇS	2003 e ne vazhdim 2004 e ne vazhdim 2003 2004-ne vazhdim 2004 e ne vazhdim 2003 e ne vazhdim 2003 e ne vazhdim	- - - 10 m - - 100 n
		5. Mbështetja e komunave dhe bashkive për fuqjen e komunitetit Rom në tregun e punës	5.1 Komunitet dhe bashkitë të evidentojnë kërkesat për punë dhe profesione të komunitetit Rom 5.2 Të analizojnë jo me pak se dy herë në vit shkallën e	MPVD MPVD	2003 e ne vazhdim 2003 e ne	- -

Nr	Fushat	Objektivat	Masat prioritare	Struktura përgjegjëse	Koha e realizimit	Kosto/Eur
			papuntëse se komunitetit Rom 5.3 Financimi i projekteve të punëve publike të hartuara nga pushteti vendor në lidhje me përmirësimin e infrastruktures së vendbanimeve të komunitetit Rom	MPVD	vazhdim 2003 e në vazhdim	100 mijë /

Plani i Veprimit të Strategjise Kombetare për Personat me Afësi të Kufizuara

Aneks 5 – Përshatshmeria e mjedisit dhe e informacionit

Objektivat	Masat	Afatet kohore	Institucioni zbatues	Mbulimi financiar
I. Përshatshmeria e mjedisit 1. Të sigurohet jetesa pa pengesa për PAK, duke hequr gradualisht pengesat ekzistuese arkitektonike, urbanistike e të transportit dhe të parandalohet shfaqja e pengesave të reja.	1.1. Të zbatohen parametrat e përshatshmerisë në 10% të apartamenteve të ndëruara me fondet e buxhetit të shtetit nga Enti Kombëtar i Banesave.	2005-2007 2007-2014 (çdo vit)	MRRTT,	Buxheti i shtetit, donatorë
	1.2. Në planifikimin e fondeve publike (infrastrukturë e objekte sociale - rrugë e mjedise publike, në institucionet shëndësore, në shërbimeve publike, në shkollat e të gjitha niveleve etj.) të përfshihen edhe fonde për elementë ndërtimorë që garantojnë heqjen e barrierave (nëkalime, panduse, ashensorë, vendqëndrime, parapete etj.).	2007-2014	MRRTT, Njësitë e PV MSH, MASH, MPÇS	Buxheti i shtetit, donatorë
	a) Në planifikimin e fondeve publike (infrastrukturë e objekte sociale) të përfshihen edhe fonde për elementë ndërtimorë që garantojnë heqjen e barrierave për projektin pilot "Tirana pa barriera".	2005-2007	MRRTT, Bashkia e Tiranës	Buxheti i shtetit, buxheti i bashkisë së Tiranës, donatorë
	b) Shtrirja e këtij projekti edhe në bashkitë e tjera.	2007-2015	MRRTT, NJPV	buxheti i shtetit, i NJPV, Donatorë
	c) Përshtatja ndërtimore e mjediseve spitalore të Tiranës dhe pajisja e tyre me aksesorë lehtësues për PAK. <i>82.8 milionë lekë.</i>	2005-2010	MSH	buxheti i shtetit, i NJPV, donatorë,
ç) Çdo spital në nivel rajonal apo bashkie të sigurojë dhe të kompletojë mjedis të përshtatura sipas standardeve europiane, për trajtimin e PAK.		2005- e në vazhdim	MSH, NJPV	buxheti i shtetit, i NJPV, Donatorë

	d) Përshtatshmëria e mjedistit të 8 Qendrave Publike të Formimit Profesional. e) Përshtatshmëria e mjediseve të 100 shkollave dhe 90 kopshteve. ë) Përshtatja e mjediseve publike, qendrave të votimit, etj., për të siguruar pjesëmarrjen e drejtpërdrejtë të PAK në jetën shoqërore. 1.3 Përshtatshmëria e mjeteve të transportit, duke filluar nga transporti urban në Tiranë dhe në transportin hekurudhor. 1.4 Sigurimi i sinjalistikës së përshtatur për persona me aftësi të kufizuara të pari dhe të dëgjuar.	2005-2007 2004-2014 2005 e në vazhdim 2006 e në vazhdim 2007 e në vazhdim	MPÇSHKP MASH, NJPV MPVD/NJPV, OJF MTT MTT, NJPV, OJF	buxheti i shtetit, Donatorë buxheti i shtetit, NJPV, donatorë, Buxheti i shtetit, i NJPV, OJF-ve, donatorë buxheti i shtetit, i NJ-V, Donatorë, buxheti i shtetit, i NJPV, donatorë OJF, donatorë
2. Të përdoren teknologjitë moderne për eliminimin gradual të barrierave informuese për personat me aftësi të kufizuara.	2.1 T'i jepet mbështetje prodhimit të librave me zë dhe botimeve me brail si lloji bazë i literaturës për të verbërit, duke përfshirë literaturë teknike, artistike dhe ligjore. 2.2 Në të gjitha fushat e shërbimeve publike (gjatë trajtimit të çështjeve zyrtare), personave me aftësi të kufizuara t'u jepet akses në komunikimin e përditshëm. 2.3 Të bashkëpunohet me median elektronike që emisionet informative të japin edhe në gjuhën e shënjtave.	2005 e në vazhdim 2005 e në vazhdim 2005 e në vazhdim	OJF OJF OJF	 OJF, donatorë Donatorë

Plani i Veprimit të Strategjise Kombëtare për Personat me Afësi të Kufizuara

Aneksi 4 – Punesimi dhe formimi profesional

III. Fusha e arsimit, punësimit dhe formimi profesional				
1. Përmirësimi dhe zbatimi i politikave dhe programeve për punësimin e PAK.	1.1.Studimi i gjendjes së punësimit të PAK dhe punësimiti i tyre në raport me nevojat e tregut të punës. 1.2. Nxitje dhe mbështetje për krijimin e vendeve të mbrojtura të punës për PAK dhe sigurim i lëvizjes së tyre në vende pune në tregun e hapur të punës. 1.3 Reformimi i përfitimeve të PAK dhe skemave të pensioneve për të shmangur konfliktet me politikat aktive të tregut të punës. 1.4 Ngritja e qendrave speciale për punësimin e personave me AK. 1.5 Të gjenden mjetet dhe rrugët për zbatimin e legjislatonit dhe politikat ekzistuese në fushën e punësimit për integrimin e PAK në shoqëri nëpërmjet punësimit dhe formimit profesional për të detyruar punëdhënësit për zbatimin e detyrimit ligjor për punësimin e PAK dhe lehtësitë që ata përfitojnë.	2004 e në vazhdim 2004 e në vazhdim 2005 e në vazhdim 2007 2004-2005	MPCS, SHKP MPÇS/SHKP MPÇS/ISSH MPÇS/ SHKP, OJF MPÇS/ SHKP	buxheti i shtetit, OJF, donatorë Buxheti i shtetit, donatorë, sektori privat Buxheti i shtetit Buxheti i shtetit, i NJPV, donatorë, OJF Buxheti i shtetit,
2. Përmirësimi i politikave dhe programeve për trajnimin dhe formimin profesional të PAK.	2.1.Rishikimi i sistemit të rehabilitimit dhe formimit profesional për personat me afësi të kufizuara duke patur parasysh evolucionin dhe kërkesat e tregut të punës. 2.2 Zhvillimi i mundësive për punësimin, këshillim dhe shërbime mbështetëse për personat me afësi të kufizuara në bashkëpunim me punëdhënësit.	2005 e në vazhdim 2005 e në vazhdim	MPCS, SHKP MPÇS/SHKP	Buxheti i shtetit, OJF, donatorë Buxheti i shtetit, OJF, donatorë
3. Të sigurohet mundësia e	3.1 Hartimi i një kurrikuli të ri të shkollës së zakonshme,	2004-2006	MASH	Buxheti i shtetit

arsimimit për të gjithë fëmijët me aftësi të kufizuara duke i dhënë prioritet arsimimit gjithpërfshirës.	që favorizon proceset gjithpërfshirëse;	2004-2006	MASH	Buxheti i shtetit, donatorë
	3.2. Përgatitja e një paketi me udhëzime praktike, materiale didaktike dhe standarde integruese në ndihmë të shkollave; 500 000 lekë.			
	3.3 Hartimi i një akti normativ, që rregullon punën me PEI-në (plani edukativ i individualizuar) dhe saktëson procedurat e pranimit dhe të vlerësimit fillestar e në proces të nxënësve me nevojë të veçantë.	2004-2006	MASH	Buxheti i shtetit i, donatorë
	3.4 Krijimi në shkollë i mjediseve burimore për punë në specifike me grupe fëmijësh;	2004 e në vazhdim	Drejtoritë arsimore	Buxheti i shtetit, donatorë
	3.5 Përmirësime ligjore, lidhur me ngarkesën e mësuesit dhe vlerësimin e tij financiar,	2005 – 2006	MASH	Buxheti i shtetit,
	3.6 Përgatitje buletinësh dhe materialesh të tjera ndihmëse për mësuesit dhe prindërit;	2005 e në vazhdim	MASH, Drejtoritë arsimore, OJF	Buxheti i shtetit, donatorë
	3.7 Regjistrimi me prioritet i këtyre të rinjve në shkollat e mesme profesionale.	2004 e në vazhdim	MASH, Drejtoritë arsimore,	Buxheti i shtetit